

III

USTAŠKO-DOMOBRANSKI DOKUMENTI

BR. 204

**DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA
OD 1 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U ISTOČNOJ BOSNI¹**

TAJNO

III. DOMOBRANSKI ZBOR ,
Op. br. 2590/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 1. VI. 1943
(Oznake po karti 1 : 100.000)

I. 1.) Stanje bez osobitih promjena.

2.) **Pojedinosti:**

ä) Područje Vlasenice — Sokolca:

Prema izvješću I. zdruga, dne 29. V. prilikom sukoba kod Nedjelišta (8 km. s. i. od Vlasenice), neprijateljski gubitci popisali su se na 40 mrtvih i 40 ranjenih. Mrtve je neprijatelj spalio u jednoj kući, a ranjene odveo sobom u smjeru Sekovića — (dnevno izvješće od 30. V. t. g.). «

Dne 30. V. kod s. Berega (12 km. i. j. i. od Sokolca), četnici iz zasjede napali jednu ustašku obhodnju. 1 ustaša mrtav i 1 ranjen. Izgubljena: 1 puška i 1 bod.

b) Područje Goražde:

Četnici, u prostoru između Trnova i Goražda, koji su za vrieme podhvata naših i njemačkih snaga pobjegli od svojih kuća, sada se vraćaju kućama. Oni koji nisu iz ovog prostora * nastoje se prebaciti u s. smjeru prema Romaniji. Između ovakve jedne skupine četnika i naših straža u prostoru 8 km. z. od Jabučkog Sedla, dne 30. V. oko 24.00 sata bilo je prepucavanja.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/1-29, k. 24.

c) Područje Kreševa:

Prema izvješću 5. divizije u okolnim selima Bitovnja Pl. (11 km. j. z. od Kreševa), pojavila se jedna skupina oko 150—200 partizana.

d) Područje Cajniče — Pljevija:

Prema izvješću 369. hrv. div., ustanovljeno je da su visovi: 1363—1469 (3—5.5 km. i. od Čelebića) — 1599—1769—1727 (10—11—14 km. j. i. od Čelebića) — Hočevina (10 km. j. z. od Pljevalja) bez neprijatelja. Na zapadniti padinama M. Ljubišnje (8 km. j. od Gradca) ima neprijatelja. U području Vrbe (5 km. j. od Gradca) nalazi se oko 150—300 neprijateljskih ranjenika.

Uhvaćena je veza sa 118. lovačkom divizijom kod sela Rijeka (1 km. i. od Čelebića). Vlastita isturena borbena crta je: Razrez — kt. 1069—972—982 (7—14—19—26 km. i. od Čelebića).

3.) Razviđanje u području Vlasenice, Sokolca, Rogatice i Goražda.

Vlastiti gubitci: 1 ustaša mrtav, 1 ranjen.

Neprijateljski: Od 29 mrtvih povisili se na 40 mrtvih i 40 ranjenih u području Vlasenice 29. V.

II. 1.) Nadporučnik Krachenfels Vladimir iz 4. p. p. vratio se iz partizanskog zarobijeničtva i sada se privremeno nalazi u bolnici u Sarajevu.

2. — 4.) Bez promjene.

III. Bez promjene.

Zapovjednik, general
Lukić
Lukić

P 3/Vi D

i

(M. P.)

BE. 205

DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 2 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U ISTOČNOJ BOSNI¹

III. DOMOBRANSKI ZBOR

TAJNO

Op. br. 2606/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 2. VI. 1943

(Oznake po karti 1 : 100.000)

I. 1.) Stanje bez osobitih promjena.

2.) Pojediniosti:

a) Područje Sokolca:

Prema izvješću I. zdruge, iz područja Kalinovika u manjim grupicama prebacile su se dvie četničke brigade (oko 650 četnika), u Devetak Pl. (15 km. s. i. od Sokolca). Rogatička brigada, oko 300 četnika, nalazi se u Devetak PL, a srebrenička četnička brigada, oko 250 četnika, iz Devetak Pl. krenula prema Srebrenici. Zapovjednik rogatičjte brigade je Đurković Slavko, a srebreničke Vojin Dogić.

Dne 1. o. m. oko 10 četnika sa strojnicom napali su samovoz u kome se vozio zapovjednik I. zdruge ust. pukovnik Stipković, kod Han Obodjaša (6 km. s. i. od Mokrog). Samovoz pogođen sa nekoliko naboja. Napad odbijen. Nitko nije ranjen.

b) Područje Vlasenice:

Prema izvješću I. zdruge, partizanske predstraže iz Šekovića nalaze se u području Milan Planine (8 km. j. z. od Vlasenice).

c) Područje Knežine:

Prema izvješću 5. oruž. puk., dne 30. V. jedna oružnička¹ obhodnja kod s. Vrabci (1.5 km. s. i. od Knežine) naišla je na neprijateljsku zasjedu. 1 oružnik mrtav, 1 puška izgubljena.

d) Područje Pljevijsa:

Prema izvješću 369. hrv. div., borbena skupina ove divizije nalazi se na istim postavima od prošlog dana. Ustanovljeno je da nema neprijatelja u s, Dragaši, Glibači i Buletini (kt. 1838) (12—17 km. j. z. od Pljevalja). Neprijateljski gubitci: 4 mrtva (prebrojano).¹

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/1-14, k. 24.

e) Područje Glamoča:

Prema izvješću 373. hrv. div., dne 31. V. oko 22.00 sata, partizani sa 5—6 strojnica napali Glamoč.² Istodobno pokušali napadaj na Korićnu (12 km. j. i. od Glamoča). Napadaji odbijeni. Naša 2 oružnika i 2 ustaše ranjeni.

3.) Razviđanje u prostoru Vlasenice, Sokolca, Rogatice, Goražda i Višegrada.

Vlastiti gubici: 1 oružnik mrtav, 2 oruž. i 2 ustaše ranjeni.

Neprijateljski: 4 mrtva (prebrojano).

II. 1.) Dne 1. o. m. oko 12.00 sati, između Podlugova i Višokog, napali su odmetnici drezinu na kojoj se nalazio nadstojnik sekcije i blagajnik iz Sarajeva, kojima su opljačkali 600.000 kuna.

2.—4.) Bez promjene.

III. Bez promjene.

Zapovjednik, general
Lukić
Lukić

(M. P.)

P. 4/VI D.

² Vidi dok. br. 10 i 120.

BR. 206

**OBAVJEŠTENJE ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE ORUŽNIČKE
PUKOVNIJE OD 2 JUNA 1943 GOD. O NAREDBI ITALIJAN-
SKOG ŠESTOG ARMIJSKOG KORPUSA ZA RAZORUŽANJE
ČETNIKA¹**

ZAPOVJEDNIČTVO

TAJNO

6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE

J.S. Br. 1819/taj.

U Mostaru, dne 2. lipnja 1943

Predmet: Naredba talijanskog VI.
armijskog korpusa o razoru-
ružanju "i zaštiti četnika.

1. — GLAVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIČTVU (Sigur. odjel) ZAGREB
2. — ZAPOVJEDNIČTVU III. DOMOBRANSKOG SBORA (GLST) SARAJEVO
3. — ZAPOVJEDNIČTVU 6. PJEŠAČKE DIVIZIJE MOSTAR
4. — OPČEM UPRAVNOM POVJERENIČTVU NDH. KOD VIŠEG ZAPOV. TALIJ. ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« (II ARMATA) SUŠAK

1. lipnja u Mostaru afixirani su oglasi-naredbe zapovjedništva talijanskog VI. armijskog korpusa sljedećeg sadržaja:
»Na temelju punomoćja dobivenih od viših vlasti i udovoljavajući njihovim naredbama, ostajući sve na snazi naredbe koje sadrže proglas zapovjedništva II. Armije od 7. septembra 1941 god.

NAREĐUJEM:

1) Od danas 1. lipnja 1943 godine raspušteni su svi protokomunistički dobrovoljački odredi (četnici) i u vezi s time pripadnici istih neće više primati živežne namirnice, plaće i ostalo.

Svi bivši četnici koji posjeduju oružje i strijeljivo bilo koje vrste moraju se prijaviti našim vojnim zapovjedništvima da bi izvršili predaju istoga, oni koji budu predali oružje i strijeljivo biti će smješteni u našim vojarnama, hranjeni i držani pod našom zaštitom.

2) Talijanske vojne vlasti i dalje će zaštićivati pravoslavne obitelji kao i obitelji drugih vjera osim ako nemaju kojeg člana među partizanskim odredima ili ako su nam neprijateljski raspoloženi.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 147-I, k. 149a.

3) Na području ovog zapovjedništva bilo kome je apsoltno zabranjeno iz bilo kojeg razloga izuzev ako nema ovlaštenje propisano od talijanskih vojnih vlasti da posjeduje oružje i strijeljivo. Prekršitelji će biti uhićeni i izvedeni pred izvanredni vojni sud armijskog sбора.

4) Ko bude počinio neprijateljski čin protiv talijanskih i savezničkih oružanih snaga biti će na mjestu strijeljan ako uhvaćen na djelu, u protivnom će biti predan mjerodavnom izvanrednom vojnom sudu mjestnog zapovjedništva radi otuđivanja na kazne predviđene članovima 2 i 3 proglašenja zapovjedništva II. Armije od 7. septembra 1941 godine (smrtna kazna strijeljanjem).

5) Najstrožije će se poduzimati mjere protiv bilo koga ko ometa javni red, bez ikakve razlike na vjeru, rasu, političko gledište itd.

6) Svi moji zapovjednici odsjeka, podosjeka, mjesta, logora i četa koje vrše operacije neka smjesta i neprestano izvršuju ovu naredbu. Zapovjednik general Sandro Piazzoni v. r.«

Dostavljam prednje sa zamolbom na znanje s tim da se do izvorne naredbe zbog njenog sadržaja nije moglo doći kod talijanskih vojnih vlasti. Na samoj naredbi pak je otiskano da će biti kažnjen smrću tko je skine ili uništi.

Kakav će posljedak biti povodom izdate naredbe, za sada je nepoznato, ali je veoma dobro poznato da su se svi četnici odmetnuli u šume, čim su osjetili nadolazak njemačkih oružanih snaga, o čemu je već izvještavano.

Isto tako nepoznat je uzrok izdavanju ove naredbe tek sada, kada su četnici raspršeni akcijom njemačkih oružanih snaga, niti je poznata svrha iste, jer je više nego sigurno da im se četnici neće predati sa oružjem, osim veoma malih izuzetaka.

Što se tiče toč. 2) u pogledu zaštite pravoslavnog pučanstva, odredba ove točke privodi se u djelo već duže vrijeme, naime odmah po dolasku njemačkih oružanih snaga i razoružanju pojedinih četnika, jer su već tada počele sa izseljavanjem pojedine uglednije mostarske pravoslavne obitelji skupa sa četnicima, koje prate talijanski vojni odjeli, u smjeru Dubrovnika, o čemu je također već izvještavano.

Dozapovjednik, pukovnik:
(M P.) **Muharem Aganović**

**NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
OBĆE UREDOVNO POVJERENICTVO
KOD II ARMATE TALIJANSKE VOJSKE
BROJ 5039**

Primljeno dne 11. VI. 1943 . . . priloga

BR. 226

DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 16 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U ISTOČNOJ BOSNI¹

III. DOMOBRANSKI ZBOR

TAJNO

Op. br. 2616/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 3. VI. 1943

(Oznake po karti 1 : 100.000)

I. 1.) Stanje bez osobitih promjena.

2.) Pojediniosti:

a) Područje Trnova:

Prema izvješću 5. oruž. pukovnije, u šumama u okolici Dobrog Polja (9 km. j. i. od Trnova), nalazi se oko 250—300 četnika, koji su za vrieme našeg podhvata izbjegli iz okolice Kalinovika. Ovi četnici zasada ne napadaju nikoga, nego pljačkaju stoku po šumama.

b) Područje Glamoča:

Prema izvješću V. zdruga, prilikom partizanskog napada² na Glamoč 31. V. poginulo je 13 partizana, a od naših je svega 5 ranjeno. U toliko valja izpraviti podatke o gubitcima u dnevnom izvješću od 2. o. m.⁸

Dne 2. o. m. od 02.30 sati brzoglasna veza između Livna i Glamoča prekinuta.

c) Područje Pljevlja:

Prema izvješću 369. hrv. div. stanje u toku 2. o. m. bez osobitih promjena. Prema izjavama pučanstva, prilikom borbi posljednjih dana u prostoru j. z. od Gradca, partizani su imali oko 150 mrtvih, od kojih su jedan dio u jednoj kući spalili. Pronađeno 56 partizanskih grobova. Tokom 2. o. m. 1 partizan prebjegao i sa zaposjednutog područja uhićeno je 11 vojnih obveznika.

3.) Razviđanje u prostoru Trnova, Sokolca, Vlasenice, Rogatice i Goražda.

Vlastiti gubitci: nije bilo.

Neprijateljski: Oko 150 mrtvih (izjave pučanstva) i 1 prebjegao.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/1-16, k. 24.

² Vidi dok. br. 10, 120 i 205.

³ Vidi dok. br. 205.

»..»

- II. 1.) Ništa osobitog.
2.) 3 sat XX. ust. bojne iz Tomislavgrada⁴ u Korićnu (11 km. j. i. od Glamoča); 4. sat VII. ust. bojne iz Korićne u Glamoč. Top. polubitnica iz Livna u Glamoč.

3.—4.) Bez promjene.

III. Bez promjene:

Zapovjednik, general

Lukić

Lukić

P 4/VI D

(M. P.)

BR. 208

DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 4 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U CENTRALNOJ I ISTOČNOJ BOSNI¹

III. DOMOBRANSKI ZBOR

TAJNO

Op. br. 2620/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 4. VI. 1943

(Oznake po karti 1 : 100.000)

I. 1.) Stanje bez osobitih promjena.

2.) **Pojedinosti:**

a) **Područje Glamoča:**

Prema izvješću V. zdruga, dne 3. o. m. u 03.00 sata, u području zap. od s. Sajkovići — Provo — Vještića Gora (16—23 km. j. z. od Glamoča) započela je borba između četnika i partizana.²

Prema izvješću V. zdruga, dne 3. o. m., oko 4500 partizana³ (vjеровatno iz Like) prebacilo se preko sela Glavice (8 km. s. z. od Glamoča) u Čardak (22 km. s. od Glamoča). Kreću se prema Varcar Vakufu⁴ i Jajcu.

Prema izvješću 373. hrv. div., skupina oko 1800 naoružanih partizana u pokretu iz prostora s. od Glamoča preko Pribelja

⁴ Duvno

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/1-32, k. 24.

² Vidi dok. br. 10.

³ Odnosi se na jedinice Četvrte NOU divizije.

⁴ Mrkonjić Grad

(14 km s. i. od Glamoča) u područje r. Janja sa namjerom da se prebace j. od Jajca preko Vrbasa.

Četnici skupine Drenović od 3. o. m. kod Popuža (20 km. j. z. od Jajca) u borbi sa partizanima.

b) Područje Vlasenice:

Prema izvješću I. zdruge, dne 2. o. m. navodno oko 1200 dobro naoružanih sriemskih partizana, 800 nenaoružanih i oko 1000 žena i djece stiglo je u prostor Šekovića (15 km. s. z. od Vlasenice). Poduzeta provjera.

c) Područje Pljevlja:

Prema izvješću 369. hrv. div., na borbenim postavima, naše i neprijateljsko stanje bez osobitih promjena.

3.) Razvidanje u prostoru Vlasenice, Sokolca, Rogatice i Goražda.

Vlastiti gubitci: nije bilo.

Neprijateljski: nema podataka.

II. 1.) Ništa osobitog.

2.) XXIII. ust. bojna iz Sokolca preko Sarajeva 3. o. m. upućena u Osijek.

3.—4.) Bez promjene.

III. Bez promjene:

(M. P.)

Zapovjednik, general
Lukić
Lukić

P 6/VI D

BR. 209

DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA
OD 5 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U ISTOČNOJ BOSNI¹

III. DOMOBRANSKI ZBOR

TAJNO

Op. br. 2643/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 5. VI. 1943
(Oznake po karti 1 : 100.000)

- I. 1.) Stanje bez osobitih promjena.
2.) **Pojedinosti:**
a) **Područje Prače:**
Prema izvješću 5. pješ. div., u selu Bogovići (10 km. s. od Podgraba) prikupljaju se četnici iz okolnih šuma. Njihova jačina nije ustanovljena.
b) **Područje Pljevlja:**
Prema izvješću 369. hrv. div., u prostoru Pljevlja stanje bez promjene.
3.) Od 6. o. m. podhvat »Šekovići«,² koji izvodi ovo zapovjedništvo po nalogu 369. hrv. pj. divizije.
U podhvat učeštvuju: 1% bojne I. stajaćeg djelatnog zdruga, 1 bojna 15. p. p., Domdo bojna Kladanj i Vlasenica, 2 bojne Tuzlanske brigade, 2 bitnice VII. topničkog sklopa i 3% bojne Domdo pukovnije Tuzla.
Vlastiti gubitci: nije bilo.
Neprijateljski: nema podataka.
- II. 1.—4.) Bez promjene.
- III. Bez promjene.

Zapovjednik, general
Lukić
Lukić

P 7/VI D

(M. P.)

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6/1-24, k. 24.

² Vidi dok. br. 52, 132 i 135.

BR. 210

DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA
OD 6 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U ISTOČNOJ BOSNI¹

III. DOMOBRANSKI ZBOR

TAJNO

Op. br. 2652/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 6. VI. 1943

(Oznake po karti 1 : 100.000)

I. 1.) Stanje bez osobitih promjena.

2.) **Pojedinosti:**

a) **Područje Šekovića:**

Jutros je započeo podhvat »Šekovići«² prema predviđenoj osnovi. (Dnevno izvješće od 5. o. m.).

b) **Područje Glamoča:**

Prema izvješću V. zdruga, u selima Sajkovići — Gubin — Provo (16 km. j. z. od Glamoča) nalaze se četnici pod vodstvom popa Đuića.³

Prema izvješću 373. hrv. divizije, vlastitim razviđanjem nije se moglo do sada ustanoviti da viest o pokretu partizana prema Varcar Vakufu odgovara istini. (Dnevno izvješće od 4. o. m.).⁴

c) **Područje Pljevlja:**

Prema izvješću 369. hrv. divizije, stanje u prostoru Pljevlja bez promjene.

3.) Nastavak podhvata »Šekovići«.

Vlastiti gubitci: nije bilo.

Neprijateljski: nije poznato.

II. 1.) Dne 3. o. m. vratio se iz partizanskog zarobljeništva rukovodni nadporučnik Albin Šterger, na službi u zapovjedništvu utvrđivanja u Sarajevu.

2.—4.) Bez promjene.

III. Bez promjene.

Zapovjednik general
Lukić v. r.

Za točnost:

Glavar stožera

Glst. podpukovnik (**Zmavec**) (M. P.) 7/VI D

Zmavec

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnostoriskog instituta pod reg. br. 7/1-15, k. 24.

² Vidi dok. br. 52, 132, 135 i 209.

³ Momčilo Đujić

⁴ Vidi dok. br. 208.

BOJNA RELACIJA SEDME LOVAČKE PUKOVNIJE ZA
MJESEC MAJ 1943 GODINE¹

7. LOVAČKA PUKOVNIJA

TAJNO

u s. Kolojan dne 6, lipnja 1943. g.

Predmet — Opća bojna relacija

I. dio

SPOJ — Op. br. 1242/taj. — 41 g.

Minorsa.²

ZAPOVJEDNIČTVU 4. LOVAČKE BRIGADE

a) **Operacije i akcije:**

U toku mjeseca svibnja t. g. pukovnija (bez III. bojne sudjeluje djelatno u obćem poduhvatu sa savezničkom nje mačkom vojskom protiv četničko-partizanskih bandi, koje su djelovale u oblasti Foča — Kalinovik — Čelebić.

Uloga pukovnije u ovome poduhvatu bila je sljedeća:

do 13. svibnja t. g. pukovnija se prikuplja na prostoriji s. Blažuj — s. Hadžići i 13. svibnja t. g. vrši nastupni marš ka Foči i to u dva pravca.

a) I. bojna nastupa iz s. Hadžići preko Igman pl. — Bje-lašnice pl. ka s. Trnovo sa zadatkom razviđanja ovoga pravca i protjerivanja odmetnika, gdje stiže 15. svibnja t. g. na večer bez dodira sa odmetnicima. Od s. Trnovo bojna nastupa pravcem- Kalinovik — Foča sa zadatkom osiguranja stožera i ko-more 4. lovačke brigade i 19./V. stiže u Foču (3 km. s. z. od Foče u s. Prisoje) i tu se zadržava za divizisku pričuvu. Tokom ovoga nastupanja bojna nije imala dodira sa odmetnicima.

b) Pukovnija (bez I. i III. bojne) nastupa od s. Blažuja na s. Kotorac — Vojkovići — Ilovice, gdje 16. svibnja t. g. skreće pravcem Ilovice — s. Bursići³ — s. Jabuka — s. Ustikolina — Foča sa zadatkom razviđanja i protjerivanja odmetnika na ovome području. U Foču stiže 18. svibnja t. g. po podne **bez** dodira sa odmetnicima. Istoga dana II. bojna zauzima po-stave s. i. od Foča — Ilovino Br. (860).

20. svibnja t. g. pukovnija (bez I. i III. bojne) nadire pravcem Foča — Ilovino Br. (860) — s. Boljoradina — Zlataja

¹ Kopija originala, pisana na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoisto-riskog instituta pod reg. br. 6/1-24, k. 57.

² **Ministarstvo oružanih snaga**

" Vjerovatno Bešlići

(1216) — s. Tinci⁴ — s. Vikoč — s. Kunovo — s. Bandovići sa zadatkom zaštite lijevog krila 118. njemačke lovačke divizije, razviđanja ovoga područja i protjerivanja odmetnika. Tokom ovoga nadiranja nije se imalo dodira niti borbe sa odmetnicima.

I. bojna pukovnije dne 22. svibnja t. g. kao diviziska pričuva, pojačana sa 14. sati i lahkim povozom pukovnije, sudjeluje sa ostalim postrojbama 4. lovačke brigade i 118. njemačke lovačke divizije u ogorčenim borbama sa odmetnicima na obćem pravcu napadaja Foča — Trovrh (1386) — s. Kušlat — s. Čelebić sa zadatkom ponovnog zauzimanja Trovrha (1386), koji je bio zaposjednut od odmetnika i daljeg sudjelovanja u napadaju i proganjanju i uništavanju četničko-partizanskih bandi. Dobiiveni zadatak bojna je izvršila u potpunosti, imajući *pri ovome* ogorčene borbe, koje su se završile porazom po odmetnike, nanijevši odmetnicima velike gubitke uz relativno vlastite gubitke male.

30. svibnja t. g. pukovnija se prikuplja i drži crtu — Viševina (1289) — Pribišci (1018) — s. Gradojevići — k. 906 sa zadatkom najupornije obrane i zatvaranja pravca eventualnog pokušaja probijanja odmetnika iz kotla, na kojoj se crti zadržava sve do kraja mjeseca svibnja t. g., ne imajući dodira sa odmetnicima niti borbe.

b) Iskustva:

Odmetnici su dobro naoružani i raspolažu sa dovoljno streljiva. Među odmetnicima je dobar moral i borbeni duh i veoma su žilavi u borbi. Veoma često su skloni ubacivanju manjih odjela u pozadinu u svrhu stvaranja meteža i zabune kod protivnika. Skoro redovno vrše napadaje noću. Umješno koriste zemljište za borbu i veoma dobro se maskiraju. Veoma često i uspješno koriste ratne varke sa ciljem propuštanja pojedinih jedinica kroz svoje zaposjednute postave, te da bi ih kasnije obkolili i uništili da bi se domogli oružja i streljiva.

c) Nedostatci i pogreške:

Momčad i čašće nedovoljno opremljeni i obučeni za borbu u planinskom zemljištu, zbog čega se dešava da se jedinice gube pa čak i rasturaju, te je potrebno duže vremena dok se ponovo prikupe. Razumije se da pri ovome se trpe i nepotrebni gubitci u ljudstvu i materijalu.

Protivnik se podcjenjivao, nije se dovoljno razviđalo u cilju prikupljanja podataka o jačini i rasporedu protivnika zbog čega je došlo do razbijanja pojedinih jedinica.

Zapovjednik, pukovnik
(Metikoš)
Metikoš

⁴ Vjerovatno Klinci

**DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBOR
OD 7 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINIC
NOV U CENTRALNOJ I ISTOČNOJ BOSNI¹**

III. DOMOBRANSKI ZBOR

TAJNO

Op. br. 2667/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 7. VI. 1943

(Oznake po karti 1 : 100.000)

I. 1.) Stanje bez osobitih promjena.

2.) **Pojedinosti:**

a) **Područje Šekovića:**

Dne 6. o. m. u toku podhvata »Šekovići« nije bilo jačeg sukoba sa neprijateljem.

Južna skupina iz prostora Vlasenica — Milići — Nova Kasaba dostigla je predviđenu crtu: Nišava (kt. 776) (8 km. s. z. od Nove Kasabe) — Kopilova Bara — Hobera Šuma (1.5—5 km. j. z. od Nišave).

0 napredovanju zapadne skupine iz smjera Kladanj — Žeravice, do predviđene dnevne crte nema podataka ni zasada uhvaćene veze sa ovom skupinom.

Na našoj strani nije bilo gubitaka, a kod neprijatelja: 1 mrtav, 1 ranjen i 1 zarobljen. Plien: 3 puške.

Partizani uzmiču prema sjeveru (nису još došli u dodir sa zapriečnom skupinom) sa vjerojatnom namjerom da priedu preko rieke Spreče i umaknu u Majevicu.

b) **Područje Pljevlja:**

Prema izvješću 369. hrv. divizije, stanje u prostoru Pljevlja bez osobitih promjena. Kod neprijatelja: 1 mrtav.

c) **Područje Turbeta:**

Prema izvješću 373. hrv. divizije, između Cosića i Gostiija (7 km. s. z. od Turbeta), uhvaćeni su partizani koji su pljačkali po selima. Kod neprijatelja: 3 mrtva i 1 zarobljen.

3.) Nastavak podhvata «Šekovići».

Vlastiti gubici: nije bilo.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/1-18, k. 24.

- Neprijateljski: 5 mrtvih, 1 ranjen i 2 zarobljena.
II. 1.—4.) Bez promjene.
III. Bez promjene.

P. 8/VI D. (M. P.) Po nalogu zapovjednika
Glavar stožera, Glst. podpukovnik
(Zmavec)
Žmavec

BR. 213

IZVJEŠTAJ TOPNIČKE PUKOVNIJE OD 7 JUNA 1943 GOD.
O POKRETIMA U TOKU MAJA 1943 GODINE¹

TOPNIČKA PUKOVNIJA
4. LOVAČKE BRIGADE

Op. broj 113/taj.
U Celebiću, 7. VI. 1943

Predmet: izvod iz operaciskog
dnevnika

ZAPOVJEDNIČTVU 4. LOVAČKE BRIGADE I a

Prema brzoglasnom traženju Glavara stožera 4. lovačke brigade, dostavljaju se naknadno podatci za operaciski dnevnik u vriemenu od 12. do 19. svibnja i od 25. do 31. svibnja 1943. godine.

Pukovnja u vriemenu od 1. do 12. svibnja bila je raspoređena ovako:

- Stožer pukovnije u Travniku.
- IX. topnički sklop u Bugojnu, do 9. svibnja o. g.
- XI. topnički sklop u Travniku.

Vrieme je provedeno u izobrazbi jedinica i popunjavanju istih.

IX. topnički sklop krenuo je 10. svibnja o. g. u 9,00 sati iz Travnika [u] pravcu Busovače do Dolca.

XI. topnički sklop krenuo je 10. svibnja o. g. u 7,00 sati do ž. st. Busovača.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6/1-29, k. 57.

Stožer topničke pukovnije u Travniku.

11. svibanj o. g.

IX. topnički sklop krenuo je u 9,00 sati iz Dolca do Viteza.

XI. topnički sklop na ž. st. Busovača.

Stožer topničke pukovnije u Travniku.

12. svibanj.

Stožer pukovnije polazi u 14,00 sati iz Travnika do Busovače.

IX. topnički sklop polazi iz Viteza u 09,00 sati do Bilalovca.

XI. topnički sklop polazi u 10,00 sati sa ž. st. Busovače do u Brestovsko.

13. svibanj.

Stožer pukovnije polazi iz Busovače u 08,00 sati do Blažuja.

IX. i XI. topnički sklop polaze svaki sa svoga prenoćišta u 21.00 sati za Blažuj.

14. svibanj.

Stožer pukovnije i sklopovi u Blažuju na odmoru.

15. svibanj.

Stožer pukovnije i sklopovi polaze u 05,00 sati iz Blažuja do Leletinog Hana.

16. svibanj.

Pukovnija polazi u 06,00 sati iz Leletinog Hana do Dobrog Polja.

17. svibanj.

Pukovnija polazi u 06,00 sati iz Dobrog Polja do Kalinovika (Logor b).

18. svibanj.

Pukovnija polazi iz Kalinovika u 08,00 sati do Ocrkavlja. Vrieme od 19 do 25. svibnja prikazato je u² posebnom odeljku.

26. svibanj.

Stožer pukovnije na livadi kod k. 449.

Stožer IX. topničkog sklopa sa 3/IX. odlazi u 09,00 sati sa Trovrha u s. Miriće.

2/IX. na k. 528.

Stožer XI. topničkog sklopa sa 4/XI. na livadi kod k. 449.

2/XI. na s. Selištu.

1/IX. II. vod na livadi kod k. 449., a.prvi vod kod s. Kave kod k. 425.

27. svibanj.

Pokret svih dijelova u s. Popovine osim 1/IX. koja ostaje na svom dosadanjem položaju i 3/IX. koja ostaje u s. Mirićima.

² Sljedeći dio rečenice na originalu dopisan mastilom.

28. svibanj.

**U 08.00 sati pokret svih dijelova pukovnije u s. Miriće.
3/IX. sačekuje u s. Mirićima pukovnju.**

29. svibnja.

Svi djelovi u s. Mirići, osim 3/IX. koja se pridjeljuje 13.
p. p. i polazi u 08,00 sati na 1160 u s. Dubrave.

30. svibnja.

U 06,00 sati pokret svih djelova u s. Čelebić.

31. svibnja.

Stožer pukovnije sa sklopovima u s. Čelebiću osim I/IX.
koja je na svojim položajima po vodovima kod k. 449 i k. 425.

U vriemenu od 1—19. svibnja 1943. godine nije ispaljen
ni jedan metak.

U vriemenu od 26. do 31. svibnja 1943. godine ispaljeno
je 119 tempiranih granata Ob. 28 i 102 granat-šrapnela Ob.
21. na ciljeve koje su označavali i tražili pješački zapovjednici.

Zapovjednik, pukovnik
(Domanik)
Domanik

BR. 214

**DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA
OD 8 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U ISTOČNOJ BOSNI¹**

III. DOMOBRANSKI ZBOR

TAJNO

Op. br. 2688/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 8. VI. 1943

(Oznake po karti 1 : 100.000)

I. 1.) U podhvat u »Šekovići« neprijatelj pruža jak odpor
našim snagama.

2.) Pojediniosti:

a) Područje Šekovića:

Dne 7. o. m. u toku podhvata »Šekovići«, južna skupina
naišla je na jak odpor neprijatelja, koji je brojčano jači i na-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog
instituta pod reg. br. 9/1-9, k. 24.

lazi se u utvrđenim postavima. Desno krilo ove skupine podišlo je Potajniku (kt. 913) (10.5 km. s. z. od Nove Kasabe). Lievo krilo skupine, uslied jakog odpora neprijatelja, nije moglo napried dalje od kt. 663 — Hobera Sume (6 km. s. od Vlase-nice). Vlastiti gubitci: 3 ustaše i 4 dobrovoljca mrtvi, 1 ustaša i 2 dobrovoljca ranjeni, a kod neprijatelja 19 mrtvih (prebrojano) i oko 20 ranjenih. Plien: 2 puške.

b) Područje Zenice:

Prema izvješću 5. oruž. pukovnije, dne 7. o. m. četnici napali milicionere kod Klopačkog Vrhra i Jurjevića (5 i 8 km. s. i. od Zenice). Posljedak sukoba nepoznat.

Prema viestima iz Begov Hana, dne 7. o. m. četnici su napali i razjurili jednu skupinu milicionera oko Bjelih Voda (11 km. s. i. od Zenice). Milicionera ima mrtvih i ranjenih, ali nepoznato koliko.

c) Područje Foče:

Prema izvješću 5. divizije, u selima oko Stolca i Kleka² (7 i 12 km. s. z. od Ustikoline), nalazi se jedna skupina oko 300 do 400 naoružanih četnika, koji održavaju vezu sa četnicima iz Romanije, ali zasada nikoga ne napadaju nego samo pljačkaju stoku po šumama za svoju prehranu.

d) Područje Pljevlja:

Prema izvješću 369. hrv. divizije, stanje u području Pljevlja bez osobitih promjena.

e) Područje Kalinovika:

Prema izvješću 369. hrv. divizije, jedna borbena skupina ove divizije, dostigla je Jeleč (14 km. i. od Kalinovika) i prostor južno od Jeleča. Ova skupina prodire dalje prema jugu sa namjerom da sprieči prodor neprijatelja prema zapadu iz prostora Durmitora.

3.) Nastavak podhvata »Šekovići«. Razvidanje u prostoru s. i. od Zenice i u prostoru Rogatice i Goražda.

Vlastiti gubitci: 3 ustaše i 4 dobrovoljca mrtvi,

1 ustaša i 2 dobrov. ranjeni.

Neprijateljski: 19 mrtvih (prebrojano) i oko 20 ranjenih (procijenjeno).

II. 1.—4.) Bez promjene.

III. Bez promjene.

Po nalogu zapovjednika
Glavar stožera, Glst. podpukovnik
(Žmavec)
(M. P.) **Žmavec**

² Klek k. 1744

DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA
OD 16 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U ISTOČNOJ BOSNI¹

III. DOMOBRANSKI ZBOR

TAJNO

Op. br. 2705/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 9. VI. 1943

(Oznake po karti 1 : 100.000)

I. 1.) U podhvat u »Šekovići«,² uzprkos snažnog neprijateljskog odpora, naše snage nastavljaju sa obkoljavanjem neprijatelja u prostoru oko Šekovića.

2.) **Pojedinosti:**

a) **Područje Šekovića:**

Dne 8. o. m. u podhvat u »Šekovići« južna skupina uz jak neprijateljski otpor dostigla je crtu: Crvene Stijene — Simići (9 km. i. od Šekovića — 9 km. j. i. od Šekovića). Vlastiti gubitci: 10 ranjenih, a kod neprijatelja 54 mrtva (prebrojano). Plien: 1 strojopuška, 25 pušaka i veća količina raznog streljiva.

Dne 8. o. m. zapadna skupina dostigla je crtu: Šekovići — r. Lovnica — Bjelova Kosa — V. Laško⁸ B. (8—9 km. s. z. od Šekovića).

U toku noći 8./9. o. m. ova skupina odbila je dva protunapadaja partizana kod Šekovića. Gubitci nepoznati.

Dne 8. o. m. naši dielovi zajedno sa četnicima suborcima iz smjera Rudnika zauzeli su Borogovo (kt. 813) (9 km. s. i. od Šekovića). Istoga dana poslie podne vođene su borbe između dielova zapriečne skupine i partizana kod sela Sajtovići (9 km. s. s. i. od Šekovića). Posljedak nepoznat. Zapriečni dielovi iz Gračanice izbili su od Bijelog Polja kod sela Mitrovići (7 km. s. z. od Šekovića).

Oko 1600 partizana sakupljaju se u području sela Vidakovići — Selište — Korito (6 km. s. i. od Šekovića).

3.) **Nastavak podhvata »Šekovići«.**

Vlastiti gubitci: 10 ustaša ranjenih.

Neprijateljski: 54 mrtva (prebrojano).

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10/1-19, k. 24.

² Vidi dok. br. 52, 132, 135, 209, 210, 212 i 214.

³ V. Vlaško B. (k. 720)

- II. 1.—2.) Bez promjene.
3.) 1./15. p. p. iz Zepča 9. o.m. prebačeno preko Sarajeva u Vlasenicu za pojačanje u podhvatu »Šekovići«.
4.) Bez promjene.
- III. Bez promjene.

Po nalogu zapovjednika
Glavar stožera, Glst. podpukovnik
(Žmavec)
Žmavec

Njemačka izvješća nisu
primljena.

(M. P.)

P 10/VI D

BR. 216

**DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA
OD 10 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U ISTOČNOJ BOSNI¹**

III. DOMOBRANSKI ZBOR

TAJNO

Op. br. 2716/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 10. VI. 1943

(Oznake po karti 1 : 100.000)

I. 1.) Stanje bez osobitih promjena.

2.) Pojediniosti:

a) Područje Šekovića:

Usljed nadmoćnog, utvrđenog i dobro naoružanog neprijatelja, u podhvatu »Šekovići«, južna skupina u toku 9. o. m izgleda nije mogla dalje od dostignute crte naznačene u dnevnom izvješću od 9. o. m. O stanju kod ove skupine nisu pri mijeni točni podatci.

Zapadna skupina, zbog stanja kod južne skupine, morala se povući sa dostignute crte naznačene u dnevnom izvješću od 9. o. m. na crtu: Novčić — Popovići — Zmajevac (3—4—6 km. j. z. od Šekovića).

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 11/1-29, k. 24.

Podatci o gubitcima nisu primljeni.

b) Područje Glamoča:

Prema izvješću 373. hrv. div., partizanska skupina oko Pribelja (14 km. s. i. od Glamoča) krenula u j. z. smjeru preko Dubrave i Braića (8—10 km. s. od Glamoča). Sa ovom skupinom partizana putuje i stanovništvo iz sela Blagaja (8 km. s. z. od Kupresa), koje je naklonjeno partizanima.

c) Područje Kalinovika

Prema izvješću 369. divizije, vode se žestoke borbe sa partizanskim skupinama u prostoru sela Vrbniče (20 km. j. i. od Kalinovika).

3.) Nastavak podhvata »Šekovići«.

Vlastiti gubitci: nema podataka.

Neprijateljski: nije poznato.

II. 1.—4.) Bez promjene.

III. Bez promjene.

Po nalogu zapovjednika
Glavar stožera, Glst. podpukovnik

(Zmavec)

Žmavec

(M. P.)

P. 11/VI D.

OPŠTA BOJNA RELACIJA PRVOG STAJAĆEG DJELAT-
NOG ZDRUGA ZA MJESEC MAJ 1943 GODINE¹

Predmet: Podhvatno izvješće za svibanj 1943 g.

Dio prvi

- GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA (OPER. ODJEL)
- ZAPOVJEDNIČFVU III. DOMOBRANSKOG SBORA (GLST.)

A.) OPERACIJE I PODHVATI:

1.) Raspored postrojbi dne 1. svibnja 1943 godine.

I. — Stožer I. stajaćeg djelatnog sdruga — Sokolac.

II. — Stožer II. stajaće bojne sa 1., 2 i 3. sati u Jajcu, a 4. sati u Mokrom. Stožer III. stajaće bojne, stožerna sat, te 1. i 2. sat u Vlasenici, 3. **Ploče** — Vlasenica, 4 sat Vlasenica, bacački vod Vlasenica. Stožer XXI. stajaće bojne sa bacačkim vodom, stožerom, 1., 2., 3. i 4. sati u Sokolcu. Stožer XXII. stajaće bojne u Sokolcu, 1. sat **Podromanija** ↔ Naromanija — Pediše, 2. sat Kalimanići, 3. sat Bistrica, 4 sat Podromanija. Stožer XXIII. stajaće bojne sa stožerom sati Skelani, 1. -sat Sedače, 3. sat Fakovići, 4. sat Tegare, bacački vod Skelani. Stožer XXIV. stajaće bojne Rogatica, stožerna sat Pešurići, 1 sat Višegrad, 2. sat Borike, 3. sat Zepa, 4. sat Mededa. Stožer XXVIII. stajaće bojne sa stožernom sati, bacačkim vodom i 1. sati u Han Pijesku, 2. sat u Han Kramu, 3. sat u Han Pijesku, 4. sat **Nevačka** — Berkovina. Stožer XXIX. stajaće bojne sa stožernom sati u Srebrenici, 1. sat Sućeska, 2. sat Drinjača, 3. sat Srebrenica, 4. sat Bratunac.

2.) PODHVATI:

Tokom mjeseca svibnja vršeni su podhvati razviđanja i čišćenja zemljišta na području Romanije kod Mokrog, oko Han Pijeska, Vlasenice, Nedjelišta — Rogosija i uobće na području zapovjednih mjesta pojedinih bojna ovoga sdruga. Izviđalo se stalno na celom području sdruga u svrhu razotkrivanja neprijatelja i prikupljanja potrebnih podataka za uništenje istog.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/1-8, k. 57. Vjerovatno je pisan 10 juna 1943 god.

U toku mjeseca svibnja svi dijelovi sdruga vršili su također i utvrđivanje svojih postava, kao i popravak istih.

Rad po danima tekao je kako slijedi:

1. svibanj:

XXI stajaća bojna izvršila razviđanje i pretres zemljišta do sela Rakitnice (12 km j.i. od Sokolca) bez dod'ra sa neprijateljem.

Djelovi XXVIII. stajaće bojne iz Han Pijeska izvršili izviđanje i pretres zemljišta oko Han Krama, te tom prilikom nisu dolazili u dodir sa neprijateljem.

2. svibanj:

Jedna partizanska skupina² iz područja Šekov'ća prebacila se je u toku jučerašnjeg dana (1. V. t. g.) preko Milića (11 km j. i. od Vlasenice) u Crnu Rijeku (4 km i. od Han Pijeska). Jačina skupine broji do 300 ljudi.

1. bojna 9. p.p. iz Orahovice (6 km j. od Prače) uputila u izviđanje jednu obhodnju prema jugu. Pri hođu obhodnja je bila napadnuta od strane četnika, ali ih je nakon kraće borbe razpršila,

3. sat XXIV. stajaće bojne iz Žepe izvršila razviđanje puta između sela Ribioea i Živaljevića. Jedna obhodnja te sati naišla je na 10 do 15 odmetnika, koji su ih dočekali iz zasjede puščanom vatrom. Nakon kraće borbe, bez vlast-tih gubitaka, četnici su protjerani.

3. svibanj:

Prema prikupljenim podacima skupina partizana³ iz Šekovića prebacila se 2. V. t.g. u predjele: G. Vrs'nje — D. Vrsinje — Bijelo Polje — Krušćik, a predstraže postavila na Han Sikiri i Sikiri t. 1071. Cielokupna III. stajaća bojna iz Vlasenice krenula u razviđanje na navedeno područje, da viest provjeri i neprijatelja uništi. Djelovi bojne došli su na logorišta partizana i našli njihove logorske vatre na Sikiri i Han Sikiri, ali su partizani bili već napustili to područje. Ustanovljeno je da su se isti odmetnici razdvojili u dvije skupine i to: jedna krenula u pravcu Kraljeve Gore u jačini od 100, a druga skupina od 180 naoružanih partizana povratila se natrag u Šekoviće. Na predjelu Han Sikire pronađen je 1 protuzrakoplovni top velikog kalibra bez zatvarača i točkova. Do borbene djelatnosti nije došlo, pošto su odmetnici prije umakli.

2 sati XXVIII. stajaće bojne iz Han Pijeska izvršile izviđanje i pretres zemljišta na crti Han Pijesak — Kusače — Crna Rijeka — Podžeplje — Stoborani — Zaugline — Mislovo

² Odnosi se na Birčanski NOP odred.

³ Isto

— Brestovača — Džimrije — Han Pijesak i Han Kram. Do kraće borbe došlo je u selima Mislcvu i Brestovači sa četnicima, od kojih su 2 ubijena i veći broj ranjenih, koje su uspjeli odnijeti. Zaplijenjeno je oružje i tvorivo. Vlastitih gubitaka nije bilo.

4. svibanj:

Jedna grupa četnika, vjerovatno iz skupine Radivoja Kosorića, napali su muslimansko selo Gornju Vinču (4 km s.i. od Prače) i opljačkali ga, i od mještana neke ubili. Odmah po saznpiju upućena je obhodnja iz Prače, koju su četnici u biegu dočekali pušćanom vatrom. Obhodnji je uspjelo pljačkaše bez vlastitih gubitaka razpršiti.

6. svibanj:

1 vod 4. sati XXVIII. stajaće bojne izvršio izviđanje na crti: Berkovina — Ravansko — Prelino Brdo — Kozlovača — Han Veternik — Podigrište — Berkovina. Na povratku obhodnje jedna grupa partizana jakosti, do 50 naoružanih ljudi sa Kozlovače pripucala na spomenutu obhodnjiju. Nakon kraće borbe partizani su protjerani i tom prilikom prikupljeno je oružje i streljivo.

1. sat XXVIII. stajaće bojne iz Han Pijeska i 2 sati III. stajaće bojne iz Vlasenice izvršile izviđanje i pretres zemljišta Gornji Zalukovik (4 km j. i. od Vlasenice) bez dodira s neprijateljem.

8. svibanj:

2 i pol sati XXVIII. stajaće bojne iz Han Pijeska., 2. sati III. stajaće bojne iz Vlasenice i dielovi Kladanjske bojne izvršile razviđanje i čišćenje zemljišta na crti: Žeravice — Klanac — Čajir — Sokolina — Blizanci — Debelo Brdo — Stara Džada — Javorovo Brdo — Milan Planina — Kozlovača — Trešnjevac — Han Pijesak.

U selu Žeravice došlo je do kraće borbe sa grupom partizana, a na brežuljcima Mramorje došlo je do borbe sa oko 40 odmetnika-partizana. Obje grupe su razbijene bez vlastitih gubitaka bilo u oružju i ljudstvu. Od partizana je zaplijenjeno oružje i streljivo.

9. svibanj:

Obhodnja posade iz Kalimanića (16 km i. od Sokolca) u selu Beheći (3 km i. od Kalimanića) napadnuta je od odmetnika u 17.30 sati, te držala borbu do dolaska pomoći posade iKalimanići i odmetnike razbila.

10. svibanj:

Razviđanje dielova 9. p.p. iz Rogatice do Gučeva (6 km s. z. od Rogatice) završeno bez dodira s neprijateljem.

3. sat XXVIII. stajaće bojne iz Han Pijeska preuzela postave 4. sati XXVIII. stajaće bojne u Berkovini.

11. svibanj:

Izvršeno izviđanje izpred postave III., XXI., XXIV. i XXIX. stajaće bojne bez dodira s neprijateljem.

12. svibanj:

II., XXII., XXIII. i XXVIII. stajaća bojna izvršila utvrđivanje postava.

13. svibanj:

Odmetnici napali posadu 1. sati XXII. stajaće bojne u Pedišama. Napad izvršen noću u 01.00 sati i nakon kratke borbe odbijen bez vlastitih gubitaka.

14. svibanj:

Dielovi XXVIII. stajaće bojne iz Han Pijeska izvršili izviđanje izpred postava bez dodira s neprijateljem.

15. svibanj:

Izviđanje izpred postava pojedinih bojni u svrhu otkrivanja neprijatelja.

16. svibanj:

1 i pol sat XXVIII. stajaće bojne iz Han Pijeska izvršila podhvat razviđanja' na crti: Han Pijesak i Han Krarn — Džimrije — Brestovača — Mislovo — Zabrežje. U selu Zabrežju i na okolnim visovima, a naročito prema selu Točionik, došlo je do odpora sa grupom četnika jakom po prilici 50 naoružanih puškama i jednom strojopuškam. Nakon polusatne žestoke borbe četnici su uništeni bez vlastitih gubitaka, a oružje i streljivo neprijatelju zarobljeno.

Po tome postrojba se je povratila preko Devetak Pl. i Džimrije u Han Pijesak i Han Krarn.

17. svibanj:

Po zapovjedi III. domobranskog sbora Op. Br. 2337/taj. izvršeno je izviđanje u području Rogatice — Višegrada i Dobruna, kao i oko Sokolca — Han Pijeska i Vlasenice, te završeno bez dodira sa neprijateljem. U navedenom razviđanju sudjelovale su sljedeće postrojbe:

3. sat XXII. stajaće bojne izvršila razviđanje u pravcu: Bistrica — Paljevinai — Doenin Han⁴ — Ogorelica ↔ Bistrica bez dodira sa neprijateljem, a niti ga je ma gdje primjetila.

XXI. stajaća bojna u izviđanju pravcem Sokolac — Selišta — Ozerkovići — Ponor i Sokolac — Puračić⁵ — Neprav-

⁴ Na karti 1 :100.000 nije nađeno.

⁵ Vjerovatno Pavičići

dići •— Miošići, naišla u Ponoru na 15 i na Gradini (t. 1135) 25 četnika, koji su bez ikakvog odpora umakli.

Dielovi III. stajaće bojne iz Vlasenice izvršili razviđanje pravcem G. Zalukovik — Zagrade •— Gerovi — Račići — Milčići. U podhvalu do dodira s neprijateljem nije došlo. Pronađeno je sakriveno oružje i tvorivo.

18. svibanj:

Shodno zapovjedi 5. pješ. divizije pod Br. 613/taj. od 17. V. 1943 g. II. stajaća bojna iz Jajca krenula u Pale za preuzimanje novoodređenih postava.

19. svibanj:

II. stajaća bojna stigla u Pale. 1. sat postavljena za osiguranje od željezničke postaje Dovlići (izključno) do željezničke postaje Stambulčić (uključno). 2. sat smjenila 3. sat XXII. stajaće bojne na Vrelu Bistrici. 3. sat osigurava prugu od željezničke postaje Stambulčić (izključno) do Podgraba (uključno). Stožer bojne smiješten u Palama. Poluvod 3. sati XXVIII. stajaće bojne iz Berkovine izvršio izviđanje u pravcu sela: Rulići *— Kozlovača — Igrišće. Na Igrištu obhodnja je naišla na jednu grupu od 15 partizana, pa je u borbi bez vlastitih gubitaka ubijen 1 partizan i 1 ranjen, a ostali razpršeni. Zaplijenjeno je oružje i streljivo.

20. svibanj:

2 voda XXVIII. stajaće bojne iz Han Pijeska izvršila izviđanje na području Orne Rijeke, bez dodira s neprijateljem. Pronađeno je sakriveno oružje, streljivo i drugo tvorivo.

Dielovi XXVIII. stajaće bojne iz Han Pijeska razviđali su i u prostoru sela Džimrije i Brestovače bez dodira s neprijateljem. Prikupljeno je sakriveno oružje i streljivo.

21. svibanj:

XXI. stajaća bojna sa Dočastničkim tečajem iz Sokolca i 4. sati II. bojne iz Mokrog izvršili izviđanje i čišćenje područja Prutine — Lupoglav — Novakove Stiene⁶ (3 do 5 km j. od Mokrog). Došlo je do kraće borbe s četnicima, kojom prilikom je ubijeno 5, a 3 četnika živa uhvaćena. Vlastitih gubitaka nije bilo. Zaplijenjeno je oružje, streljivo i drugo razno tvorivo.

22. svibanj:

3. sat XXII. stajaće bojne po predaji postava u Bistrici 2. sati II. stajaće bojne, stigla u sastav bojne u Sokolac. Uz put izvršila izviđanje bez dodira s neprijateljem.

23. svibanj:

1 vod XXVIII. stajaće bojne, u jakosti 30 ljudi, postavljen za osiguranje željezničke postaje Žeravice (želj. Han Pi-

⁸ Vjerojatno Novakova Pećina (k..!521) i V. Stijena (t. 1617).

jesak — Olovo), a osiguranje iste pruge uređeno na ovaj način: sjedište 1 sati XXVIII. stajaće bojne u Nevačkoj, 1 ojačan vod u Žeravicama, 1 vod u Berkovini, te 1 vod legionara bojne branitelja Kladnja u Petrovićima. Danonoćno krstare obhodnje od uporišta do uporišta.

XXI. stajaća bojna iz Sokolca krenula u Skelane radi izmjene & XXIII. stajaćom bojnomo.

4. sat popunjena sa 2 voda 2. sati XXVIII. stajaće bojne iz Han Pijeska izvršila podhvat na crti Han Pijesak i Han Kram — Džimrije — Brestovača — M'slovo — Zabrežje. U podhvalu se došlo do manje grupe odmetnika, koji su nakon otvorene vatre raspršeni. Zaplijenjeno je razno oružje i tvorivo.

2. sat XXII. stajaće bojne iz Sokolca izvršila podhvat razviđanja zemljišta Baljak bez dodira s neprijateljem.

24. svibanj:

Obhodnja XXVIII. stajaće bojne sa uporišta u Berkovini izvršila izviđanje prema selu Igrišće. Na putu kroz selo Trešnjevac obhodnja je naišla na grupu odmetnika pljačkaša, pa je uspjela da, bez vlastitih gubitaka, u obostranoj borbi zarobi 1 četnika. Zarobljeno, je oružje od četnika.

25. svibanj:

Dielovi XXVIII. stajaće bojne iz Han Pijeska izvršili izviđanje i pretres zemljišta oko sela Crna Rijeka, bez dodira s neprijateljem. Pronađeno je sakriveno oružje i streljivo.

26. svibanj:

Obhodnja XXVIII. stajaće bojne sa uporišta u s. Stoborani zatekla u selu Brložnik grupu četnika-pljačkaša, koje je nakon kraće obostrane vatre razpršila.

27. svibanj:

Izviđanje izpred postava, radi razodkiivanja neprijatelja.

28. svibanj:

Obhodnja XXVIII. stajaće bojne u izviđanju naišla, u selu Podžeplje, na jednu grupu odmetnika, koji su pljačkali i zlostavljali seljake spomenutog sela. Nakon kratke obostrane borbe četnici su protjerani ne odnievši opljčkane stvari. Vlastitih gubitaka nije bilo.

29. svibanj

3. sat XXII. bojne i Dočastnički tečaj iz Sokolca izvršili izviđanje u pravcu: Han Obođaš — Stari Grad (11 km z. od Sokolca) — Bijela Voda — Pediše — Sokolac bez dodira s neprijateljem. Pronađeno je sakriveno odmetničko oružje.

2 i pol sati III. bojne iz Vlasenice i 1 i pol sat XXVIII. bojne iz Han Pijeska izvršile izviđanje i pretres područja Ne-

djelišta (9 km s.i. od Vlasenice) i Rogosije (8 1/2 km s.i. od Vlasenice), te su naišli neprijateljsku grupu do 300 partizana i u ogorčenoj borbi neprijatelja razbili. Gubitaka u ljudstvu i tvorivu s obe strane bilo je.

Na putu od Vlasenice prema Ploči napadnuta naša kola, koja su prevozila hranu za posadu u Ploči. Uz borbu uspjele je spasiti kola i hranu. Tom prilikom bilo je gubitaka u ljudstvu i tvorivu s obe strane.

30. svibanj:

Dielovi XXVIII. stajaće bojne iz Han Pijeska izvršili izviđanje do Igrišta (7 km j.z. od Han Pijeska), gdje se naišlo na neprijatelja jačine 40 naoružanih odmetnika, kojom prilikom je 1 odmetnik ubijen. S naše strane 1 ranjen.

Obhodnja 2. sati XXII. stajaće bojne iz Kalimanića (15 km i. od Sokolca) napadnuta je iz zasjede od četnika kod s. Brega (11. 1/2 km j.i. od Sokolca). U prihvaćenoj borbi je bilo gubitaka s naše strane u ljudstvu i tvorivu, a neprijateljski- nepoznati. Neprijatelja je uzpjelo protjerati.

31. svibanj:

Nasilnim razviđanjem, koje su izvršile 2 sati III. stajaće bojne iz Vlasenice do Nedjelišta (9 km s. i. od Vlasenice), nije došlo do dodira s neprijateljem, ali je ustanovljeno da je u podhvalu 29. t. mj. neprijatelj imao 40 mrtvih i toliki broj ranjenih. Neprijatelj je svoje mrtve spalio u jednoj kući, a ranjene odnio u pravcu Rudišta i Šekovića, kamo se povukao.

XXIII. 'Stajaća bojna stigla iz Skelama u Sokolac.

Zapovjedn'k, pukovnik:
(I. Stipković)
Stipković

**DNEVNI IZVJEŠTAJ TEECEG DOMOBEANSKOG ZBOEA
OD 11 JUNA 1943 GOD. O BOEBAMA PEOTIV JEDINICA
NOV U ISTOČNOJ I CENTEALNOJ BOSNI¹**

III. DOMOBRANSKI ZBOR

TAJNO

Op. br. 2730/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 11. VI. 1943
(Oznake po karti 1:100.000)

I. 1.) Stanje bez osobitih promjena.

2.) Pojedivosti: *

a) Područje Vlasenice — Šekovića:

U podhvalu »Šekovići«, dne 10. o.m. južna skupina ovladala je crtom: Poderkvina — Crkvina — kt. 780 — Ripa (749) — Simići (7 km. j.i. od Šekovića).

Zapadna skupina prikuplja se u Kladnju i dielom u s. Turalići (10 km. i. od Kladnja), odakle će ponovo nastaviti nadržanje u smjeru Šekovića.

Kod zaprečne skupine na sjeveru stanje nepromijenjeno. Jedna skupina oko 300—400 partizana,² koja se izgleda noću 9./10. o. m. probila kroz postave južne skupine kod sela Šadića (9 km. s.s.i. od Vlasenice) dne 10. o.m. prije podne bila je zadržala prolaz cestom Vlasenica — Milići, istočno od sela Zaklopače (7 km. i. od Vlasenice). Ova skupina prikupila se na Sikiri kt. 1071 (8 km. j.i. od Vlasenice).

Podatci o gubitcima tokom 10. o.m. nisu primljeni.

b) Područje Trnova:

Razviđanje i potjera tokom 10. o.m. za jednom skupinom od 40 naoružanih četnika kod s. Krbaljine (10 km. j. od Trnova), dosada bez uspjeha.

c) Područje G. Vakufa:

Prema izvješću 373. hrv. div.: Dne 9. o.m. skupina od 40 partizana napala je na jedan vod, koji je opravljao cestu G. Vakuf — Rastovo — Travnik. 1 vojnik poginuo i 1 nestao.

d) Područje Turbe:

Jedan potjerni odjel iz Turbeta naišao je na neprijateljsku zasjedu kod s. Mudrike (9 km. s.z. od Turbeta). Gubitci:

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12/1-13, k. 24.

² Odnosi se na Prvu i Drugu vojvodansku NOU brigadu.

1 častnik mrtav, 5 dočastnika i momaka ranjeno-, a kod neprijatelja nepoznato.

e) Područje Kalinovika:

Prema izvješću 369. hrv. div.: U području **s.** Vrbniče (20 km. j.i. od Kalinovika) vode se žestoke borbe sa partizanima. Dne 9. o.m. neprijatelj je odbacio jednu borbenu skupinu ove divizije sa kt. 1642 (5 km. z. od Vrbniče) na crtu: Balinovac — kt. 1592 (4—5 km. z. od Vrbniče). Neprijatelj se nalazi na visu 1863 (8 km. z. od Vrbniče). Gubitci 8. VI: 2 mrtva i 9 ranjenih, a kod neprijatelja 6 mrtvih i 8 ranjenih. Plien: 1 strojopuška, 1 laki bacač i 38 neupotrebljivih pušaka.

3.) Nastavak podhvata »Šekovići«. Razviđanje u. prostoru Trnova, Prače, Goražda i Rogatice.

Vlastiti gubici: 4, mrtva (1 častnik), 14 ranjenih i 1 nestao- (373. i 369. hrv. div.).

Neprijateljski: 6 mrtvih i 8 ranjenih.

II. 1.) Prema izvješću 373. div., dne 9. o.m. jedan njemački zrakoplov kod Bradine (11 km. s.i. od Konjica) udario o stienу. Jedan odjel upućen na mjesto događaja.

2.—4.) Bez promjene.

III. Bez promjene.

(M. P.)

Po nalogu zapovjednika
Glavar stožera, Glst. podpukovnik
(Zmavec)
Zmavec

12/VI P

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PETE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 11 JUNĀ 1943 GOD. O SITUACIJI NA TERENU CENTRALNE I ISTOČNE BOSNE I BORBAMA PROTIV JEDINICA NARODNOOSLOBODILACKE VOJSKE¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIČTVO

5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE

Taj. J. S. Br. 666
Sarajevo 11. lipnja 1943

Predmet: Doglasno izvješće

Glavnom zapovjedničtvu oružništva sigurnostni odjel
Zagreb

Pretsjedničtvu vlade na ruke pomoćnika pretsjednika
vlade državnog tajnika Dr. Vjekoslava Vrančića **Zagreb**

Zapovjedničtvu III. domobranskog zбора Sarajevo

Ravnateljstvu za javni red i sigurnost Zagreb

Zapovjedničtvu ustaške nadzorne službe ured **I. Zagreb**

Zapovjedničtvu središnje oružničke škole Bjelovar

Zapovjedničtvu 1. oružničke pukovnije Sisak

Zapovjedničtvu 2. oružničke pukovnije Pag

Zapovjedničtvu 3. oružničke pukovnije Banja Luka

Zapovjedničtvu 4. oružničke pukovnije Tuzla

Zapovjedničtvu 6. oružničke pukovnije Mostar

Prema uputu za organizaciju i rad izvještajne službe i zapovjedi Vrhovnog pružničkog zapovjedništva Taj. J.S. Br. 320 od 31. srpnja 1941. predlažem sljedeće izvješće, za vrijeme od 26. svibnja 1943 do 11 lipnja 1943.

3. Partizanska akcija

Na jugo *istoku* područje Foča —• Cajniče: 25. V. 1943. partizani su prešli u protivnapad, ali su razbijeni i potisnuti, uz 10 mrtvih i 6 zarobljenih partizana.

Na području Pljevlja: 26. V. 1943. potisnute partizanske grupe² prikupile su se na liniji: Poros (2.5 km. sjevero zapadno

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 56/2-1, k. 149.

² Odnosi se na jedinice Udarne grupacije Vrhovnog Štaba NOV i PO Jugoslavije.

od Gradca) Mrčevo — kota 1031 Jabučno (5 km. sjevero zapadno od Gradca) Vijenac (5.5 km. zapadno i jugo zapadno od Gradca) visove južno od Popov Dola — Vrbe — Lokvica (5.5 km južno i jugo zapadno od Gradca) Melja — V. Brdo — Njivice (3 km južno od Gradca), gdje su se ukopali. Tog dana napadnuti po borbenoj grupi 369 I.D. partizani su imali 32 mrtva i 19 ranjenih. Stožer 7. krajiške partizanske brigade nalazi se u Mrčevu (4 km. sjevero zapadno od Gradca). 27. V. 1943 partizani napadaju mostobran Gradac (15 km sjevero zapadno od Pljevalja) iz smjera Popov Do — Bijedići. Uz znatne gubitke odbijeni su: 27 partizana mrtvih i 6 ranjenih. Uslijed snažnog napada »štuka« partizani su umakli iz sela Poros — Šanac — Rtići i Popovog Dola u zapadnom smjeru. Partizani su imali oko 150 mrtvih, od kojih su jedan dio spalili u jednoj kući. Pronađeno je 56 partizanskih grobova, a u području Vrbe (5 km. južno od Gradca) nalazi se oko 300 partizanskih ranjenika. Na zapadnim padinama M. Ljubišnje (8 km. južno od Gradca) ima partizana.

Na sjevero istoku područje Vlasenica — Šekovići: prikupljanje jedne grupe sriemskih partizana,³ domaće klateži i skitnica. Jedna grupa od 250 partizana napala je 26. V. 1943. četnike u selu Nedjelištu (8,5 km. sjevero istočno od Vlasenice), razbila ih i zarobila četničkog vođu Neđu Mitrića. To je iskoristio partizan Nikola Bilić, bivši ekonom iz Vlasenice, i pokušao pregovarati sa četnicima da stupe u partizanske redove.

Na sjevero zapadu, područje Zepče, Nemila — Travnik — Jajce:⁴ nadirajući sa zapada i sjevero zapada 1. partizanska krajiška brigada od 300—400 partizana stigla je 26. V. 1943. na područje Šerića (9 km. sjevero zapadno od Nemile), i Orahovice (5 km. zapadno od Nemile) sa prednjim dielovima do Nemile, dok je Bosanska brigada od 600—800 partizana stigla na područje jugo zapadno od Žepča i područje Topčić Polja (4 km. zapadno od Begov Hana). Namjera im je bila prebaciti se sa lijeve na desnu obalu rieke Bosne i kretati prema Drini. Brzom akcijom naših i njemačkih borbenih grupa brigade su odbačene u zapadnom smjeru, dok je jedna potpuno raspršena uz visoke gubitke. Među ostalim je poginuo politički komesar imenom Munib, a ranjen je komandant Đurin Pređanović iz Kozare sa još 5 partizana. Moralno i zdravstveno stanje partizana slabo. Imali su mnogo ranjenih i tjelesno iscrpljenih, naoružanje slabo.

³ Na ovom području u to vrijeme nalazila se Prva i Druga vojvođanska NOU brigada.

⁴ Odnosi se na jedinice Pete NOU divizije. Vidi tom IV, knj. 13, dok. br. 49.

Na području Travnik, Turbe, Vlašić Planina pljačka stoke i živežnih namirnica po partizanima. Našem seljaku počinjena je ogromna šteta, milionskih vrijednosti, kako je to niže pod događaji navedeno. Manja partizanska grupa u jutarnjim satima ^3. V. 1943 napada uporište Komar (9 5 km. jugo zapadno od Turbeta), posada uporišta odbila ih je. Početkom lipnja 1943. jedna grupa vrši promičbu po selima 11 km jugo zapadno od Travnika, da se osnuje Travnička partizanska brigada,⁵ pozivajući seljake na neposlušnost prema našim vlastima. Istu promičbu neposlušnosti širi partizan Mesud Hotić na području Bugojno.

Na području Glamoč: grupa od 300 partizana 9. krajiške udarne brigade napala js 31. V. 1943. u, 2200 sata Glamoč. Posada Glamoča i oružnički krstareći odjel Glamoč *ogorčenom* borbom napad odbili. Manja jedna grupa partizana početkom ovog mjeseca izvršila je vatreni prepad na željezničku postaju Oborci (relacija Turbe — Donji Vajcuf). Upućena pomoć partizane rastjerala.

II. AKCIJA NAŠIH I SAVEZNIČKIH ORUŽANIH SNAGA

Produženje akcije njemačkih borbenih grupa 369. I. D. na području **Cajniče** — Pljevlja.

Od 6.VI.1943 akcija borbenih grupa III. domobranskog zbora na području Vlasenica — Šekovići. 7.VI.1943 južna grupa naišla je na jak otpor partizana. Desno krilo ove grupe podišlo je Potajniku kota 913 (10.5 km. sjevero zapadno od Nove Kasabe). Lievo krilo usljed jakog otpora neprijatelja nije moglo napried dalje od kote 663 — Hobera Šume (6 km. sjeverno od Vlasenice). Partizani se nalaze u utvrđenim položajima. Gubici partizana: 19 mrtvih i 20 ranjenih. Naši gubici: 3 ustaše i 4 dobrovoljca mrtvi, 1 ustaša i 2 dobrovoljca ranjeni.

Koncem svibnja 1943 akcija naših i borbenih grupa 373 I. D. iz sjevernog područja Travnika i sa linije *Zenica* — Nemila — Begov Han. Partizanske brigade koje su imale namjeru prići na desnu obalu rijeke Bosne i nadirati k Drini odbačene su na zapad i sjevero zapad.

Na području Gornji Vakuf — Prozor: jedna oklopna lovačka grupa 373. I. D. kod sela Vukovsko (16 km. zapadno od Gornjeg Vakufa) zarobila je 62 partizana, među njima 1 politički komesar.

⁵ U to vrijeme na sektoru Travnika pored jedinica NOV nalazio se Travnički partizanski odred.

Osim ovih akcija, manje akcije lokalnog karaktera uz puškaranje sa neprijateljem.

v. OBCI ZAKLJUČAK

Na jugu istoku: U glavnom mir, koji povriemenom narušavaju kući se vraćena četnička klatež.

Na jugu: Prikupljanje četnika na Rogoju Š. i Dobrom Polju južno od Trnova, Stolcu i Kleku sjevero zapadno od Ustikoline.

Na sjevero istoku: Područje Devetak Planine i Bature planine prikupljanje grupica četničke klateži sa područja Kalinovika i Zelen Gore, te pljačka po istima na području Podžepnja (10 km. jugo istočno od Han Pijeska).

Na području Šekovići (15 km. sjevero zapadno- od Vlasenice) prikupljanje jedne grupe sremskih partizana, među kojima dosta žena. U toku je naša akcija protiv istih.

Na sjevero zapadu: područje Zenica — Nemila — Begov Han pokušaj jačih partizanskih grupa da se prebace sa lijeve na desnu obalu rijeke Bosne. Akcijom naših i njemačkih borbenih grupa odbačeni su na zapad.

Na istom području uvijek nemirni zenički četnički odred pokušava razoružati miliciju, usljed čega dolazi do obostranog puškaranja.

Na području Travnik, Vlašić Planina, Turbe pljačka stoke i živežnih namirnica po partizanima.

Na području Glamoč: napad partizana na Glamoč. Napad odbijen. Na ostalom području mir. Javna sigurnost ugrožena.

(M. P.)

Dozapovjednik, pukovnik
Koloman Bilić
Bilićpk

**IZVJEŠTAJ ORUŽNIČKE POSTAJE IZ TURBETA OD 11
JUNA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV NA
SEKTORU PONIRA, VITOVLJA I MUDRIKA¹**

ORUZNICKA POSTAJA TURBE

5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE

Broj 31 O/taj

dne 11-VI. 1943

Predmet: Sukob Hrvatske
legije sa parti-
zanima, izvješće

ZAPOVJEDNIKU 5. ORUZ. PUKOVNIJE

Sarajevo

ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI

Travnik

ZAPOVJEDNIKU I. OPERACIONE ZONE

Travnik

KRILNOM ORUZNICKOM ZAPOVJEDNIČTVU

Travnik

KOTARSKOJ OBLASTI **Travnik**

VODNOM ORUZNICKOM ZAPOVJEDNIČTVU

Travnik

9-VI.1943 g. oko 23. s. krenula je jedna satnija 2. nje-
mačke bojne u jačini oko 60 domobrana, iz Turbeta prema selu
Mudrikama, 18 km. sjeverozapadno od Turbeta radi pretresa
terena. — Jedna satnija iste bojne iz Turbeta nalazi se na po-
ložaju u Gostilju, 14 km sjeverno-zapadno od Turbeta, u jačini
oko 200 domobrana. Iste noći krenula je jedna satnija iz Turbe-
ta prema Poniru, 20 km. s. z. od Turbeta, radi zajedničkog izvi-
danja i pretresa terena.

10-VI.1943. oko 6 sata, u iselu Mudrikama, napali su par-
tizani iz pušaka i strojica našu posadu koja se je kretala
prema selu Mudrikama. Vojska je odmah stupila u borbu sa
partizanima, ali kako; je neprijatelj bio mnogo jači, ova posada
je djelimično rastjerana, te su neki domobrani zarobljeni, neki
izginuli a nekoliko ih je ranjenih.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog
instituta pod reg. br. 7/7-1, k. 149a.

Istog dana krenula je iz Turbeta 2. njemačka, bojna, za selo Vitovrije i Mudrike, u akciju protivu partizana, a tako isto otišla je vojska iz Travnika u pomoć 2 bojni.

10-VI. t. g. vodila se je borba sa partizanima, oko Ponira, Vitovlja, Mudrika prema Koričanima, 28 km. s. z. od Turbeta.

Jačina partizana u selu Koričanima, Vitovlju i Mudrikama iznosi oko 3000 tisuće. Naoružani su sa puškama, lakim i teškim strojnicama, bombama i bacačima mina. Obučeni u domobransko, seljačko a neki u ustaško i njemačko odijelo. Među njima nalazi se jedna krajiška brigada. Vođa jednog bataljona ove brigade je Ilija Slavnić a zamjenik mu je Jovo Slavnić, oba iz sela Koričana, kotar Travnik, a drugog bataljona neki Raič Frano iz Jajca. Ima ih i od Kupresa i Janja. Druge jedinice i njihove vođe su nepoznati. ➔ Partizanski gubitci do sada su nepoznati.

Prema dosadašnjim prikupljenim podacima, u ovoj borbi poginuo je jedan njemački častnik (poručnik) i jedan vodnik. Tri su legionara naša poginula, 11 ranjenih i oko 40 zarobljenih, za koje se još ne može ustanoviti što je sa istima bilo.

Akcija se još vodi. Po prikupljenim podacima podnijeće se izvješće.²

Domobranska i njemačka posada u Turbetu izvješćem su. S molbom na uredovanje.

Zapovjednik, vodnik
(Josip Tadić)
Josip Tadić

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIŠTVO
5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE

Taj J. s. broj 705
Sarajevo 14. lipnja 1943

Unjeti u doglasno izvješće za 26. lipnja 1943,
zatim u spise.

Dozapovjednik pukovnik
Koloman Bilić
Bilićpk

" Opširnije vidi u dok. br. 19 i 26.

DNEVNI IZVJEŠTAJ TEEĆEG DOMOBEANSKOG ZBOEA
OD 12 JUNA 1943 GOD. O BOEBAMA PEOTIV JEDINICA
NOV U ISTOČNOJ BOSNI¹

III. DOMOBRANSKI ZBOR

• TAJNO

Op. br. 2757/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 12.VI.1943

(Oznake po karti 1:100.000)

I. 1.) Srebrenica pala u ruke partizana.

2.) Pojedivosti:

a) Područje Šekovića:

U podhvalu »Šekovići« dosada je ustanovljeno da su se u prostoru Šekovića nalazile Posavska partizanska brigada², I. Srijemska brigada i Birčanski četnički odred.

Spomenute snage nalaze se još u prostoru Šekovića po selima i šumama. Dosada ustanovljeno da se jedna skupina oko 500 partizana nalazi po šumama oko Borogova (9 km. s. i. od Šekovića), jedna skupina oko 200 partizana u šumama oko Tupkovića i Gojoina (12 km. s. z. od Šekovića), nekoliko skupina nepoznate jačine kod sela Rakino Brdo — Vrelo i Panduri (9 km. s. od Šekovića) i jedna skupina oko 400 partizana oko sela Mitrovici (7 km. s. z. od Šekovića).

Neprijateljska skupina oko 300—400 partizana izvukla se iz prostora Šekovići i prodrła u toku posljednja 2 dana do Srebrenice.

Zapadna skupina nalazi se u Kladnju, južna u Crkvini (7 km. j. i. od Šekovića) i dielom u Vlasenici, a zaprečna skupina na svojim dosadašnjim postavima.

b) Područje Vlasenica — Srebrenica:

Neprijatelj u jačini 300—400 partizana koji je prema dnevnom izvješću od 11 o. m. bio na Sikiri (8 km. j. i. od Vlasenice), dne 11. o. m. prodro je sa zapadne strane do Srebrenice.³ Po saznanju približavanja partizana Srebrenici odmah je bilo upućeno pojačanje prema Srebrenici, i to jedan sat iz Skelane (24 km. j. i. od Srebrenice), jedan sat iz Han Pijeska i jedan polusat iz Bratunova, ali izgleda prije nego su pojačanja sti-

¹ % Original, pisan na mašini, nalazi s.: u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13/1-14, k. 24.

² Podatak nije tačan. U to vrijeme nije postojala Posavska NOU brigada.

³ Vidi dok. br. 71, 164 i 248.

gla do Srebrenice, u toku noći 11./12. o. m. partizanima je uspješno savladati posadu u Srebrenici i mjesto zauzeti. Oko 40 ustaša iz Srebrenice izbjeglo je u Ljeskovik (11 km. j. od Srebrenice), a za sudbinu ostale posade zasada se još nezna, kao ni za pobjedu okolnosti o toku borbi za Srebrenicu, jer su partizani pokidali brzoglasne veze sa Srebrenicom.

c) Područje Prače:

Dne 11. o. m. upućena je jedna jača obhodnja iz smjera Prače preko Orahovice (6 km. j. od Prače) u smjeru sela Jabuke (16 km. j. z. od Prače), koju je obhodnju napalo oko 60 naoružanih odmetnika kod Trudnja (12 km. j. od Prače). Obhodnja se morala povući.

d) Područje Rogatice:

Noću 11./12. o. m. nepoznata skupina četnika napala je na Stari Brod na Drini (17 km. s; i. od Rogatice). 6 ustaša izbjeglo u selo Miloševići (3 km. j. od Starog Broda), a za sudbinu ostale posade se nezna, kao ni za detaljnije podatke o ovom napadaju.

3.) Nastavak podhvata »Šekovići«. Zapovijedeno da se iz zapadne skupine iz Kladnja, uputi jedan sat u selo D. Dopasci (6.5 km. s. i. od Kladnja) i jedna sat u selo Gojakovići (6 km. s. i. od Kladnja). Ustašku polubojnu predviđenu za Turaliće, da se uputi u Jasen (12 km. i. od Kladnja).

Sa ovih uporišta imade se vršiti razviđanje prostora zap. od r. Drinjače do crte: Šekovići — Podgajevići — Draguša — Majdan (4-6-8 km. z. od Šekovića), sa zadatkom spriječavanja prolaza neprijatelju preko ovoga prostora u j. z. smjeru.

Južna skupina imade sa uporišta Crkvina (8 km. s. od Vlasenice) poduzimati razviđanja u smjeru r. Drinjače i ne dozvoliti prebacivanje neprijatelja preko r. Drinjače na odsjeku od s, Simići (5 km. s. z. od Vlasenice) do s. Korijen (13.5 km. s. od Vlasenice).

Zaprečna skupina imade spriječavati probijanje neprijatelja prema sjeveru.

I. zdrug imade sa svima raspoloživim dielovima povratiti Srebrenicu u naše ruke.

Razviđanje jednim polusatom iz smjera Prače u smjeru Jabuke (16 km. j. z. od Prače).

Vlastiti gubitci: nisu primljeni podatci.

Neprijateljski: nije poznato.

II. 1.—4.) Bez promjene.

III. Bez promjene.

(M. P.y

Zapovjednik, general
Lukić
Lukić

**DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA
OD 13 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U ISTOČNOJ BOSNI¹**

III. DOMOBRANSKI ZBOR

TAJNO

Op. br. 2769/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 13.VI.1943.

(Oznake po karti 1:100.000)

I. 1.) Uslied pada Srebrenice u partizanske ruke, stanje se u ovome prostoru pogoršalo, a isto tako i u prostoru Kalinovik — Foča uslied jakog nadiranja partizana i probijanja njemačke obrambene crte između Foče i Jeleča.

2.) Pojediniosti:

a) Područje Šekovića:

Na području Šekovića nema novih podataka o neprijatelju, jedino što se tokom 12. o. m. čula jaka strojnička i strojopuščana vatra sa područja Borogovo i Bjela Zemlja (8 i 7 km. s. i. od Šekovića). Prema izjavama mještana u ovome prostoru vodi se borba između partizana i četnika.

Razviđanjem naših borbenih skupina tokom 12. o. m. na čitavom području Šekovića nije se došlo u dodir sa neprijateljem.

b) Područje Vlasenica — Srebrenica:

Prema izvješću I. zdruga iz Vlasenice, partizani drže Srebrenicu² u svojim rukama. Iz Srebrenice izvlače svoje ranjene na Viogor (3 km. j. z. od Srebrenice). Naša posada od jedne i pol sati ustaša u Srebrenici prilikom borbi i povlačenja iz Srebrenice imala je osjetljive gubitke, ali se nezna dosada točno stanje. Dosada ustanovljeno da je oko Srebrenice ranjeno 16 ustaša i 2 oružnika.

Jedna upućena sat iz Bratunca prema Srebrenici, još se nije vratila i za njenu sudbinu se nezna. Jedna upućena sat iz Han Pijeska stigla u Bratunac. Jedan odjel **ove sati** prilikom prolaza pokraj Srebrenice odvojio se iz nepoznatih razloga i otišao u Srebrenicu, za čiju se sudbinu dosada nezna.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14/1-27, k. 24.

² Vidi dok. br. 71, 164, 221 i 248.

Jedna skupina partizana nepoznate jačine primjećena je 12. o. m. u podne kod sela Karačići (10 km. j. i. od Srebrenice).

c) Područje Zavidovića:

Prema izvješću 15. p.p. Zavidovići, noću 12./13. o. m. j. od Zavidovića) i okolinu Zavidovića sa j. i. strane. Na postavu Podkleče četnici su zauzeli jedan naš rov, koga su naše četnici su izvršili nekoliko napadaja na postav Podkleče (2 km. jedinice u zoru povratile. Vlastitih gubitaka nije bilo, a kod neprijatelja(nepoznatot. Postoji vjerojatnost ponovnog na/padaja neprijatelja na Zavidoviće.

d) Područje Prače:

Prema izvješću 5. divizije, jedan sat domobrana vršio je razviđanje iz smjera Prače tokom 12. o. m. u područje Orahovice — D. Bogovioa — Previle (6—11—14 km. j. od Prače) i ustanovio da jedna skupina odmetnika u ovome području pljačka muslimansko i hrvatsko-pravoslavno- pučanstvo. Sa ovom skupinom nije se došlo u dodir.

e) Područje Turbe:

Prema izvješću 373. hrv. divizije (iz izvora njenog pouzdanika), u području Koričana (14 km. s. z. od Turbeta) ima više tisuća partizana³ sa nekoliko topova i bacača, ali malo streljiva. Crnogorski partizani navodno bi sa ovoga područja imali krenuti u Crnu Goru.

f) Područje Kalinovik — Foča:

Prema izvješću 369. hrv. divizije, partizanima je uspjelo potisnuti čete ove divizije u područje oko crte: Kalinovik — Jeleč — Foča, a prema brzoglasnom izvješću ove divizije jednoj jačoj skupini partizana uspjelo se probiti između Jeleča i Foče prema sjeveru.⁴ O obostranim gubitcima u ovome prostoru od divizije nisu primljeni podatci.

3. *Namjera:* Nastavak podhvata »Šekovići« i pripreme za podhvata protiv neprijatelja u Srebrenici. Podrobnije iznieto u dnevnom izvješću od 12. o. m.

Vlastiti gubici: Kod Šekovića od 6.—12. o. m.: 4 ustaše, 1 domobran i 5 milicionera mrtvi, 7 ustaša, 9 domobrana i 4 milicionera ranjeni.

Kod Srebrenice: dosada poznato 16 ustaša i 2 oružnika ranjeni.

³ Odnosi se na jedinice Pete NOU divizije. Vidi dok. br. 85..

⁴ O borbama na komunikaciji Foča — Kalinovik vidi opširnije u dok. br. 29, 30, 31, 32, 35, 36 i 62.

Neprijateljski: Za isto vrijeme u podhvat u Šekovići: 75 mrtvih (prebrojano) i oko 100 ranjenih (prema izjavama pučanstva).

Plie-n: 1 strojopuška, 27 pušaka, 1620 naboja i 142 bombe.

II. 1.—4. Bez promjene.

III. Bez promjene.

Po nalogu zapovjednika
Glavar stožera, Glst. podpukovnik

(Zmavec)

(M. P.) **Zmavec**

BR. 223

DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 14 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U ISTOČNOJ BOSNI¹

III. DOMOBRANSKI ZBOR

TAJNO

Op. br. 2773/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 14. VI. 1943

(Oznake po karti 1 : 100.000)

I. 1.) Stanje popravljeno kod Srebrenice, budući je ista povraćena u naše ruke po našim snagama.

2.) **Pojedinosti:**

a) **Područje Šekovića:**

Jedna partizanska bojna nalazi se u području sela Šeherdžik, Sajtavica i Rakinai Brda (4, 6 i 8 km. j. z. od Caparda). Topništvo iz Caparda tuklo je ovu partizansku bojnu.

Skupina oko 200 partizana sa sjeverne strane spustila se u selo Šekoviće.

U području s. Jasena (8 km. j. od Šekovića) i u dolini r. Drinjače sj. od Pobedarja (5 km. s. i. od Šekovića), naši razviđajući odjeli imali su sukobe sa manjim skupinama partim zana, koje su razpršili.

Vlastitih gubitaka nije bilo, a kod neprijatelja: 2 mrtva i 3 zarobljena. Plie-n: 2 puške i 1 samokres.

¹ Original, pišan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/1-24, k. 24.

b) Područje Srebrenice:

Prema izvješću I. zdruga iz Vlaisenice u 12.30 sati, dne 14. o. m. prije podne Srebrenica je povraćena od naših četa, koje su izvršile napadaj na neprijatelja iz smjera Bratunca. Neprijatelj je odstupio u smjeru Milica (17 km. s. z. od Srebrenice). Poduzete su mjere za njegov progon, a da ne bi odstupio prema jugu, zatvorena je crta: Sikira — Komić — Stublić (7—10—23 km. j. i. od Vlasenice).

U Srebrenici neprijatelj je spalio zgradu kotarske oblasti, pošte i oružničku postaju. Gubitci zasada još nepoznati.

c) Područje Kalinovik — Jeleč — Foča:

Prema izvješću 369. divizije u prostoru oko Jeleča (12 km. i. od Kalinovika), dijelovi divizije vode žestoke borbe sa partizanima. Tokom 12. o. m. neprijateljski gubitci iznosili su: 143 mrtva, 183 ranjena i 9 zarobljenih. Za vlastite gubitke divizija nije označila podatke. 300 vlastitih kotura palo je neprijatelju u ruke.

d) Područje Travnik — Turbe — Jajce:

Prema izvješću 373. hrv. divizije, dne 10. o. m. neprijatelj je napao jedan potjerni odjel kod Mudrika (9 km. s. z. od Turbeta.). Vlastiti gubitci: 2 dočastnika i 6 momaka mrtvi, 5 dočastnika i 10 momaka ranjenih, 1 častnik, 2 dočastnika i li momaka nestali, a kod neprijatelja nepoznato.

Jedna bojna ove divizije imala je 12. o. m. jači sukob sa neprijateljem kod Krezluka (10 km. j. i. od Jajca). U borbi neprijatelj potisnut nakon jačih gubitaka, ali nepoznato koliko. Vlastiti gubitci: 2 častnika i 1 momak mrtvi, 11 dočastnika i momaka ranjeni.

Dne 12. o. m. kod Karaule (6 km. s, z. od Turbeta) neprijatelj je napao jednu obkopersku sat, koja je vršila popravku ceste Turbe — Jajce. Ova sat imala je osjetljive gubitke i to: 50 momaka mrtvih, 4 dočastnika i 15 momaka ranjenih i 9 momaka nestalih. Izgubljeno je dosta oružja i streljiva.

Prema izjavama izbjeglih momaka, skupina neprijatelja koja je izvršila ove napadaje iznosila je navodno 2000 do 3000 partizana,² koji su bili vrlo dobro naoružani. Neprijatelj je produžio pokret prema jugu.

3.) *Namjera:* Nastavak podhvata »Šekovići«, razviđanje i progon neprijatelja, koji je odstupio iz Srebrenice, osiguranje i sprječavanje prelaza partizanima sa juga prema sjeveru preko crte: Pale — Sjetlina — Podgrab —• Prača — Renovica —¹ Rogatica.

Vlastiti gubitci: 2 častnika, 2 dočastnika i 57 momaka mrtvih, 45 dočastnika i momaka ranje-

² Odnosi se na jedinice Pete NOU divizije. Vidi dok. br. 85.

nih, 1 častnik, 2 dočastnika i 20 momaka nestalih (373. div).

Neprijateljski: Kod Šekovića 2 mrtva i 3 zarobljena, kod Srebrenice navodno 50 mrtvih i oko 150 ranjenih.

Kod Jeleča: 143 mrtva, 183 ranjena i 9 zarobljenih.

II. 1.—4.) Bez promjene.

III. Bez promjene.

P

(M. P.)

Zapovjednik, general

Lukić

Lukić

BR. 224

DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 15 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U ISTOČNOJ BOSNI¹

III. DOMOBRANSKI ZBOR

TAJNO

" Op.br.2784/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 15. VI. 1943

(Oznake po karti 1 : 100.000)

I. 1.) Pojačana djelatnost partizana, osobito u prostoru Travnika, Jajca, Vlasenice, Srebrenice, Foče i Kalinovika.

2.) **Pojedinosti:**

a) **Područje Šekovića:**

U nastavku podhvata »Šekovići« borbrenе skupine vršile su razviđanja na celom prostoru Šekovića, ali nisu nigdje došle u dodir sa neprijateljem.

b) **Područje Srebrenice:**

Nakon što su naše snage 14. o. m. zauzele Srebrenicu, neprijatelj se manjim dielom iz Srebrenice povukao prema Milićima (17 km. s. z. od Srebrenice), a svojom glavninom prema Ljeskoviku (11 km. j. od Srebrenice), i u područje sela Sućeska, Lipovac i Kutezero (5 km. j. z. od Srebrenice). Sa

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 16/1-15, k. 24.

neprijateljem koji je izbačen iz Srebrenice, tokom 14. o. m. izgubljen je svaki dodir. Neprijatelj je navodno u pokretu prema Rogatici. Gubitci oko Srebrenice još nisu ustanovljeni.

c) Područje Han Pijeska:

Dne 14. o. m. oko 13.00 sati, jedna skupina partizana napala je iz zasjede na vlak kod Han Pijeska, u kome su bile ustaše, 2 ustaše mrtva i 4 ranjena. Neprijatelj sa mjesta napadaja izmakao.

d) Područje Travnika:

Prema izvješću konjaničke pukovnije Travnik, dne 14./15. o. m. u noći partizani su napali Travnik sa južne, sjeverne i zapadne strane. Napadaj odbijen bez gubitaka.

e) Područje Turbe — D. Vakuf:

Prema izvješću 373. hrv. div., neprijatelj koji je 12. o. m. izvršio napadaj na jednu obkopsku sat ove divizije kod Karaule (6 km. s. z. od Turbeta) — (dnevno- izvješće od 14. o. m.), noću 12./13. o. m. prebacio se u područje sela Skakavci (10 km. i. od D. Vakufa). Jačina ove skupine procjenjuje se na 2000 partizana,² koji navodno imaju namjeru da između D. Vakufa i Bugojna priedu r. Vrbas u smjeru prema Blagaju.

f) Područje Kalinovik — Foča:

Prema izvješću naše posade iz Prače, jedna partizanska skupina dne 14. o. m. napala je i razpršila domdo sat u Jabuci (10 km. s. z. od Ustikoline). Razpršena sat povukla se u smjeru Ustikoline. Oko Jabuke čuje se topovska i baečka vatra.

Prema izvješću 369. hrv. divizije, u području oko Jeleča, dne 13. o. m. vođene su žestoke borbe sa neprijateljem.³ Vlastiti gubitci: 14 mrtvih, 31 ranjen i 2 nestala, a kod neprijatelja 105 mrtvih (prebrojeno) i 201 ranjen. Plien: 1 strojopuška i 3 puške.

Prema brzoglasnom izvješću ove divizije, jedna skupina partizana prodrila je 14. o. m. u prostor između Kalinovika i Trnova.

3.) *Namjera-*, Nastavak podhvata »Šekovići«, razviđanje u prostoru zap. i juž. od Srebrenice, osiguranje i spriečavanje prelaza partizanima sa juga prema sjeveru preko crte: Pale — Prača — Rogatica.

Vlastiti gubitci: Kod Han Pijeska: 2 ustaše mrtva i 4 ranjena.

Kod Jeleča: 14 mrtvih, 31 ranjen i 2 nestala (369. divizija).

² Odnosi se na Peta NOU diviziju. Vidi dok. br. 85.

³ Opširnije vidi dok. br. 29, 30, 31, 32, 35, 36 i 62.

Neprijateljski: 105 mrtvih (prebrojano), 201 ranjen.

II. 1.—4.) Bez promjene.

III. Bez promjene.

Zapovjednik general

Lukić

(MP) P

Lukić

BR. 225

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 15 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV NA ZELENGORI¹

ZAPOVJEDNICTVO

TAJNO

6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE

J.S. Broj 1937/taj.

U Mostaru, dne 15. lipnja 1943.

Predmet: Akcija protiv partizana
u oblasti Gacko — Foča

1. — GLAVNOM ORUŽNIČKOMi ZAPOVJEDNIČTVU (Sigur. Odjel) ZAGREB
2. — ZAPOVJEDNIČTVU III. DOMOBRANSKOG SBORA (GLST) SARAJEVO
3. — ZAPOVJEDNIČTVU 6. PJEŠAČKE DIVIZIJE MOSTAR
4. — OPĆEM UPRAVNOM POVJERENICTVU NDH. KOD VIŠEG ZAPOV. TALIJ. ORUŽANIH SNAGA »SLOVENIJA-DALMACIJA« (II ARMATA) SUŠAK

Glavnina partizanskih snaga nalazi se za sada u Zelengori (22 km j. z. od Foče) i sa tom skupinom vode se ogorčene borbe od strane njemačkih oružanih snaga.

Njemačke oružane snage nalaze se na crti: Volujak — Lisina — Šipovica — Jabučke Stiene — Vratar (15—19 km j. i. i i. od Gackog) i u tom prostoru vrše akcije protiv partizanskih skupina, koje nadiru iz Zelengore u smjeru Gackog.²

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 17/15-1, k. 104.

² U to vrijeme na ovom sektoru nalazili su se dijelovi Treće NOU divizije, sa Centralnom bolnicom, dok su ostale snage Udarne grupacije Vrhovnog štaba bile na komunikaciji Sarajevo — Višegrad. Vidi dok. br. 43.

U ovim borbama učestvuju: njemačka dobrovoljačka SS-divizija »Prinz Eugen« i divizija »Brandenburg«.

Povrh ostalog naoružanja učestvuje i njemačko zrakoplovstvo. Gubitaka ima na obje strane, ali se nema točnih podataka.

Stožer zapovjedništva njemačkih oružanih snaga za sada se nalazi u Aytovcu (4 km j.i. od Gackog).

Odbjegli četnici-talijanski **Suborci** nalaze se skriveni po šumama i za sada još ne poduzimaju nikakovu akciju.

U planini Viduša (10 km z. od Bileće), nalazi se jedna skupina četnika. Točna jačina i naoružanje nepoznato. Izgleda da ih Talijani obskrbljuju sa hranom. Ovu skupinu sačinjavaju odbjegli četnici sa područja kotareva Bileća i Gackog.

Dozapovjednik, pukovnik:
Muharem Aganović
Aganović

(M. P.)

19. VI. 1943

**ZAPOVJEDNIČTVO
6. PJEŠAČKE DIVIZIJE**

Broj 5413/taj.

U Mostaru, dne 20. VI-1943

Po uvidu u—
SPISE. —

U.Z. GLAVARA STOŽERA
satnik Stošić
Stošić

BR. 226

**DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA
OD 16 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U ISTOČNOJ BOSNI¹**

III. DOMOBRANSKI ZBOR
Op. br. 2800/taj.

TAJNO

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 16. VI. 1943
(Oznake po karti 1 : 100.000)

I. 1.) Stanje kao u dnevnom izvješću od 15. o. m.²

2.) **Pojedinosti:**

a) **Područje Šekovića:**

Prema izvješću 1. zdruga, u Šekovićima nalazi se oko 700 partizana,³ a na Rakinom Brdu (9 km. s. od Šekovića) oko 300 partizana, Razviđanjem borbenih skupina nije se došlo u dodir sa neprijateljem. Skupine nisu imale gubitaka.

b) **Područje Srebrenica:**

Prema naknadno -ustanovljenom, Srebrenicu je napala vojvođanska brigada i vlasenička skupina partizana. Do sada ustanovljeni vlastiti gubici prilikom napadaja partizana na Srebrenicu iznose: 21 ustaša ranjen i 20 ustaša nestalo.

Iz Srebrenice neprijatelj se većim dijelom povukao u j. z. smjeru prema Rogatici, sa navodnom namjerom da napadne Rogaticu. Jedan dio neprijatelja povukao se u s. Kutezero- — Lipovac — Sućeska — Žedanjsko (5—9 km. j. z. od Srebrenice). U područje ovih sela izbjeglo je pučanstvo izpred nasilja ustaškog nadporučnika Kurelca. Cijeni se da u području ovih sela imade naoružanih i nenaoružanih partizana zajedno sa izbjeglim žiteljima iz Srebrenice oko 3000 duša. Muslimansko "pučanstvo iz Srebrenice i Bratunca izbjeglo je prema Zvorniku.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog Instituta pod reg. br. 17/1-28, k. 24.

² Vidi dok. br. 224.

³ Odnosi se na Prvu i Drugu vojvođansku NOU brigadu.

Prema izvješću I. zdruga, 14. o. m. nakon ulaska naših četa u Srebrenicu ustaški nadporučnik Kurelec sa podređenim poklao. oko 70 pravoslavnih žitelja, nekoliko- muslimana u Srebrenici, oko 70 pravoslavnih žitelja u selima Zalazje i Vitlovcu (1 i 3 km, s. i. od Srebrenice). Među pučanstvom nastala panika i bježanje na sve strane. Ovaj slučaj je pogoršao političko stanje u ovom dielu Bosne. Zapovjedena žurna istraga i uhićenje krivaca.

c) Područje Han Pijeska:

Prema izvješću I. zdruga, dne 15. o. m. kod sela Džimrije (9 km j. j. i. od Han Pijeska) jedna ust. obhodnja ubila je 2 odmetnika i zaplieniła 2 puške.

d) Područje Glamoč:

Prema izvješću V. zdruga, dne 15. o. m. u području s. Halapić i Glavice (6 i 8 km s. z. od Glamoča) vodila se borba između četnika i partizana. Posljedak nepoznat. Kod s. Halapić jedna ustaška izvidnica poslata iz smjera Glamoča sukobila se sa jednom partizanskom skupinom. Jedan ustaša mrtav, a kod neprijatelja 7 partizana mrtvih.

e) Područje Kalinovik — Foča:

Prema izvješću 369. hrv. div., dne 14. o. m. u prostoru 3—6 km s. od Jeleča (12 km i. od Kalinovika), divizija je vodila žestoku borbu sa partizanima. Vlastiti gubitci: 4 mrtva, 16 ranjenih i 1 nestao, a kod neprijatelja: 179 mrtvih (prebr.) i mnogo ranjenih.

f) Područje D. Vakuf:

Prema izvješću 373. hrv. div., potvrđuje se istinitost viesti o boravku partizanske skupine oko 2000 partizana u području s. Skakavci (10 km i. od Vakufa) — Dnevno izvješće 15 o. m. Ova skupina navodno je u pokretu prema s. Rastovu (20 km. j. od Travnika), nakon što je bila uzpješno tučena topničtvom.

3) *Namjera:* Nastavak podhvata »Šekovići«, razviđanje u prostoru Srebrenice, istraga nad krivcima za događaje u Srebrenici, osiguranje i spriečavanje prelaza partizanima sa juga prema sjeveru preko crte: Pale — Prača — Rogatica i opreznost u prostoru oko Rogatice.

Vlastiti gubitci:

Kod Srebrenice: 21 ustaša ranjen i 20 ustaša nestalo. 1 mrtav. Kod Jeleča: 4 mrtva, 16 ranjenih i 1 nestao (369. div.).

Neprijateljski:

Kod Han Pijeska: 2 mrtva, kod Jeleča: 179 mrtvih i mnogo ranjenih.

Kod Glamoča 7 mrtvih.

II. 1.— 4.) Bez promjene.

III. Bez promjene.

Zapovjednik general
Lukić
Lukić

P

(M. P.)

OBAVJEŠTENJE ZAPOVJEDNIŠTVA PETE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 16 JUNA 1943 GOD. O RASFORMIRANJU ZAPOVJEDNIŠTVA I BUDUĆEM NAČINU SLANJA IZVJEŠTAJA¹

ZAPOVJEDNICTVO 5. PJEŠAČKE DIVIZIJE

Op. br. 769/tajno

u Sarajevu, dne 16. lipnja 1943 god.

Predmet: Ukidanje zapovjedništva 5. pješačke i slanje pošte.

ZAPOVJEDNIČTVU:

- III. Domobranskog zbora — Glst.
- III. Dom. zbor. područja — Glst.
- 9. pješ. pukovnije (3 kom. za bojne)
- 15. gorske lov. pukovnije (3 kom. boj.)
- II. bojne 9. pješ. pukovnije
- Zagr. konj. pukovnije (4 kom. za sklopove)
- I. djel. ustaškog zdruga
- II. Bojne I. djel. zdruga
- Prometnog zdruga Sarajevo
- I. bojne prom. zdruga Pazarić
- Zapovjed. topništva III. Dom. zbora
- IX. top. sklopa
- XI. top. sklopa
- Sarajevske pomoćne sati
- Sarajevske posadne bojne
- Zapovjedničtvu mjesta Sarajevo
- Gospodarskom uredu zap. mjesta Sarajevo
- Domobranskom predstavništvu, kod Ravnateljstva Hrv. drž. željeznica — Sarajevo
- 2. gorske lovačke pukovnije
- Popunidbenom zapovjedničtvu Sarajevo
- 5. oružničke pukovnije
- Kotarske oblasti Sarajevo
- Domobranske bolnice Sarajevo

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14/7-1, k. 149a.

U spoju zapovjedi III. Dom. zbora Glst. Op. Br. 2757 a III/tajno od 12.VI.1943.² — ovo zapovjedništvo pod 15. o. mj. prestalo je djelovati kao zapovjedništvo 5. pješačke divizije, te preustrojeno u *zapovjedništvo 2. gorskog zdruga*.

Pod 15. o. mj. postrojbe koje su bile podređene 5. pješačkoj diviziji, podpale su pod izravno zapovjedanje III. Domobranskog zbora, odnosno III. Dom. zbor. područja.

Stoga svu poštu, odnoseću se na 5. pješačku diviziju kao i sva izvješća (periodična, dnevna, bojne relacije, broječani stališ, izvješća o osiguranju želj. pruga, podatci o pobunjenicima i t. d., i t. d.) u buduće dostavljati izravno III. Dom. zboru.

15. gorska lovačka pukovnija (15. pješ. pukovnija), 2. gorska lovačka pukovnija (2 gorski zdrug) dostavljati će ovome zapovjedništvu samo ona izvješća spise (poštu), koja se odnose na zapovjedništvo (novo ustrojenog) 2. gorskog zdruga.

(M. P.)

ZAPOVJEDNIK
pukovnik **Majetić**

BR. 228

**DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA
OD 17 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U ISTOČNOJ BOSNI¹**

III. DOMOBRANSKI ZBOR
Ob. br. 2832/taj.

TAJNO

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 17.VI.1943
(Oznake po karti 1:100.000)

I. 1.) Stanje bez osobitih promjena.

2.) **Pojedinosti:**

a) **Područje Šekovića:**

Novih podataka o neprijatelju nema. Prema zapovjedi 369. divizije podhvat »Šekovići« prekinut.

² Vidi dok. br. 221.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 19/1-13, k. 24.

b) Područje Srebrenice:

Neprijateljska skupina iz Kutezera (6 km. j. z. od Srebrenice), dne 16. o. m. prebacila se u selo Zgrade (9 km. j. i. od Vlasenice) — Sikiru (8 km. j. i. od Vlasenice).

c) Područje Trnovo — Prača:

Prema izvješću 5. oruž. pukovnije, ustanovljeno je da su 15. o. m. 7 njemačkih zrakoplova bombardirali selo Delijaš (7 km. s. i. od Trnova), kojom prilikom su porušene 3 kuće, a kod pučanstva ima 25 osoba što mrtvih što ranjenih. Selo je muslimansko i u vrieme bombardiranja u njemu nije bilo odmetnika.

Našim razviđanjem iz smjera Prače, dne 16. o. m., ustanovljeno je da se partizani nalaze kod s. Orahovice (6 km. j. z. od Prače), kod s. Kamenice i na Kleku (8 i 9 km. j. z. od Prače).

Jedna skupina primjećena je kod s. Jamići i Grebena (11 km. j. od Sjetline).

Dne 17. o. m. u 04.30 sati u Prači čula se jaka puščana i strojopuščana vatra iz Orahovice² (6 km. j. od Prače).

d) Područje Bugojno — G. Vakuf:

Prema izvješću V. zdruge, noću 16./17. o. m. prebacilo se oko 2500 partizana sa prostora i. od Bugojna između Bugojna i G. Vakufa u prostor G. i D. Vukovskog (20 km. z. od G. Vakufa), sa navodnom namjerom napadaja na Livno i Tomislavgrad.³

e) Područje Trnovo — Jeleč — Podgrab:

Prema izvješću 369. hrv. div., dne 16. o. m. dielovi divizije prokrstarili su prostor s. od Jeleča i z. od Dobrog Polja, uz djelomično žilav neprijateljski odpor. Gubitci 15.VI.: 1 mrtav i 2 ranjena. Neprijatelj imao veće gubitke, čiji se broj nije mogao ustanoviti, a 16.VI. neprijatelj je imao 16 mrtvih.

Divizija vrši zaposjedanje, sa svojim snagama, prostora duž cesta Sarajevo — Kalinovik i Sarajevo — Goražde u cilju spriječavanja neprijateljskog prodora prema zapadu i **prema** sieveru.

3.) *Namjera:* Zbog stanja j. od Prače i mogućnosti spajanja neprijatelja iz prostora j. z. od Srebrenice sa neprijateljem, koji sa juga nadire prema Prači, zapovjedbno je da se prekine sa podhvatom. Šekovići i pristupi pregrupiranju četa u cilju spriječavanja probijanja Srebrenioke skupine prema jugu. U tom cilju dielovi zaprečne skupine, kao- domdo bojna Kladanj i I. bojna Tuzlanske brigade stavljeni su na raspDlaganje Tuzlanskoj brigadi odnosno II. domobranskom zboru, a u Vlasenici prikupiti će se 15. p. p. (I. i II. bojna), a ustaška polu-

² Vidi dok .br. 43.

³ Duvno

bojna u području sela Vukovići (7 km. i. od Vlasenice) i Dubnica (10 km. s. i. od Vlasenice).

Vlastiti gubitci: 1 mrtav, 2 ranjena (369. div.).

Neprijateljski: 16 mrtvih.

II. 1.—4.) Bez promjene.

III. Bez promjene.

P

(M. P.)

Zapovjednik general
Lukić
Lukić

BR. 229

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 17 JUNA 1943 GOD. O DISLOKACIJI I BORBAMA DIVIZIJE U HERCEGOVINI¹

ZAPOVJEDNIČTVO

6. PJEŠAČKE DIVIZIJE

Broj 5349/taj.

U Mostaru, dne 17.VI.1943

Predmet: Obća bojna relacija
za mjesec svibanj 1943

- OBČEM VOJNIČKOM POVJERENIČTVU N. D. H. SUŠAK — 2 kom.
- ZAPOVJEDNIČTVU III. DOMOBRANSKOG SBORA »Glst.« — 1 kom..
- SASTAVAK

Razpored podređenih dielova zapovjedništva III. sektora, t. j. zapovjedništva 6. pješačke divizije, uključivši i čete pukovnika Šimića, koje se djelimično nalaze na III. odsjeku Obćeg Vojničkog Povjerenika N. D. H. kod Superslode,² bio je početkom mjeseca svibnja sljedeći:

1. MOSTAR

Zapovjednik posade: Zapovjednik 6. pješačke divizije pukovnik Ivan Šarnbek.

— Stožer 6. pješačke divizije.

¹ Original, pisan na mašini, la⁺inicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6/1-37, k. 57.

² Viša komanda oružanih snaga »Slovenija — Dalmac'ja«

— Osnatak doknadne bojne 13. pješačke pukovnije sa pohodnom sati.

•— Osnatak doknadne bitnice XI. topničkog sklopa.

— Posadna sat Mostar.

— Pomoćna sat Mostar.

— 6. Povožna sat.

— 3. sat III. samovozne bojne.

— Obskrbni skup stožera I. Domdo pukovnije sa pohodnom sati (služi za prikupljanje prolazećih).

2. TREBINJE

Zapovjednik posade: Zapovjednik 14. pješačke pukovnije pukovnik Dragutin Mesić.

•— 14. Pješačka pukovnija i to:

•— Stožer pukovnije,

— 13. sat (prateća),

•— 14. sat (protuoklopna),

•— 15. sat (stožerna) i

— I. bojna bez 2. sati.

3. BILEĆA

Zapovjednik posade: Zapovjednik III. bojne 14. pješačke pukovnije podpukovnik Ivo Ljubimir.

— III. Bojna 14. pješačke pukovnije i to:

•— Stožer bojne,

— 9., 10., 11. i 12. sat i

— II. vod 13. sati — topnički.

4. STOLAC

Zapovjednik posade: Zapovjednik II. bojne 14. pješačke pukovnije nadsatnik Božidar Taboršak.

— II. Bojna 14. pješačke pukovnije i to:

— Stožer II. bojne,

— 5. i 6. sat.

5. DUBROVNIK

Zapovjednik posade: Zapovjednik mjesta pukovnik **Stjepo** Zuech.

— 2. Sat 14. pješačke pukovnije bez 1. voda,

Prvi vod 2. sati nalazi se kao privremena posada us. Janjini na poluotoku Pelješcu. —

6. ODSJEK POSUŠJE — IMOTSKI — LJUBUSKI

Zapovjednik: Zapovjednik I. Domobranske dobrovoljačke pukovnije pukovnik Franjo Šimić sa sljedećim četama:

— Zapovjedni skup stožera I. Domdo pukovnije sa I. bojom,

- VII. Ustaška bojna,
- I. Bojna ustaškog obrambenog sdruga,
- X. Ustaška pripremna bojna i
- XIII. Ustaška pripremna bojna.

Tok važnijih događaja bio je u glavnom sljedeći:

2.-V.-1943

Naše su trupe jutros u 8 sati ušle u Gacko i Avtovac i zaposjele utvrde i položaje sjeverozapadno od Gacka i Avtovca. Desno i lijevo su četnički bataljoni, sa kojima se održava veza. Kod Rudo Polja su posljednji naši diovi odstupili prema s. Vrbi. Pri povlačenju je neprijatelj u Gackom zapalio sve državne zgrade osim vojarne i stočne stanice, koje su opljačkane.

Saveznici su ostavili na Kobiljoj Glavi 1 bataljon.

3.-V.-1943

Danas su na 6 talijanskih samovoza preveženi iz Mostara za Nevesinje izbjeglice svojim domovima, koji su pri padu Nevesinja pobjegli u Mostar.

Naše čete nalaze se na položajima sjevero-zapadno od Gacka i Avtovca. Talijani su ostavili na Kobiljoj Glavi, Plani i Bileći po jednu bojnu. Milicija se nalazi na postavima Šarića Grede — Kula³ — Avtovac.

Nama se predala 4 domobrana, 2 oružnika i 2 partizana, koji su bili u robstvu kod partizana.

Četnici mobilišu ljudstvo od 16 do 60 godina starosti i šalju ih u Gacko.

5.-V.-1943

Oko 2 sata u jutro napali su partizani u jačini od oko 600 ljudi na posadu Domdo pukovnije u Čisti.

Borba je trajala 35 sati. Posadi je pristigla u pomoć 8. sat iz Zadvarja, naikon čega su se partizani povukli prema planini Kamešnici.

Neprijatelj je imao 18 mrtvih i 53 ranjena.

Naši, gubitci 3 ranjena i 2 nestala.

6.-V.-1943

Tri savezničke bojne i naša 5. sat sa četnicima krenuli iz Gacka na sjever prema Vrbi i zanočili na jugozapadnim padinama Lebršnika (istočno od Vrbe 4 km.), a četnici na visovima Lebršnika. Sa ovih postava neprijatelj odbačen.

³ Fazlagić

7.-V.-1943

U jutro produžen pokret Lebršnik — Pleće — Ravno — k. 1655 i od Vrbe ka Čemernu. Partizani odstupaju na sjever. Ostale naše i savezničke čete drže položaje oko Gacka.

Danas vrše četnici u Mostaru pozivanje i mobilisanje pravo- slav- n- i- h muškaraca od 16 do 60 godina starosti.

Naša 5. sat i talijanska vojska koja se nalazila kod Čemerna vratili se u Gacko. Četnici ostali na položajima oko Čemerna. 200 milicionera nalaze se na K. 1324 — Vratio (7 km. od Gračanice), a ostali u Kuli, Gackom, Sarića Grede i Stepenu. Naša 1. sat 14. p. p. u sastavu talijanskog bataljona iz Gacka prešla na Kobilju Glavu, a ostale naše trupe ostale su kod Avtovca. Operacije su završene. Talijanski zapovjednik naredio povratak naših i savezničkih trupa u Bileću.

9.-V.-1943

Na željezničkoj postaji Uskopije ušlo je u dubrovački vlak koji je kretao u smjeru Huma nekoliko članova D. Pk. M. potpuno naoružanih, koji (su na stajalištu Plainik (4 km. sjeverno od Uskoplja) pokušali nasilno izvesti kotarskog predstojnika iz Trebinja, koji se nalazio u vlaku. Otmicu su spriječili talijanski karabinjeri i talijanski častnici, koji su se isto nalazili u vlaku. Kotarski je predstojnik na postaji Hum skinut sa vlaka od strane Talijana i potom oklopnim vlakom sa domobranskom pratnjom upućen u Trebinje.

13.-V.-1943

U 6 sati preuzeta posada Stolac od talijanske vojske koja je raspoređena po- postavima i u mjestu.

15.-V.-1943

Noćas su Njemci ušli u Mostar i produžili nadiranje u pravcu istoka.

Noću na 15/16 V. razpuštena je u Trebinju četnička komanda D. Pk. M., a članovi iste razišli se u pravcu Grab — Zubci (16 km jug. istoč. od Trebinja). Njihov vođa, bivši zandarmerijski poručnik Pejanović Radovan, odputovao u Šibenik. Zgrada u kojoj se nalazio njihov stožer zapečaćena je pod nadzorom Talijana.

Četa: cka brigada u s. Duži (9 km. zapadno od Trebinja) isto je razpuštena, a četnici se razišli u nepoznatom pravcu. Ove dvije četničke komande pustile su na slobodu oko. 150 pr- tiv- ro- n- i- h četnika koje su bili zatvorili, pošto još ranije nisu s njima htjeli ići u borbu.

18.-V.-1943

U 16 sati ušla u Bileću njemačka divizija »Princ Eugen« koja je došla iz pravca Plane. Zanoćila je oko bilećskog Logora.

19.-V.-1943

U 5 sati krenula njemačka divizija drumom prema Crnoj Gori.

20.-V.-1943

Njemačke čete prolaze kroz Bileću za Crnu Goru.

Ovo su bili važniji događaji u toku mjeseca svibnja.

Prema razpoloživim podacima, gubitci su u toku mjeseca bili sljedeći:

Kod naših:

3 ranjena i 2 nestala.

Kod neprijatelja:

18 mrtvih i 53 ranjena.

ZAPOVJEDNIK PUKOVNIK
(Šarnbek) **Šarnbek**

BR. 230

**DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA
OD 19 JUNA 1943 GOD O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U ISTOČNOJ I CENTRALNOJ BOSNI¹**

III. DOMOBRANSKI ZBOR

Op. br. 2835/taj.

TAJNO

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 19.VI.1943

(Oznake po karti 1:100.000)

I. 1.) Pogoršano stanje traje i dalje u područjima Fojnica, Kreševo, Pale, Sjetlina, Prača, Renovica, Rogatica, usljed nadržanja partizanskih skupina u ove prostore.

2.) **Pojedinosti:**

a) **Područje Šekovići:** Nakon zauzeća Crkvina (dnevno izvješće od 18. o. m.) neprijatelj je dostigao do s. Šadići i sada

¹ Original, pfean na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 20/1-13, k. 24.

drži crtu: Crkvina — Šadići (8 km. s. od Vlasenice). Od razpršene posade kod Crkvine do sada se vratilo 3 častnika, 1 liječnik i 30 momaka sa oružjem.

Razpršenoj posadi u Crkvini upućena je odmah pomoć DOMDO bojna Vlasenica sa još jednim satom iz Vlasenice, koje snage imadu zadržati neprijatelja u nadiranju prema Vlasenici.

b) **Područje Prača — Eenovica:** Noću 18./19. o. m. neprijatelj² je zauzeo Renovicu (5 km i. od Prače), zarobio našu posadu u jačini od 1 sata u Renovici, zapovjednika i oko¹ 100 domobrana odveo u s. smjeru od Renovice. Njemački oklopni vlak upućen iz Prače u pomoć obkoljenoj posadi i da istu prebaci u Praču nije uspio i do sad se prema Prači nije vratio.

Nakon zauzimanja Renovice, neprijatelj u svome nadiranju dostigao je Soeice i Vragolovi (5 i 10 km. s. i. od Renovice).

Druga skupina partizana, 19. o. m. u 2.50 sati napala je Praču³ sa sviju strana. Borba trajala do 4.30 sati, kada je neprijatelj odbijen. Gubitci u mrtvima i ranjenima, ni.su do sada ustanovljeni.

Dne 18. o. m. neprijatelj je zauzeo Podvitez (5.5 km i. od Pala). Skupina od 800 partizana⁴ nadire iz Podviteza u s. smjeru u planinu Romaniju.

Želj. postaja Stambulčić je ugrožena. Želj. pruga prekinuta između Stambulčića i Sjetline, između Sjetline i Prače, kao i kod Renovice.

Dne 17. o. m., prema izvješću 369. div., kod Brijega (k. 1029) (2 km j. od Sjetline), bila je obkoljena njemačka sat i u borbi sa partizanima imala je 8 mrtvih i 19 ranjenih, a kod neprijatelja nepoznato.

c) **Područje Glamoča:** Prema izvješću 373. div., dne 17. o. m. kod Pribelja (14 km s, i. od Glamoča), jedna ustaška izvidnica razpršila je jednu partizansku skupinu bez vlastitih gubitaka. 15 neprijatelja mrtvih.

Oko Međugorja (18 km s. z. od Glamoča) nalazi se jedna partizanska brigada.

d) **Područje Jajce — Turbe:** Prema izvješću 373. div., u području Dubrave (7 km j. z. od Turbeta), primjećeni su pokreti jačih partizanskih snaga prema iztoku i sjeveru.

Dne 17. o. m. partizani su vršili izradu rovova kod Grdova (11 km. j. i. od Jajca).

² Vidi dok. br. 43.

³ Isto

¹ Odnosi se na jedinice Druge proleterske divizije.

e) **Područje G. Vakuf:** Prema izvješću 373. div., oko 300 partizana nalazi se na r. Zlatani⁵ (14 km s. i. od G. Vakufa), koji su sa velikim povozom u pokretu u j. i. smjeru.

3.) *Namjera:* Zbog prodora partizanskih skupina sa juga u prostor sjeverno od crte Pale — Goražde, zapovjeden je izvršenje novog rasporeda i sakupljanje ustaških bojni I. zdruga u sljedećim mjestima: II. bojna u Palama sa jednim satom u Mokrom, jednom sati u Vrelu Bistrici i Pračkom Vrelu i jednim satom u Sokolcu, III. ust. bojne u Vlasenici sa jednim satom u Ploči (3 km j. od Vlasenice), XXI. bojne u Skelanima (23 km j. i. od Srebrenice), XXII. bojne u Sokolcu, XXIV. bojne u Rogatici, XXVIII. bojne u Han Pijesku sa jednim satom u Han Kramu (6 km j. z. od Han Pijeska) i XXIX. bojne u Srebrenici sa drugim satom u Drinjači i četvrtim satom u Bratuncu.

Vlastiti gubitci: u Renovici zarobljen 1 sat (3 častnika, 11 dočastnika i oko 96 domobrana, time da postoji mogućnost da nisu svi zarobljeni i da će se vjerovatno izvjestan broj vratiti, kojim je uspjelo da pobjegnu).

8 mrtvih i 19 ranjenih kod 369. div.

Neprijateljski: podatci nisu primljeni.

II. 1.) Bez promjene.

2.) Od zapovjedenog prikupljanja ustaških bojni do sada je izvršeno: II. bojne u Palama sa jednim satom u Vrelu Bistrici i Pračkom Vrelu, jednim satom u Mokrom i jednim satom u Sokolcu, XXVIII. ust. bojne u Han Pijesku sa jednim satom u Han Kramu (6 km j. z. od Han Pijeska) i III. ust. bojne u Vlasenici sa jednim satom u Ploči (3 km j. od Vlasenice). Sakupljanje ostalih bojni u toku.

3.—4. Bez promjene.

III. Bez promjene.

(MP)

Zapovjednik general
Lukić
Lukić

P.

⁵ Zlatan Potok

BR. 249

OPŠTA BOJNA RELACIJA PETE PJEŠAČKE DIVIZIJE ZA
MJESEC MAJ 1943 GODINE¹

ZAPOVJEDNIČTVO j
5. PJEŠAČKE DIVIZIJE

Op. br. 773/taj.

19. VI 1943

Sarajevo

Predmet: Bojna relacija za mjesec
svibanj 1943 godine

ZAPOVJEDNIČTVU III. DOMOBRANSKOG ZBORA
(Glst. odjel)

I. DIO: u
Sarajevu

• A) OPERACIJE I AKCIJE

1) RASPORED ČETA DNE 1. SVIBNJA 1943 GODINE:

I. — Stožer 5. pješačke divizije — Sarajevo.

II. — Posada Trnovo: Stožer II. bojne 9. pješ. pukovnij sa 6., 7. i 8. sati i domdo sat »Trnovo«.— 5. sat II. bojne 9 pješ. pukovnije na postavu: Jablanica — Vojkovići.—

— Domdo sat »Umoljani« u s. Umoljani.—

— Domdo' sat »Bjelemići« u s. Rakitnica — Lukovac.

III. — Zagrebačka konjanička pukovnija:

— Stožer pukovnije sa stožernim dielovima, II. i III. konj. sklopom, podređeni izravno 4. lovačkoj brigadi u taktičkom pogledu sa danom 1. travnja 1943.—

—• Stožer 1. konjaničkog sklopa sa 3. i 4. sati i stožernom sati u Jajcu. 1. sat I. konj. sklopa — Turbe.— 2. sat I. konjaničkog sklopa —• Zenica.— Ova sat je 1. IV. 1943 u taktičkom pogledu podređena 718. oklopnoj bojni.—

IV. — 15. pješačka pukovnija:

— Stožer pukovnije sa 13., 14. i 15. sati — Zavidovići— Stožer II. bojne i 6. sat — Begov Han. 5. sat u Vranduku, (pojačanje osiguranja pruge Begov Han — D. Vrača). — 7. sat —• Olovo.—

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 291¹-14, k. 24.

— Stožer I. bojne 15. pješ. pukovnije sa 1., 2., 3. i 4. sati
→ Zepče.—

— *Osiguranje željezničke pruge: Zavidovići —• Olovo:*

— Roj iz stožernih djelova 15. p. puk., 8. četnički suborački bataljon »Ozrenski«, Domdo sat »Hadžiefendićive milicije«, Domdo »Vijaka«, 2. vod 3. sati »Bojne branitelja Kladnja«.— D

— *Domdo postrojbe podređene 15. pješ. pukovnji:*

— Domdo »Mednik« u s. Mednik.—

— Domdo »Vijaka« u s. Vijaka.—

— 8. bataljon »Ozrenskog četničkog odreda« u s. Stog.—

—• Četnička sat »Vo-zuća« u s. Vozuća.—

— Domdo »Budoželj« u s. Budoželj.—

2) AKCIJE

U toku mjeseca svibnja o. god. — od strane ovoga stožera niese poduzimani nikakovi veći podhvati, već su postrojbe podređene ovome zapovjedništvu vršile samo razviđanja u cilju prikupljanja podataka o četničko-partizanskim bandama, Rad po pojedinim danima tekao je po sljedećem:

1. svibanj:

Noću 1./2. o. mj.— četnici-jačine 40 naoružanih odveli iz s. Hamzići (10 km. s. i. Trnovo) 18 goveda.— Obhodnja domdo sati »Trnovo« izte raztjerala, a goveda povraćena.—

3. svibanj:

Primljeni podatci da partizani² vrše novačenje na području: Glamoča i sela Blagaj i Vagan.—

5. svibanj:

Javila se dva častnika II. bojni 9. pješ. pukovnije, koji su odbjegli iz partizanskog zarobljeništva i to:

—• nadporučnik Wohlsein Anđelko i

—• narednik-đak Turković Vladimir, oba iz 10. pješ. pukovnije.—•

6. svibanj:

— Javio se predstojnik suda iz Teslića (ustaški logornik) Josip Biuk — II. bojni 9. pješ. pukovnije u Trnovu, koji je odbjegao iz partizanskog zarobljeništva.—

— Po nalogu 118. lovačke divizije, Zagrebačka konj. pukovnija danom 6. o. mj. podpala u taktičkom pogledu pod zapovjedništvo 373. njemačke divizije.—

Razpored razmještaja postrojbi ove pukovnije za sada ostao nepromijenjen.—

² Odnosi se na jedinice Desete NOU divizije.

7. svibanj:

I. sat I. konj. sklopa u Turbetu smjenjena po 3. sati III. konj. sklopa, te odmah upućena u sastav svoga sklopa u Jajce. Brzglasna veza Jajce — Varcar Vakuf prekinuta.—

8. svibanj:

3. sat I. bojne 15. pješ. pukovnije prebačena iz Zepča u Zavidoviće, na postav Podkleče (2 km. j. Zavidovići), gdje je preuzela postav od dielova 369. Hrv. pješ. divizije.—•

9. svibanj:

Četnici, oko 60 naoružanih puškama i 4 strojopuške te 1 strojnicom opljačkali sela D. i G. Vinca (4 km. s. i. Prača).— Iztu odveli 25 goveda i 50 komada sitne stoke, zatim otišli u smjeru Romanije Pl.

Noću 9./10. o. mj. — oko 100 naoružanih četnika napalo naše zasjede oko Trnova sa južne strane.

Ovom prigodom jedan domobran ranjen, a 6 četnika ubijeno. Ostali četnici odbačeni na jug ka Dobrom Polju.—

12. svibanj:

Grupa Njemaca zaposjela južnu ivicu Trnova, u sporazumu sa našim dielovima u Trnovu.—

16. svibanj:

II. djelatna bojna 1. djelatnog zdruga podređena ovom zapovjedništvu, te prebačena iz Jajca na dio pruge: Dovlići — Podgrab, radi osiguranja izte.—

17. svibanj:

Po nalogu 118. lovačke divizije II. bojna 9. pješ. pukovnije povukla se sa postava oko Trnova i rasporedila se na dio ceste: Trnovo — Jeleč, radi opravke izte.—

Ovim je izta podređena u taktičkom pogledu 118. lovačkoj njem. diviziji.—•

Po nalogu 369. hrv. divizije I. polubojna prometnog zdruga, koja se nalazi na osiguranju željezničke pruge: Sarajevo — Pazarić, pod ovim danom podređena u taktičkom i stegovnom pogledu ovom zapovjedništvu.—

21. svibanj:

Pod ovim danom 9. pješ. pukovnija u svakom pogledu podređena izravno ovome zapovjedništvu.—

24. svibanj:

Prema izvješću 369. Hrv. pješ. divizije partizani na odsjeku Čajniče — Foča — Goražde prešli u protunapadaj, te da na svaki način nastoje prebaciti se na sjever.

Zapovjedbena je odmah našim dielovima na odsjeku: Goražde — Višegrad da stupe u strogu oprezu, radi spriječavanja prodora ovih, te u južnom smjeru upućene obhodnje.—

26. svibanj:

Primljeno izvješće od 15. pješ. pukovnije da se partizanske snage u jačini oko 3000 nalaze na odsjeku Nemila — Begov Han.— Namjera iztih, prebaciti se preko r. Bosne i prosliditi put dalje ka r. Drini.—

Naoružanje: puške, strojnice i bacači.— Imaju i 3 protukolska topa.—

Kod 15. pješ. pukovnije zapovjeđena opreza, i razviđanja jačim djelovima.—

Jedan partizan se dragovoljno predao s oružjem 15. p. pukovnji.—•

27. svibanj:

Razviđačke obhodnje zarobile dva partizana na odsjeku: Nemila — Begov Han.—

28. svibanj:

Po nalogu 369. pješ. Hrv. divizije i I. konj. sklop, koji je do ovoga dana bio pod izravnim zapovjedanjem ovog zapovjedništva u taktičkom pogledu, podređen je 373. pješ. diviziji.—

29. svibanj:

I. bojna 15. pješ. pukovnije tokom dana krenula u podhvat protiv partizana oko s. Orahovice (6 km. z. Nemila).—

30. svibanj:

I. bojna 15. pješ. pukovnije vratila se iz podhvata, bez dodira sa neprijateljem.—

3) UTROŠAK STRELJIVA: .

— 9. pješačka pukovnja:

3.189 puščanih naboja;
.61 samokresnih naboja;
12 bombii
5 raketli.—

— II. bojna 9. pješačke pukovnije:

2.900 puščanih naboja i
9 bacačkih granata.—•

— Kod 15. pješ. pukovnije i I. konj. sklop® nije bilo znatnijeg utroška streljiva.—

B) IZKUSTVO:

Kako u toku mjeseca nije bilo većih podhvata vršenih sa postrojbama podređenih ovome stožeru, to nisu stečena kakova veća iskustva.—

C) NEDOSTATCI I GRIEŠKE:

Osim zamjene, popune ljudstva i popune tvorivom na postavima, nedostataka kao ni većih grešaka za sada nema.—

ZAPOVJEDNIK;
pukovnik (Majetić),
Majetić

BR. 232

DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 20 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U ISTOČNOJ BOSNI¹

III. DOMOBRANSKI ZBOR

TAJNO

Op. br. 2836/Taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 20. VI. 1943

Oznake po karti 1 : 100.000

I. 1.) Uslied nadiranja partizanskih skupina u prostoru s. od crte: Pale —• Goražde, stanje u prostoru Sokolac — Rogatica se pogoršalo.

2.) **Pojedinosti:**

a) **Područje Šekovići:** Partizanske skupine nepoznate jačine ponpvo su se prikupile u Šekovićima (14 km s. z. od Vlasenice), Crkvini i Rudištu (8 i 12 km s. od Vlasenice), te u selu Šadići (3 km i. od Crkvine).

Broj povraćenih domobrana od razbijene posade kod Crkvine povisio se na 40 domobrana, a još se nalazi u zarobljeništvu 2 častnika i oko 100 domobrana.

b) **Područje Sokolac:** Neprijateljska skupina nepoznate jačine, koja je tokom jučerašnjeg dana prodrila i. od Sokolca sa juga, dostigla je područje s. Sokolovići (10 km s. i. od Sokolca). Jednoj skupini od 200—300 naoružanih partizana² uspjelo se probiti preko ceste kod Košutice (4 km j.z. od Žljebova), koja je dalje produžila u s.z; smjeru i do sada nije ustanovljeno dokle je stigla i gdje se nalazi.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistori'kog instituta pod reg. br. 21/1-32, k. 24.

² Vidi dok. br. 43, 52 i 53.

c) **Područje Kreševa:** Partizanska skupina koja je zauzela Fojnicu i Kreševo,³ sa svojim prednjim dielovima dostigla je područje u dolini r. Lepenice (7 km i. od Kreševa). Tokom jučerašnjeg dana njemačko topništvo iz Kiseljaka tuklo je partizanske skupine u ovome prostoru. Manje partizanske grupice nalaze se u raznim selima u okolici Kiseljaka. Noću 19./20. o. m. partizani su porušili jedan propust na cesti Visoko —• Kiseljak i prekinuli brzoglasnu vezu između Visokog i Kiseljaka. Oправка je u toku. Gubitci: 1 domobran mrtav i 4 ranjena, prilikom manjih sukoba sa partizanima u okolici Kiseljaka.

d) **Područje Pale — Goražde — Rogatica:** Prema izvješću 369. div., tokom 17. i 18. o. m., divizija je vodila žestoke borbe sa neprijateljem na više mjesta, koji je nadirao sa juga preko pruge: Pale —• Goražde. Divizija smatra da je neprijatelj sa svojom glavninom uspio preći sa juga preko ceste i pruge: Pale — Goražde. 17. i 18. o. m. divizija je imala 9 ranjenih, a kod neprijatelja 75 mrtvih, 50 ranjenih i 5 zarobljenih.

3.) **Namjera:** Razviđanje jakim odjelima u prostoru Vlasenice, Sokolca i Rogatice, prikupljanje ustaških bojni prema dnevnom izvješću od 19. o. m.

Vlastiti gubitci: 1 domobran mrtav i 4 ranjena, 9 ranjenih (369. div.).

Neprijateljski: 75 mrtvih, 50 ranjenih i 5 zarobljenih.

II. 1.)—4.) Bez promjene.

III. Bez promjene.

(MP)

Zapovjednik general
(Lukić) v.r.

Za točnost:

Zastupa glavara stožera
bojnik (Hasandedić)

Hasandedić

.Njemačko izvješće za danas
rije primljeno.

³ Vidi dok br. 85.

BR. 251

DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 21 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U ISTOČNOJ BOSNI¹

II. DOMOBRANSKI ZBOR

TAJNO

Op. br. 2837/Taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 21. VI. 1943

Oznake po karti 1 : 100.000

i. 1.) Pogoršano stanje u prostoru Mokro, Sokolac, Rogatica, Fojnica i Kreševo, usljed dolaska jačih partizanskih skupina u ove prostore — traje i dalje.

2.) Pojedivosti:

a) **Područje Sokolac:** Prema izvješću I. zdruga, dne 20. o. m. u toku dana neprijatelj je izvršio sa iztočne, sjeveroiztočne i jugo-iztočne strane napadaj na Sokolac.² Pristiglim pojačanjem iz Han Pijeska i pomoću zrakoplova, neprijatelj je odbijen. Neprijatelj je odstupio u iztočnom smjeru i u sjeveroiztočnom prema s. Sokolovići (10 km s. i. od Sokolca). Gubitci: 3 ustaše mrtva, od kojih 1 častnik i 6 ustaša ranjenih, a kod neprijatelja 40 mrtvih.

Noću 20./21. o. mj. neprijatelj je prekinuo brzoglasnu vezu između Sokolca i Sarajeva kod Naromanije (12 km j. z. od Sokolca).

Dne 21. o. mj. od 2 sata vode se borbe između njemačkih, naših snaga i neprijatelja kod Naromanije. Do sada jedan ustaša mrtav, 1 Nijemac mrtav i 1 ranjen. Izgubljena 2 konja i 1. brzoglas. Borbe još traju.

Prema izjavi jednog uhićenih partizana, sada se u Romaniji nalazi II. proleterska srbijanska brigada, koja broji navodno oko 3.000 partizana, koji su naoružani sa puškama, sa dosta strojopuškama, 2 teška bacača, 1 laki bacač i 1 protuoklopni top. Za teško oružje nemaju naboja.

b) **Područje Kreševo — Kiseljak:** Dne 20 o.m. kod s. Zagornice (5 km i. od Kiseljaka), 1 domobranski sat sukobom se sa manjom partizanskom skupinom. 2 domobrana mrtva i 4

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg .br. 22/1-23, k. 24.

² Vidi dok. br. 52, 183 i 248.

ranjena, a kod neprijatelja nepoznato. Neprijatelj u jačini navodno oko 1.000 partizana sada se nalazi u dolini r. Lepenice između Kiseljaka i Han Ploča (8 km j. i. od Kiseljaka).

c) **Područje Pale — Trnovo:** Dne 20. o.m. kod Bistrice (6 km j. od Pala), uhićeno je 18 partizana bez oružja Izdat je nalog da se sprovedu u Sarajevo.

Sa prostora Jahorine prebacilo se oko 700 partizana u prostor oko Crne Rijeke (3—4 km s. i. od Trnova).

d) **Područje G. Vakuf — Prozor:** Prema izvješću 373. div., oko 1.200 partizana³ zaposjela je Prozorsko sedlo (11 km j. od Gor. Vakufa), oko 800 partizana područje Here (6 km i. od Prozora) i oko 1.200 partizana područje oko s. Jaklića (8 km z. od Prozora). Navodno ove skupine imaju namjeru prebaciti se u zapadnom smjeru.

e) **Područje Pale — Renovica:** Prema izvješću 369. div., u borbama oko pruge i ceste Pale — Renovica broj poginulih partizana povisio⁴ se od 75 na 203 mrtva (prebrojano), među njima 1 politički komesar, 40 mrtvih (procjenjeno), 7 zarobljenika i 1 prebjeglica. U toliko je potrebno izpraviti dnevno izvješće od 20. o. m.

Promet na pruzi Sarajevo — Višegrad je uzpostavljen.

3.) **Namjera:** Razviđanje u prostoru Sokolca, poduzimanje mjera za uništenje neprijatelja koji se sada nalazi u prostoru Sokolca.

Vlastiti gubitci: 3 ustaše mrtva, od kojih 1 častnik, i 6 ustaša ranjenih kod Sokolca, 1 ustaša mrtav kod Naromanije, 2 domobrana mrtva i 4 ranjena kod Kiseljaka.

Neprijateljski: 40 mrtvih kod Sokolca.

II. 1.)—4.) Bez promjene.

III. Bez promjene.

(MP)

Zapovjednik general
Lukić
Lukić

P

^a Vjerovatno se odnosi na Udarnu grupu koja je po naređenju Drugog bosanskog korpusa upućena na komunikaciju Sarajevo — Konjic. Vidi dok. br. 16.

DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA
OD 22 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U ISTOČNOJ BOSNI¹

III. DOMOBRANSKI ZBOR

TAJNO

Op. br. 2839/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 22. VI. 1943

(Oznake po karti 1 : 100.000)

I. 1.— Pogoršano stanje traje i dalje u području Mokro — S'okolac — Rogatica i u području Kiseljak —• Fojnica— Kreševo, jer se na ovim prostorima nalaze jače partizanske skupine, sa kojima naše i savezničke snage vode borbu.

2.) Pojediniosti:

a) Područje Sokolac:

Prema izvješću I. djelatnog stajaćeg zdruga, neprijatelj, sada drži Debelo Brdo — Pediše— Bukovik (4 do 8 km. s. z. od Sokolca), Kusače (5 km. i. od Sokolca) — Sijerci — Malovići — Markovići — Margetići — Stanici (sve 6 km. s. i. od Sokolca), pl. Kopito (k. 1318) (8 km. s. i. od Sokolca), Pavičići — Vitanj (7 km. j. od Sokolca).

Naši drže postave oko Sokolca i to: Pohovac —• Baltići (2 km. z. od Sokolca) — Plijes (k. 981) (3.5 km. j. z. od Sokolca) — Stočfarska] stanica (2 km. j. z. od Sokolca) — Laze — Rosulje — ik. 905 (1. 5 km s. i. od Sokolca).

Brzglas,na veza između Sokolca i Han Pijeska prekinuta, i između Sokolca i Mokrog.

Posada Sokolac ohskrbkuje se hranom i streljivom, pomoću zrakoplova.

b) Područje Mokro:

Prema izvješću ustaša iz Mokrog, dne 21. o. mj. savezničke njemačke snage i ustaše vodile su borbu sa neprijateljem i zauzele Crvenu i Orlovu Stijenu (između Mokrog i Naromanije). Niemci se nalaze sada na k. 1414—1402—1330—1354 (1—2—3 km, s. i. od Mokrog) i na k. 1235 (1.5 km. j. i. od Mokrog). Neprijatelj se nalazi na istočnoj strani nasuprot ovih postava, sa kojim se i dalje borba vodi. Gubitci 21.VI.: 1 ustaša

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 291[^]-14, k. 24.

i 5 Niemaca mrtvi i 5 Niemaca ranjenih, a kod neprijatelja su osjetni gubitci, čiji broj nije mogao biti ustanovljen.

c) Područje Pale — Prača:

Prema izvješću 369. pj. divizije gubitci u borbama 19. i 20. o. mj. u prostoru Pale-Prača bili su slijedeći: vlastiti: 3 mrtva i 24 ranjena, a kod neprijatelja 93 mrtva (prebrojano), 45 procijenjeno, 10 prebjeglica i 6 zarobljenika. Plien: 43 puške, 4 strojopuške, 250.000 naboja (srbijskih, talijanskih i njemačkih), 4 sanduka eksplozivnog tvoriva, 50 talij. ručnih bombi, 50 ramova za strojopuške i 10 tovarnjaka.

d) Područje Kupres:

Prema izvješću 373. hrv. pj. divizije, u Ravnom i Vukovskom (15 km. j. i. od Kupresa) nalaze se 3 partizanske brigade, svaka jačine po 800 partizana. Noću 16./17. o. mj. slabo-naoružane partizanske skupine krenule su od G. Malovana (8 km. j. z. od Kupresa) prema Ravnom sa namjerom da dođu do ceste Prozor — G. Vakuf. Očekuju navodno pomoć iz prostora Konjic — Bradina.

3.— *Namjera:* Nastavak borbi u području Romanije, obrana Sokolca, razviđanje jakim odjelima u prostoru Sokolca i Rogatice, te razviđanje i čišćenje neprijatelja u prostoru j. cd Visokog, osiguranje pruge i ceste: Pale — Prača — Goražde — Rogatica — Višegrad.

Vlastiti gubitci: 1 ustaša mrtav, 8 mrtvih, 29 ranjenih
(kod 369. pj. divizije).

Neprijateljski: 93 mrtva (prebrojano), 45 procijenjeno,
10 prebjeglica i 6 zarobljenika.

II. 1.— Prema izvješću iz Rogatice, danas odlaze Bugari iz Dobruna, Priboja i Rudog. Želj. pruga prema Vardištu nije osigurana, jer su četnici razoružani. Major Janjić se vratio i traži od Niemaca svoje oružje, koje je poslano u Sarajevo.

2.— II. bojna 9. p. p. iz podhvata Foča 21. o. mj. stigla u Sarajevo, gdje će se zadržati kraće vrijeme i biti raspoređena na postave koje odrede Niemci.

3.4.— Bez promjene.

III. Bez promjene.

Zapovjednik general
Lukić
Lukić

P

BK. 235

**IZVJEŠTAJ POSADNOG ZAPOVJEDNIŠTVA IZ BILECE
OD 22 JUNA 1943 GOD. O RASPOREDU USTAŠKO-DOMO-
BRANSKIH JEDINICA NA PODRUČJU BILECA—TREBINJE¹**

POSADNO ZAPOVJEDNIČTVO

Op. broj 232/taj.
22.VI.1943

Predmet: Dnevno izvješće.

ZAPOVJEDNIČTVU 6. PJEŠAČKE DIVIZIJE —

Mostar

ZAPOVJEDNIČTVU 14. PJEŠAČKE PUKOVNIJE —

Trebinje

Situacija dne 22. lipnja u 12 sati:

• 1.) Bileća bez promjene. Bojna na istom položaju. Jučer dobijena zapovied za povlačenje u Trebinje, o čemu se dostavlja posebno izvješće pod Op. br. 222/taj.

2.) Već jutros započeli su pokreti trupa ii to ovako:

III. bojna 56. p. p. »Marche« s jednom bitnicom topništva i sati pješačkih topova ide u Klenak.

23. o. mj. II. bojna 56. p. p. i 40 bojna 49. legije »Crnih košulja« i druga bitnica 1. topničke grupe 32. divizije »Marche« i vod oklopnih kola za Tvrdoš² kod Trebinja.

24. o. mj. III bojna 14. p. p. sa stožerom 56. p. p.

U voj,arni treba ostaviti jedan vod za počast skidanja zastave, a s ovim će ostati I. bojna 56. p. p., koja, će se zatim povući.

Dne 23. o. mj. u večer treba povući ljude sa položaja u Logor.

3.) Njemačka bojna određena za Bileću nalazi se na **Plani**. Sutra 23.VI. u 12 sati doći će u Bileću da preuzme vojarnu.

U. z. zapovjednik, satnik
(Tabor)
Tabor stk.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 20/16-1, k. 104.

² Stara austrougarska tvrđava kod Trebinja.

ZAPOVJEDNIČTVO
6. PJEŠAČKE DIVIZIJE

Broj 5481/taj.

U Mostaru, dne 27.VI.1943

Toč. 3. operacijskog dnevnika
za 23.VI.1943. godine u —

SPISE.—

U. z. glavara stožera
satnik Stošić
Stošić

BR. 236

**DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA
OD 24 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U ISTOČNOJ BOSNI¹**

III. DOMOBRANSKI ZBOR

Op. br. 2843/taj.

TAJNO

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 24.VI.1943

(Oznake po karti 1:100.000)

I. 1.) Neprijatelj, nadirući sa juga iz prostora Romanije i Sokolca, sa prednjim dielovima dostigao je i zauzeo selo Petrović i kreće prema Olovu.

2.) **Pojedinosti:**

a) **Područje Kladanj:**

Prema izvješću 15. p. p. iz Zavidovića, dne 23 o. m. neprijateljske skupine, nadirući sa juga iz prostora Romanije i Sokolca, dostigle su i zauzele selo Petrović (9 km j. od Kladnja) i kreću, i približuju se sa j. i. strane Olovu. Za sudbinu 15 moka Kladanjske bojne se ne zna.

b) **Područje Romanije — Sokolac:**

Prema izvješću I. zdruga, dne 23 o. m. jedna ustaška izvidnica zauzela je Koprivice (7 km. j. z. od Sokolca). U borbi

¹ **Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 25/1-30, k. 24.**

3 partizana mrtva i 3 puške zaplijenjene. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

23. o. m. u 15.20 sati uspostavljena je brzoglasna veza između Sarajeva i Sokolca, na kom dielu puta se može i promet obavljati uz jača osiguranja.

Između Han Krama i Han Pijeska na putu stoje mnogobrojne pripreke od porušenih stabala i porušenih stubova (brzoglasnih). U prostoru Romanije i Sokolca po raznim selima još se nalaze ostaci partizanskih skupina.

c) Područje Srebrenica — Višegrad:

Prema neprovjerenim viestima na istočnoj strani Drine između Ljubovije (10 km. s. i. od Srebrenice) i Bajine Bašte (27 km. j. i. od Srebrenice) primjećeno je jače kretanje četnika. Kod Klotijevca (14 km. j. od Srebrenice) prešla je navodno jedna skupina četnika iz Srbije preko Drine na našu stranu. Prema izvješću ustaša iz Srebrenice (preko Tuzle), dne 23. o. m, upalo je oko 200 naoružanih četnika u Zepu (21 km. j. i. od Han Pijeska). Iz Zepe se spasilo 2 oružnika i 2 ustaše, a za sudbinu ostalih se ne zna. Zbog bojazni od četnika iz Srbije, pučanstvo iz Srebrenice bježi prema Zvorniku.

Dne 23. o. m. četnici su napali na selo Setihovo (13 km. j. od Višegrada) i u ovome selu ubili 1 čovjeka i 1 ženu. Četnici se prikupljaju oko Strmice (10 km., j. z. od Višegrada) sa namjerom da napadnu našu posadu u jačini od 1 voda domobrana u Strmici.

d) Područje Visokog:

Prema izvješću 369. divizije, a na temelju, izjava pučanstva, partizanske skupine nalaze se u Zagornicama (5 km. j. z. od Visokog) — Dvoru (5 km. j. j. i. od Visokog) — D. Bioči (8 km. j. i. od Visokog) — Čubrenu (11 km. j. z. od Visokog) — Batalovom Brdu (14 km. j. od Visokog). Put Kiseljak — Sarajevo 23. o. m. bio je slobodan i prometna vozila nisu napadana.

3.) Namjera: Čišćenje partizanskih ostataka u prostoru Romanije i Sokolca, osiguranje pruge i ceste: Pale — Prača — Goražde — Rogatica — Višegrad.

Vlastiti gubitci: nema podataka.

Neprijateljski: 22. i 23. o. m.: 61 mrtav, 13 zarobljenih (prema podacima 369. div.).

II. 1.—4.) Bez promjene.

III. Bez promjene.

Zapovjednik general

Lukić

(M. P.)

Lukić

**DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA
OD 25 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U ISTOČNOJ BOSNI¹**

III. DOMOBRANSKI ZBOR

TAJNO

Op. br. 2844/taj.

• DNEVNO IZVJEŠĆE OD 25.VI.1943

(Oznake po karti 1:100.000)

I. 1.) Stanje/u, prostoru Kladnja, Vlasenice, Han Pijeska i Sokolca stalno pogoršano. Mjesta su opkoljena od jačih partizanskih skupina. Olovo palo u neprijateljske ruke.²

2.) Pojedivosti:

a) Područje Sokolac — Vlasenica — Kladanj:

Prema izvješću I. zdruga Sokolac, neprijateljske skupine još se uvijek nalaze u j. z. prostoru od Sokolca i u s. z. prostora od Sokolca — oko Bukovika i Knežine (8-10 km. s. s. z. od Sokolca). Skupina od 200 partizana nalazi se u pl. Kopito- kod sastavka staza (6 km. j. i. od Žljebova), a stožerni dielo-vi u selima Margetiči i Stanići (6 km. s. i. od Sokolca).

Kod Han Obođaša (8 km. j. z. od Sokolca) neprijatelj je imao 5 mrtvih i 1 zarobljenog.

Dne 24. o. m. u 02.00 — 08.00 sati neprijatelj je sa sviju strana napadao Vlasenicu³. Napadaj odbijen. Vlasenica obkoljena. Obostrani gubitci dosada još nisu ustanovljeni. Put Vlasenica — Milići — Nova Kasaba — Drinjača razrušen i za promet neupotrebljiv. Vlasenica se o-bskrbljuje streljivom i hranom pomoću zrakoplova.

Noću 24./25. o. m. neprijatelj zauzeo Olovo (14 km. j. z. od Kladnja) i Han Pijesak.

Kladanj ugrožen i obkoljen sa južne i istočne strane. Posada u Kladnju se drži.

b) Područje Goražde:

Noću 24./25. o. m. manji neprijateljski napadaji na Hranjen i Bare (9—12 km. s. z. od Goražda) odbijeni bez gubitaka.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 27/1-4, k. 24.

² Vidi. dok. br. 238 i 239.

³ Isto

Manje grupice partizana nalaze se u prostoru između Goražda i Foče.

c) Područje Visoko — Kiseljak:

Prema izvješću 369. div. u ovome području nije bilo dodira sa neprijateljem.

3.) Zapovjedbno je da XXI. i XXIX. ust. bojna iz Drinjače i Srebrenice krenu u pomoć Vlasenici i da uzputno očiste zemljište od partizana do Vlasenice, a XXIV. ust. bojna, da krene iz Rogatice u pomoć Sokolcu.

Vlastiti *gubitci*: nema podataka.

Neprijateljski: 5 mrtvih i 1 zarobljen.

II. 1.) Prema izvješću 373. div. noću 23./24. o. m. kružio je nad Travnikom nepoznati zrakoplov.

Prema izvješću 369. div. kod Jeleča, nađeno je 39 Iješeva njemačkih vojnika.

2.) XXI. ust. bojna iz Drinjače i XXIX. ust. bojna iz Srebrenice u pokretu prema Vlasenici i XXIV. ust. bojna iz Rogatice u pokretu prema Sokolcu.

3.—4.) Bez promjene.

III. Bez promjene.

(M. P.)

Zapovjednik, general
Lukić v.r.

Za točnost:

Zastupa Glavara stožera K P
Bojnik (Hasandedić)

Hasandedić

27/V D

BR. 238

IZVJEŠTAJ UPRAVNIKA ŽUPSKE REDARSTVENE OBLASTI IZ TUZLE OD 25 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA OKO VLASENICE¹

USTAŠKA NADZORNA SLUŽBA ZAGREB

SLUŽBENA BRZOJAVKA

Broj	Riječi	Vrijeme predaje			Primio	Br. U. Z.
		Dan j	Sat j	Čas		
		1	1			
		1	1			
		1	!			

Naslov:
RAVSIGUR —
Zagreb

Tekst:

DEŠIFRIRANA BRZOJAVKA IZ TUZLE

predana 25/VI. u 14.00, primljena u 15.43

Šifre preuzele 25/VI. u 17.50 sati

Sinoć sam se povratio iz blizine Vlasenice i Srebrenice. Od deset sati četiri brigade napadaju na Vlasenicu². Borba je žestoka. Partizani zauzeli Kasabe³ kod Vlasenice, opljačkali ju i povukli se. Kladanj obkoljen i ne znamo više njegovu sudbinu ima dva dana, pošto su sve veze prekinute. Srbi iz Srebreničkog kotara bježe u Srbiju. Iz Srbije na našu stranu došlo nešto Niemaca i Rusa u pomoć našim. Kod Kalesije na putu Tuzla — Zvornik, udaljena od Tuzle 15. kilometara, partizani zauzeli tri naša sela, ali ih je dobrovoljačka legija oslobodila. Pučanstvo iz Srebrenice bježi u Zvornik. Tuzla sa sviju strana ugrožena, Saznao sam da je Olovo po partizanima zauzeto⁴, te da jakim snagama nadiru prema Kladnju.

Upravitelj 2. R. O.⁵ — *Mujić*

V. T. 2566/43. ,

Ravnateljstvo:- Odsjek II A:

Pročelnik: Odsjek II B:

Predaja je izvršena putem_____Potpis sastavljača teksta

¹ Original-telegram, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 25/I-25, k. 24.

² Opširnije o borbama oko Vlasenice vidi u dok. br. 78, 79, 83, 190 i 250.

³ Nova Kasaba

⁴ Vidi dok. br. 239.

⁶ Župska redarstvena oblast

BR. 239

**IZVJEŠTAJ REDARSTVENE OBLASTI IZ TUZLE OD 25
JUNA 1943 GOD. O RASPOREDU JEDINICA NOV U ISTOČ-
NOJ BOSNI¹**

USTAŠKA NADZORNA SLUŽBA ZAGREB

SLUŽBENA BRZOJAVKA

Broj	Riječi	Vrijeme predaje			Primio	Br. U. Z.
		Dan	Sat	Čas		

Naslov:
RAVSIGUR — II B
Zagreb

Tekst:

DEŠIFRIRANA BRZOJAVKA IZ TUZLE

predana 25/VI. u 17.20, primljena u 18.00

Šifre preuzele 25/VI. u 19.50 sati.

Iz Crne Gore prebačena glavnina partizana raspolaže sa trinaest tisuća boraca. U ovoj glavnini nalazi se vođa partizana Tito. Ova partizanska grupa nalazi se sada u prostoru između planine Romanije — Javornik [Pl.] — Majevice. Noćas je u ruke ovih partizana palo mjesto Olovo. Vlasenica pred padom.² Kladanj ugrožen. Tuzla je momentano izvan opasnosti. Prema najpouzdanijim obavijestima mojih ljudi ovu partizansku grupu predvode uz vodstvo partizanske vlade osam engleskih časnika. Cilj grupe partizana je zaposjesti veći kompleks terena, u istočnoj Bosni i pripremiti spuštanje englezkih padobranaca u pozadinu a u vezi s invazijom koja bi uslijedila početkom kolovoza.

Br.—

Vujica

Ravnateljstvo:

Odsjek II A:

Pročelnik:

Odsjek II B:

K P

¹ Original-telegram, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 25/1-26, k. 24.

² Opširnije vidi u dok. br. 78, 79, 83, 190 i 250.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA,
OD 26 JUNA 1945 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA
NOV U ISTOČNOJ BOSNI¹**

III. DOMOBRANSKI ZBOR

TAJNO

Op. br. 2846/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 26.VI.1943

(Oznake po karti 1:100.000)

I. 1.) Stanje u prostoru Sokolac, Han Pijesak, Vlasenica, Srebrenica, Kladanj, Olovo stalno pogoršano. Han Pijesak, Olovo i Srebrenica u neprijateljskim rukama, a ostala mjesta obkoljena.

2.) Pojediniosti:

«

a) Područje Sokolca — Vlasenice — Srebrenice:

Prema izvješću 5. oruž. pukovnije, 25.VI. oružnička obhodnja iz Knežine .sukobila se sa skupinom od 30 partizana kod sela Katenovići (2 km. j. z. od Knežine). Vlastitih gubitaka nije bilo, a kod neprijatelja: 2 mrtva, 3 ranjena i 3 zarobljena. Plien: 2 puške, 2 bombe i 40 naboja.

Dne 25.VI. neprijatelj je zauzeo Han Pijesak.² Posada (XXVIII. ust. bojna) je razbijena i razpršena. SVega 30 momaka ove bojne spasilo se i probilo do Vlasenice, a za sudbinu ostalih se dosada ne zna.

Vlasenica je stalno obkoljena od neprijatelja. Nakon što je XXIX. ust. bojna napustila Srebrenicu i krenula u pomoć Vlasenici, 25.VI. skupina partizana nepoznate jačine ušla je u Srebrenicu, koja navodno kreće prema Bratuncu.

U Kladnju je još Domdo bojna Kladanj. Neprijatelj se nalazi sa j. i i. strane Kladnja.

3.) Namjera: Podhvat čišćenja partizanskih ostataka u prostoru Trebevića — južno od Pala — i sjeverno od Jahorine pl. sa II. bojnom 9. p. p. i dielovima II. ust. bojne iz Pala i Bi-
strice.

Obrana Vlasenice i obskrba posade u Vlasenici streljivom i hranom pomoću zrakoplova.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi¹ se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 27/1-10, k. 24.

² Opširnije o ovim borbama vidi u dok. br. 238, prim. 2.

Vlastiti gubitci: nema podataka.

Neprijateljski: 2 mrtva, 3 ranjena i 3 zarobljena.

II. 1.—4.) Bez promjene.

III. Bez promjene.

Opazka: K
Podhvat Trebević obustavljen.

Zapovjednik general
Lukić
Lukić

P 28/VI D

(M. P.)

BR. 241

**IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 26
JUNA 1943 GOD. O KONCENTRACIJI JEDINICA NOV U
ISTOČNOJ BOSNI¹**

PRIMLJENA BRZOJAVKA

Primljeno od: SARAJEVA	dan: 26.6.43	Sat i minut: 2155	Broj: 328
Putem krugovalne postaje Zagreb 1.	dan: 27.6.43.	Sat i minut: 0035	Broj: 975

PRIJE SVEGA

SADRŽAJ

Za koga: **Operodu²**

Spoj: .—.—.

Do sada su poduzete sve mjere da se spasi iztočna **Bosna** kako kod zapovjednika njemačke divizije **Sarajevo**, tako i kod zapovjednika njemačkih četa u Hrvatskoj.

Uzprkos svega toga, iztočna Bosna sa neznatnim našim snagama prepuštena je samoj sebi i jedno uporište za drugim savladano je, te gubimo sve ono što je uz velike žrtve u proljeće 1942 godine bilo oslobođeno.

¹ Original-telegram, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 26/1-16, k. 24.

² Operativnom odjeljenju

Han Pijesak, Olovo, Srebrenica, izgleda i **Vlasenica do Drinjače** izpod **Zvornika** u rukama **Tite**, koji svoju masu upućuje ka industrijskom središtu **Vareš — Zenić'a — Zavidovići**.

Molimo posredovati na najvišem mjestu, da se zaokruži prostorijska po obcoj crti **Zvornik — rieka Spreča — Živinice — Osječani (20 km. j.i. Zavidovići) — Vareš — Sokolac — Srebrenica** i tu skupljene partizanske snage unište.

Imati na umu dolazak partizanskih snaga pod vodstvom Titinog glavarara stožera **Arse Jovanovića**, sa zapadnog smjera³ dielom od **Bitovnje** Planine i dielom sa sjev. padine **Vlašić Pl.**, kao i onih koje dolaze iz smjera **Majevice**.⁴

Četnici prilaze mahom partizanima i podpomažu njihovo širenje poslie odlazka njemačkih i pogotovo bugarskih četa iz područja **S'andžaka** i najiztočnijeg diela naše države.

Posade **H'an Pijeska** i **Ploča** poslie jačeg odpora razpršene su iz svojih uporišta.

Posada **Vlasenice** (dielovi 15. pukovnije i 3. ustaška bojna) junački je odbila mnoge juriše, no sada se ne zna za njenu sudbinu.

Partizani su u **Carevoj Čupriji** (si. **Vareša** 14 km.).

Nastupilo je loše vrijeme i onemogućen je svaki rad zrakoplovstva.

Narod bježi, a u **Srebrenici** se vrši osveta za čin ustaške XXIX bojne.

Učinjena je krupna strategijska pogriješka što za nacrtano pregrupiranje njemačkih četa prema sjeveru i iztoku nisu korišćeni pravci gonjenja prema sjeveru, protiv već dielom razstrojenog neprijatelja, i s time stvorili opravdano uvjerenje da je **Tito** uzpio razbiti njemački obruč i ovladati željenom prostorijom.

Op. broj 28/tajno. KP

27/VI D

III. D. S.

Primio brzojavku dana 27.6 u sati 0400

Dešifrirao dana 27. 6. u sati 0730 Podpis **Filković**

Očevidni broj
brzojavke

321

Primljena:

Dan 27. mjesec VI. god. 43
sat 07 minut 40

Podpis i čin častnika koji je
brzojavku primio:

Podpis: Pope
Čin:

³ Odnosi se na j'edinice Pete NOU divizije. Vidi dok. br. 85 i 105.

* Vjerovatno se odnosi na jedinice Prve i Druge vojvodanske NOU brigade.

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA TREĆEG DOMOBRANSKOG
ZBORA OD 27 JUNA 1943 GOD. O USTAŠKIM ZVJERSTVI-
MA PREMA STANOVNIŠTVU U SREBRENICI¹**

**ZAPOVJEDNIČTVO
III. DOMOBRANSKOG ZBORA**

OBĆI ODJEL

broj 2101/taj.

U Sarajevu, dne 27.VI. 1943

Predmet: Pokolj u Srebrenici.

**GLAVNOM STOŽERU MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
(Operativni odjel)**

Na dan 11. lipnja o. godine oko 20 sati prodrli su partizani u Srebrenicu,² a na dan 14. lipnja povukli su se iz nje bez borbe u pravcu Viogora. Istoga dana nakon par sati ušla je u grad ustaška XXIX. bojna pod zapovjedništvom ustaškog nadporučnika Kurelec Josipa, a da nije naišla na otpor.

Tada je u Srebrenici odpočelo ubijanje stanovništva, te i ustaše poubijali, bilo puškom, bilo noževima, bilo sjekirama, oko 70 pravoslavnih i muslimana, među njima sudca Kotarskog) suda Aganovića, njegovu suprugu i dvoje njegove djece, poš-tara Plisku Džemala, te Židova zubara sa njegovom obitelji.

Osim toga 2 sati iste bojne, koje su išle kao pobočnice I kroz sela Zalazje i Vitlovac, poubijale su u tim selima 105 ljudi, I žena i djece, te 8 ranile. Konačno došao je u Srebrenicu zapov-jednik XXI. bojne nadporučnik Kršulj i doveo 22 odrasla] muškarka iz sela Brežani, koji su u Srebrenici svi poubijani. Nakon toga krvoprolića nastala je sveobća pljačka ubijenih u Srebrenici, jer u gradu nije bilo nikakve građanske oblasti, koja bi to spriječila.

Ovo zapovjedništvo uputilo je u Srebrenicu kao sudca istražitelja satnika-sudca Hadžibegić Vejsila. Prema njegovom izvješću vođenje istrage je veoma otežano, jer se građani boje i neće svjedočiti iz straha pred osvetom od strane krivaca. Ipak je do sada utvrđeno da je za umorstva u Srebrenici i oko-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog j instituta pod reg. br. 25/11-2, k. 94.

² Vidi dok. br. 248.

lici kriv zapovjednik XXIX. djelatne stajaće bojne nadporučnik Kurelec Josip sa nekoliko drugih pripadnika ustaške vojnice.

Bezuslovno bilo bi potrebno radi uzpjesnog nastavka istrage, da se nadporučnik Kurelec i Kršulj smjene, te na njihova mjesta odrede drugi zapovjednici, te da se isti uhite i sprovedu u Sarajevo.

Stoga molim da se kod zapovjedništva ustaške vojnice izposluje zamjena za nadporučnike Kurelca i Kršulja.

Prigibno podnosim priepise: zapisnika o preslušanju poruč. Pavlović Ivana od 16. VI. 1943., brzozjavke sudca iztražitelja od 13. i 24. VI. 1943. te njegovo izvješće od 24. VI. sa odgovorom ovog zapovjedništva broj 2107/tajno od 25. VI. 1943. i dopisa Panđe od 19. VI. 1943.

Napominjem, da je stanje oko Vlasenice-južno Zvornika i Srebrenice teško, spojevi preko Sokolca prekinuti, sam Sokolac obsjednut, te se za sada nema mogućnosti popraviti stanje.

Ovakovo izvješće dostavljeno je i upravnom stožeru.

Zapovjednik general
Lukić
Lukić

Prilog: 5 priepisa.

BR. 243

DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 27 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA I RASPOREDU JEDINICA NOV U ISTOČNOJ BOSNI¹

III. DOMOBRANSKI ZBOR

TAJNO

Op. br. 2853/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 27. VI. 1943

(Oznake po karti 1 : 100.000)

I. 1.) Neprijatelj je zauzeo Vlasenicu² i na taj način ovladao celim prostorom: Olovo —• Vlasenica — Han Pijesak —

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 28/1-27, k. 24.

² Opširnije o borbama oko Vlasenice vidi u dok. br. 78, 79, 83, 190, 237, 240 i 250.

Srebrenica i izgleda dalje nadire prenm sjeveru i sj. zap. prema Varešu.

2.) Pojediniosti:

a) Područje Vlasenica:

Prema izvješću Tuzlanskog zdruaga, dne 26. o. m. neprijatelj je sa snagama navodno oko 10.000 partizana sa svoju strana napao na Vlasenicu, razbio našu posadu i zauzeo mjesto. Od ojačane II. bojne 15. p.p. i III. ust. bojne, dosada stiglo u Drinjaču 2 častnika i oko 70 momaka, a za sudbinu ostalih kao ni za sudbinu pukovnika Kopačina (koji je navodno zarobljen ili se sam ubio) se ne zna. Oružje i streljivo u Vlasenici izgleda sve palo neprijatelju u ruke. Neprijatelj nadire dalje u s. i. smjeru i izgleda namjerava napasti Zvornik i Caparde.

Neprijatelj sada drži Olovo — Han Pijesak — Vlasenicu i Srebrenicu i ovladao je celim ovim prostorom, na kome prostoru, prema izkazima zarobljenika, se nalaze sljedeće partizanske snage: I. i II. proleterska brigada, VII. i VIII. krajiška brigada, VII. baniska divizija od 3 brigade, VI. bosanska brigada, IV. i V. crnogorska brigada, majevička brigada, sriemska brigada, sandžačka brigada i dvie dalmatinske brigade.

X. hercegovačka brigada iz prostora Podgrab — Prača preko Jahorine i prostora Trnova povukla se prema Hercegovini i nije sa ostalim partizanskim snagama krenula u smjeru sjevera.

b) Područje Sokolac:

Prema izvješću 5. oruž. pukovnije, dne 26. o. m. u prostoru 3 km. j. od Knežine, oruž. obhodnja sukobila se sa jednom manjorfi skupinom partizana. 2 partizana mrtva i 1 ranjen. Plien 2 puške i 2 bombe.

c) Područje Višegrad:

Prema izvješću posade iz Rogatice, dne 26. o. m. Bugari se povukli iz Dobruna. Oko 300 četnika pripremaju napadaj na Dobrun (8 km. i. od Višegrada).

3.) *Namjera:* Zapovijeđeno je da XXI. i XXIX. ust, bojna i dielovi razbijene 15. p.p., koji su stigli iz prostora Vlasenice do Drinjače (11 km. j. od Zvornika), budu podređeni Tuzlanskom zdruagu, kao najbližem zapovjedničtvu, koji će ih upotriebiti u zajednici sa svojim snagama za spriečavanje daljeg nadiranja partizana prema Zvomiku. Zapovijeđeno je i da se naša mala posada iz Dobruna povuče u Višegrad, kako ne bi bila uništena od četnika.

Vlastiti gubitci: Kod Vlasenice još brojčano neustanovljeni.

Neprijateljski: 2 mrtva i 1 ranjen.

- II. 1.) Prema izvješću V. zdrug, noću 24/25 o. m. od Livna prema Mostaru preletio je jedan neprijateljski zrakoplov.
2.) Bez promjene.
3.) Dne 26. o. m. II. bojna 9. p.p. iz Sarajeva stigla u Vareš.
4.) Bez promjene.
- III. Bez promjene.

Zapovjednik, general
Lukić v. r.

Za točnost: (M. P.)
Glavar stožera
Glst. podpukovnik (Zmavec)
Žmavec

P 29/VI D

Opazka: Njemačka izvješća nisu danas primljena.

BR. 244

IZVJEŠTAJ VELIKE ŽUPE VRHBOSNA OD 28 JUNA 1943 GOD. O SITUACIJI NA PODRUČJU ISTOČNE BOSNE I ZDRAVSTVENOM STANJU U SARAJEVU¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA VRHBOSNA
T. broj: 1854/43.

Sarajevo, dne 28 lipnja 1943

Predmet: Nedeljno izvješće. —

GLAVARU GRAĐANSKE UPRAVE ZA IZTOČNU I
ZAPADNU BOSNU

Sarajevo

Dne 18. lipnja Šekovička partizanska brigada² jačine oko 3000 naoružanih iz neutvrđenog smjera ponovo je napala naše postave u Rudištu, gdje je bila uzpostavljena oružnička postaja Šekovići u Crkvini 11 km od Vlasenice. Domobranske postrojbe i oružnici povukli su se pod jakom vatrom u smjeru Vlasenice bez gubitaka.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 47/7-1, k. 154.

² Odnosi se na Prvu i Drugu vojvodansku NOU brigadu.

Prema podacima u Mrežici i Dobrom Polju, 34 km od Sarajeva, nalazi se oko 400 naoružanih razpršenih partizana, koji se namjeravaju prebaciti u planinu Treskavicu u smjeru Konjica.

Dne 19. lipnja 15 naoružanih četnika pod vodstvom Stjepana Lučića pojavili se u selu Lukavici, 5 km od Sarajeva, i izvršili kod jednog seljaka pljačku. Po izvršenom učinu pobjegli su u smjeru Petrovića.— Upućenje jedne jače obhodnje ostalo bez uspjeha.

Dne 20. lipnja jedna partizanska krajiška brigada napala je Sokolac.³

Dne 18 lipnja jedna grupa od oko 100⁷ partizana u blizini Trnova pvela je sa sobom dvojicu seljaka, da im pokažu put prema Konjicu. Jedan od njih je pobjegao i o tome podnio prijavu.— Odmah je upućena potjera, presjekla im put i na iste otvorila puščanu vatru, našto su se partizani po šumi razbjegli.

Dne 19. lipnja selo Podvitez, kao i oružnička postaja povraćeni su, a partizani protjerani, koji drže svoj položaj od Carevih Voda, Majdana, Galeža, Kašan⁴ potok do iznad Viteza.

Dne 20 lipnja milicioneri i oružnici uhitili su četnika Dursuma Branka iz sela Ženika, občine Hadžići, sa puškom i nakon uhićenja predat je njemačkoj komandi u Hadžićima, a njegovo preslušanje poslato je od oružničke postaje Pazarić Zapovjedništvu 5. oružničke pukovnije u Sarajevu.

Dne 20. lipnja u 2 sata izjutra po njemačkoj obhodnji u Ilidži uhićen je četnik Veseljko Šijaković iz Nikšića — Crna Gora koji se je privukao iz Igmana, naoružan sa vojnom puškom, redenicima, pištoljem i 2 bombe. Istog je razoružala i predale, njemačkoj komandi u Ilidži. Istog dana uhićen je i četnik Milidrag Mile od strane Niemaca i ovom prilikom su Niemci od četnika zarobili 2 strojnice. Isti se nalazi u zatvoru kod njemačke komande u Ilidži.

Dne 20. lipnja u 20 sati na celom prostoru Romanije od Han Obhodzasa,⁵ od Mokrog udaljeno 12 km, partizanski odredi, koji su dolazili iz sela Bogovića počeli su bacati svietleće biele rakete i zelene signale. Ustaška postrojba 4 sata II stajaće ustaške bojne, koja se nalazila na uporištu u Romaniji. obavijestila je o ovome svoje nadređene u Mokrom. Oko 3.30 sati dne 21. ov. mj. veća masa partizana navalila je na ustaške postave, te su ustaše morale nanustiti položaj i povući se u Mokro. Partizana je bilo oko 400.

⁸ Vidi dok. br. 183 i 248.

⁴ Na karti 1:100.000 nije pronađeno.

^B Obodaš

Dne 22. lipnja Stjepan Lučić sa Pala, kao vođa jedne grupe četnika, zarobio je u Jahorini 44 partizana, koje je dne 23. ov. mj. predao preko sela Bulози za Vučju Luku do Save Derikonje, a ovaj ih je predao u Srednjem Niemcima. Dne 23. VI. o. g. odred četnika Save Derikonje sa Vučje Luke stupio je u borbu sa partizanima na mjestu Kostrije⁶ i Visovica. Na ovoj položaju nalazi se Dalmatinska brigada partizana u kojoj učestvuje oko 2000 ljudi.

Dne 21. lipnja u 10 sati izvršen je pregovor između Niemaca i četnika u Ljubinu kod Semizovca. Niemci i četnici, vodili su pregovore u Šumskoj upravi u Semizovcu. Nakon pregovora četnici su od strane Niemaca izpraćeni iz Semizovca. Pregovori su trajali od' 10—12 sati. Od četnika kod pregovora bili su prisutni Vaso Sando, komandant štaba u selu Nisićima, i Košta Rašević, komandant bataljona u Srednjem.

Dne 20. lipnja jedna odmetnička skupina sa manjim brojem ljudi uputila se je prema Rogatici, pred kojom se nalazi 10 km, dok je ona, koja je napadala Sokoloviće odbijena i povlači se u Devetak Planinu.

Dne 19. lipnja o. g. ponovno je uspјelo hrvatskim oružnicima u suradnji sa njemačkom oružanom silom zauzeti mjesto i željezničku postaju Podvitez na željezničkoj pruzi Sarajevo —• Višegrad. Željeznički promet, koji se je do 20. VI. vršio samo iz Sarajeva do željezničke postaje Pale, dne 21. lipnja o. g. ponovno je uzpostavljen.

Dne 21. lipnja o. g. četnički odredi, koji se nalaze u planini Romaniji sklopili su sporazum o zajedničkom djelovanju sa odmetničkim (partizanskim) skupinama, koje operiraju u tom području.

Dne 21. lipnja o. g. prekinuta je brzoglasna veza sa sjedištem I. Stajaćeg djelatnog zdruga u Sokolcu, koji se nalazi sa svih strana obkoljen od odmetnika (partizana). Mjestne posade snabdjevaju se hranom i streljivom pomoću zrakoplova,

Dne 21. ov. mj. uspјelo je njemačkim postrojbama u Romaniji'ponovno zauzeti t, zv. »Crvene Stiene« i obkoliti jednu odmetničku skupinu u jačini od 400 ljudi.—

U toku 21. i 22. lipnja partizanske skupine zauzele su sva sela občine Knežinske i opljačkale pučanstvo. Oko 200 osoba izbjeglo je u Sokolac bez ikakvih sredstava za život.

Preduzeto je potrebno da se po mogućnosti pruži pomoć u hrani.

Noću između 21. i 22. ov. mj. jača grupa četnika napala je s lijeve strane rijeke Lima na Strmicu.

⁶ Vjerovatno Kostreša

Kako je u Strmici bila domobranska posada, to su četnici odbijeni.

Odmetnici napali su na selo Hranjevac, kotar Višegrad, gdje su dočekani od naših oružnika, ali kako su o-ružnici bili u manjini, morali su se povući, a četnici su zauzeli selo Hranjevac.

Noću 22—23 lipnja 1943 napadnuto je mjesto Prača, od strane partizana sa 4 strane puščanom i strojopuščanom vatrom. Borba je trajala do 1.30 sati, kojom prilikom su napadači odbijeni.

Prilikom napadaja partizana od naše strane nije nitko povrijeđen, a niti poginuo, a od strane partizana pronađena, su 4 mrtva.—

Dne 22. lipnja partizani su zauzeli nekoliko sela nedaleko Hadžića. Zapovjedništvo III domobranskog zbora zamoljeno je poiduzeti potrebne mjere radi uništenja ovih odmetničkih bandi.

Dne 23. ov. mj. partizanske bande zauzele su nakon dulje borbe Olovo i Petrović i kreću prema sjeveru u namjeri zauzeti Kladanj.⁷

U noću od 24 na 25 lipnja partizanska skupina napala je Vlasenicu, ali je napad odbijen.

Dne 25. lipnja partizanske bande zauzele su Han Pijesak i kreću prema sjeveru u namjeri da zauzmu Vlasenicu i Kladanj, koji su ugroženi.⁸

Dne 25. ov. mj. prepraćeno je župskoj redarstvenoj oblasti 90 partizana po III domobranskom zboru, te prema izjavi nekih vođa partizana Tito> ranjen je u ruku, a uz to da mu je slomljeno jedno rebro.

Dana 25. lipnja četnička banda pod vodstvom Gruje Cvetanovića opljačkala je stoku u selu Čemernici, te je domobranska obhodnja sa Bara pošla za istima u potjeru, te u šumi kod sela Branjića 11 četnika pljačkaša pronašla. Prilikom borbe ranjen je i uhićen Neđo Babić iz Šajnovića, pošto je isti udario na obhodnju, kada su domobrani otvorili vatru na pljačkaše. Doznalo se je da su još tri četnika ranjena u borbi, ali su isti pobjegli. Uhvaćeni Babić nije mogao biti ispitan, pošto mu je tane u ustima eksplodiralo, te mu je jezik kao i usne iskidalo.

Prema izvještaju kotarske oblasti u Rogatici vlada ondje velika uznemirenost kod hrvatskog pučanstva.

Najveći razlog tomu jest probijanje partizana, iz obruča, koji su bili obuhvaćeni kod Foče, i njihovo nadiranje u unutrašnjost naše Države preko područja ove kotarske oblasti.

⁷ Olovo je oslobodila, Druga proleterska divizija. Vidi dok. br. 190, prim. 3.

⁸ Vidi dok. br. 78 i 79.

Budući se u gradu Rogatici nalazi samo Stožer 9 pješačke pukovnije sa pripadajućim dielovima, koji su vrlo mali, kao i Stožer XXIV Ustaške bojne također u vrlo malom broju, to je usljed toga, obzirom na opasnost koja je prietila izdat nalog od viših vojnih vlasti da se svi naši oružani dielovi, koji su bili raspoređeni na području ove kotarske oblasti i susjednih, koji gravitiraju sa ovom, povuku u grad Rogaticu. Od dana kad se je sva oružana sila povukla u Rogaticu javna sigurnost u cielelom gotovo reći kotaru svedena je na nulu. Nastala su mnoga češća i veća zlodjela odmetnika, pljačke, razbojstva i ubojstva, o čemu će se naknadno podneti izvješća, kad budu i u koliko budu vlasti došle do točnih podataka. U toku ovoga tjedna do sada je bilo nekoliko većih krađa i 9 ubistava. To se sve javlja mjestnim vlastima, ali nemoćne su i pored najbolje volje koja vlada da ma što učine obzirom na snagu kojom se raspolaže.

Mjestna XXIV Ustaška bojna dana 24. o. m. dobila je zadatak da se uputi k svome Stožeru u Sokolac. Prema tomu ostaje vrlo mali broj u posadi kad ovi odu.

Obzirom na činjenično stanje, prilike koje sada vladaju u tom kotaru, kao i neposredna blizina i množina odmetnika koji se nalaze u okolini, zamoljeno je po kotarskoj oblasti zapovjedništvo III. domobranskog zbora iznaći mogućnost i način da se ova sadašnja ustaška bojna ne kreće iz Rogatice dok druga vojska onamo ne dođe.

U noći od 26. na 27. ov. mj. jake skupine partizana zauzele su Vlasenicu i zarobile oko 70 domobrana.⁹

Prema izvješću zapovjedništva III. domobranskog zbora računa se da u ovom sektoru ima 8—10.000 partizana.

U okolici Srebrenice četnici vrše odmazde na našem pučanstvu radi ubijenih pravoslavaca.

U kotara čajničkom nalaze se mnoge odmetničke grupe, koje ugrožavaju mirno pučanstvo i čine razna nasilja, ubijstva, pljačke i paleže.

Obzirom na terenske prilike i brojne grupe odmetnika, koje ugrožavaju javnu sigurnost potrebno je pojačati oružništvo ovog kotara i uzpostaviti oružničke postaje u Metaljki, Zaborku, Međuriječju i Strgačini kao i zapovjedništvo u Čajniču sa odgovarajućim brojem oružničkih časnika, pa je i zamoljeno zapovjedništvo 5 oružničke pukovnije da u tom pravcu učini nužnu raspoložbu.

Trebalo bi također odmah uputiti u Čajniče oružane snage koje će izvršiti temeljito" čišćenje ovih krajeva, za što je zamoljeno zapovjedništvo III. domobranskog zbora.

⁹ Vidi dok. br. 83 i 252.

Obširno izvješće o prilikama u Čajničju predloženo je naslovu izravno po kotarskoj oblasti 21. VI. taj. broj 19.—

Tom prilikom se primjećuje da se situacija u toliko pogoršala, što je dana 22. ov. mj. kod sela Vučevica u blizini Čajniča u jednom potoku oružnička obhodnja našla zaklane 3 žene i 2 djece.

Ove žene i djeca povratili su se na 17. ov. mj., koga dana im je po nepoznatim opljačkana jedna ovca, u koju svrhu je izaslata oružnička obhodnja, koja je provela iztragu i spomenutim garantirala slobodu života i imovine, ali su uzprkos toga zaklani.

Počinitelji ovog zločina nisu pronađeni.

Radi ovoga i sličnih slučajeva vlada među pravoslavni pučanstvom veliko uzrujanje, jer su poklate žene i djeca pravoslavne vjere, uslied čega prieti ponovni napadaj četnika" pokolj sličan prijašnjim u ovim krajevima.

Zapovjedništvo III. domobranskog zbora upozoreno je i na ovu okolnost, jer je s obzirom na ove događaje i veliki broj odmetnika u samoj okolini Čajniča nemoguća obrana bez većih oružanih snaga.

Na području kotarske oblasti u Višegradu prilike su se vrlo pogoršale. Manje i jače grupe četnika napadaju pojedina sela, pljačkaju i ubijaju naše pučanstvo. Izgleda da četnici pripremaju napad i na Višegrad, te slanjem ovih grupa izpitivaju teren. Kako su se Niemci povukli iz Višegrada, a sada se povlače i Bugari iz Dobruna, očekivati je nedogledne posljedice.

Odlaskom Bugara u dobrunskoj občini naš živalj ostaje nezaštićen, jer će se morati povući i onih 15 oružnika, U tom slučaju četnici će već sazrelo žito pokositi i odneti tako da će prehrambene prilike biti očajne.

Kotarska oblast, ponovno moli kako bi se poslalo što više naše vojske radi osiguranja ovih krajeva, jer će inače sva dosadašnja akcija o preuzimanju vlasti i uzpostave naših oblasti propasti.

Bez qbzira na to što je zapovjedništvo domobranskog zbora izvjestilo da za sada nema oružanih snaga na raspolaganju, to se ipak ova župa obratila s molbom da se poradi na tome naći mogućnost u taj sektor odaslati što više naše oružane snage.

U kotaru višegradskom događaju se također česte pljačke i ubojstva nad našim življem, pa je izaslanje jačih oružanih snaga bezuvjetno potrebno.—

U *zdravstvenom pogledu* izvještuje se sljedeće:

1) MJERE ZA SPRIJEČAVANJE PONOVNE EPIDEMIJE TRBUŠNOG TIFUSA U GRADU SARAJEVU

U izvješću za prošli tjedan je napomenuto da će se sazvati širi sastanak u kojem se treba riješiti pitanje natapanja vrtlarstva iz rijeke Miljacke. Ta konferencija održana je dana 25. lipnja na kojoj su uzeli učešća predstavnici: Higijenskog zavoda, Gradskog zdravstvenog odjela, Gospodarskog i zdravstvenog odjela Velike župe, Kotarske oblasti, te još jedan biolog i agronom. Nakon što su prisutni detaljno upoznati o predmetu konferencije, otvorila se debata u kojoj su učestvovali svi prisutni. Pošto se je ovo pitanje obradilo sa svih gledišta i pošto su svi činbenici i okolnosti uzete u obzir, konferencija je jednoglasno zauzela stanovište da je već izdati nalog Velike župe potpuno opravdan i na svom mjestu, t.j. da se voda iz rijeke Miljacke ne smije upotrebljavati za natapanje vrtlarstva, jer je zaražena bacilima tifusa, te se u tu svrhu imaju u roku od 7 dana demontirati svi točkovi, oluci i ostale naprave, kojima se je Miljacka dovodila u vrtlarstva. Tim je ovo goruće i vrlo važno pitanje predobrane grada Sarajeva od ponovne epidemije trbušnog tifusa konačno riješeno. U koliko vlasnici vrtlarstva u datom roku od 7 dana ne uklone spomenute naprave, zamoliti će se domobranska obkoperska jedinica u Sarajevu da to učini.

2) PJEGAVI TIFUS U GRADU SARAJEVU

Sve potrebne zdravstvene mjere na suzbijanju pjegavca nastavljaju se istim tempom i od njih se ne popušta ni najmanje, jer stalnim prilivom stranaca u grad Sarajevo postoji opravdana sumnja- da se s tim putnicima unose i uši.

U ovom tjednu prijavljeno je 11 novih slučajeva, ozdravilo je 12, a umrlo 2.— U očevidnosti ostaje još 34 bolesnika.

3) IZBJEGLICE U ALIPAŠINOM MOSTU:

Na red i čistoću u logoru ponmo se pazi i zaista se održava na zadovoljavajućoj visini. Međutim su se u barakama u zadnje vrijeme pojavile stjenice i to u tolikoj mjeri, da izbjeglicama onemogućuju miran san. Ista pojava je i u baraki ambulante, te od te gamadi uveliko trpe i bolesnici. Pošto su barake potpuno iz drveta i porodne s dosta velikim pukotinama i rupama, to je nemoguća dezinfekcija sa plinom cijanom, jer bi isti kroz pore izašao van i ne bi se postigao nikakav uspjeh. Obljepiti svu baraku, pa i krov, isto je što i nemoguće.

Tako sada stojimo pred jednim novim problemom, pa je stvar proučavanja i predomišljanja kako da se tome zlu stane na kraj.

Brojno stanje izbjeglica u Alipašinom Mostu je sljedeće:

djece	129
muških odraslih	9
ženskih „	16
u ambulanti	32
Svega	136

Prehrana izbjeglica, kao i njihovo zdravstveno stanje, je zadovoljavajuće.

4) IZBJEGLICE U OSTALIM MJESTIMA:

Prema podatcima' ureda za izbjeglice imamo izbjeglica u sljedećim mjestima:

Sarajevo kotar	—	—•	—	—	—	—	—*	4900
Sarajevo grad	—	—	—	—	—	—	—	8903
Višegrad	—	•—	—	—	—•	—	—	4970
Vlasenica	—	—•	—	—•	—	—	—	7121
Rogatica	—	—	—	—	—	—	— [^]	4000
Sokolac	—	—•	—	—	—	—	—	200
Goražde	—	—	—	—	—	—	—•	600

Nemamo nikakovih nepovoljnih izvješća o njihovom zdravstvenom stanju. —

U pogledu *prehrane* izvješćuje se sljedeće:

1) *Grad Sarajevo:* Od primljenih pošiljaka ječma i ječmenog brašna iz Njemačke podielio je Gradski obskrbni ured u Sarajevu u ovom tjednu gradskom pučanstvu po 2 kg ječmenog brašna po osobi, osim toga dieljeno je samo — i to prvi put u ovoj godini — po 10 dkg maslaca, ali i to ograničenom broju potrošača, dočim će ostali to dobiti kada opet neka zaliha pripije.

U istom tjednu Gradski obskrbni ured primio je nove pošiljke hrane i to: 4 vagona ječmenog brašna, 3 vagona šećera i 1 vagon ulja.

Sa namirnicama koje su primljene i kojih Obskrbni ured imade na zalihi osigurana je podjela propisane kvote najvažnijih namirnica i za mjesec srpanj, ali bi trebalo odmah tokom srpnja disponirati i izvršavati dalje dispozicije za iduće mjesec, jer se ove godine ne može računati s time da će obskrbni ured iza nove žetve sam moći odkupljivati hranu — kako je to

lani radio u Bijeljini — jer se na pomoć njemačke vojske, prema dobivenim podatcima, ove godine neće moći računati.

Propisi koji su izdati u pogledu sniženja cijena povrću i voću na pijaci u Sarajevu ipak su nekim plodom urodile, te se je u ovom tjednu moglo dobivati graška, krastavaca, mladog krumpira i dr. po fiksiranoj najvišoj cijeni od Kn. 80.— po 1 kg.

Mesa, osim konjskog naravno, nije ni ovog tjedna bilo, niti ima izgleda da će se opet u mesarama pojaviti. No i konjsko meso doseglo je već cijenu od Kn. 120.— po 1 kg.

2.— Ostalo područje Vet. župe *Vrhbosne*: Velika župa svakodnevno prima iz svih kotareva župe vapaje za žurnu dostavu bilo kakve hrane i iz svih se krajeva javlja da je stanje prehrane pučanstva kritično i očajno, ali su sva nastojanja velike župe da do disponiranih pošiljaka hrane dođe i u ovom tjednu ostala bezuspješna. »Zempro« — Zagreb brzojavima obavještava župu, što je za nju od Glavnog ravnateljstva disponirano i traži unapried doznaku novca, što župa i čini, ali se plaćena hrana ipak ne dostavlja. Tako je župa do kraja ovog tjedna »Zempru« Zagreb poslala za sami disponiran ječam i ječmeno brašno Kn. 3,985.000, ali primila nije ni jedan vagon uzprkos neprestanog požurivanja. 27. t. mj. primljena je ponovna brzojavka »Zempra« da je župi disponirano daljih 50 t = 5 vagona ječmena brašna kod »Zempra« — Sarajeva i da se protuvriednost položi podružnici u Sarajevu, što će se i učiniti, ali istom kad roba stvarno stigne u Sarajevo, jer župa ne može »Zempru« polagati milionske svote i mjesecima čekati na izvršenje.

Pripremni radovi za provođenje ovogodišnje žetve na području velike župe počeli su se provoditi, ali za otkup viškova doći će u obzir i ove godine vjerojatno samo tri občine u Sarajevskom Polju i to: Ilidža, Rajlovac i Hadžići, dočim je stanje u drugim krajevima župe, osobito nakon događaja zadnjih dana, takovo da se ne može računati sa ikakvim sređenim radom na preuzimanju eventualnih viškova žetvenog priroda. —

ZA DOM SPREMNI!

Zamjenik Velikog Župana
Podžupan:
Spužević

BR. 238

DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 28 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U ISTOČNOJ BOSNI¹

III. DOMOBRANSKI ZBOR

TAJNO

Op. br. 2860/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 28. VI. 1943

(Oznake po karti 1:100.000)

I. 1.) Stanje isto kao u dnevnom izvješću od 27. o. m.², a osim toga i Kladanj je obkoljen sa sviju strana.

2.) Pojediniosti:

a) Područje Vlasenica — Kladanj — Vareš:

Prema izvješću Tuzlanskog zdruga, jaka partizanska skupina nalazi se na Sikiri (8 km. j.i. od Vlasenice). Prema dosada ustanovljenom, neprijatelj u borbi oko Vlasenice imao je navodno oko 1000 mrtvih.³ Pukovnik Kopačin probijajući se iz Vlasenice dočekan je i napadnut iz zasjede i za njegovu sudbinu se ne zna. Domobranski satnik Crvenković i ustaški poručnici Petrović i Gračevac poginuli. Od III. i XXVIII. razbijene ustaške bojne iz Vlasenice dosada stiglo u Zvornik 440 ustaša, a sudbina ostalih nepoznata.

Partizanske predhodnice u nadiranju iz smjera Olova zauzele su Očevlje — Vijaku — Čuništa (11 km. i. — 11—15 km. s. i. od Vareša). Ovim približavanjem neprijatelja Vareš postaje sve više ugrožen.

Dne 27. o.m, neprijatelj je obkolio Kladanj⁴ sa sviju strana i vodio borbu cielel dan sa Domdo bojom branitelja Kladnja. Njemački odjel upućen u pomoć sa sievera tokom dana nije se mogao probiti do Kladnja. S'ada sudbina Kladnja nepoznata, jer tokom noći nisu primljene sa nikoje strane viesti o stanju kod Kladnja.

b) Područje Sokolac:

Prema izvješću I. zdruga Sokolac, razviđanjem 27. o.m. iz smjera Sokolca preko Čapulja do Ljeljena (5—10 km. j.z. od Sokolca) nije se došlo u dodir sa neprijateljem.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 30/1-16, k. 24.

² Vidi dok. br. 243.

³ Podatak nije tačan. Vidi dok. br. 250 i 252.

⁴ Vidi dok. br. 249.

c) Područje Višegrad:

Prema izvješću Velike župe Vrhbosna, bugarska vojska, koja je osiguravala želj. prugu Priboj — Most na Limu, te Višegrad — Vardište, napušta svoje mjesto i odlazi u novo odredište, tako da sada ovaj sektor ostaje bez ikakvog os'guranja. Kotarski predstojnik povukao je iz Rudog oružničku postaju u Višegrad, kako ne bi bila uništena. U ovome prostoru, nakon napuštanja od strane bugarske vojske, ubrzo će se prikupiti četnici i čitavo područje biti će ugroženo a i sam Višegrad, obzirom da se u njemu nalazi slaba posada.

3. *Namjera:* Čišćenje područja sela Košutica i Kopito pl. (8 km. si. od Sokolca) suradnjom njemačkih i ustaških postrojbi.

Zapovjedeno je da se razbijeni dielovi II./15. p. p. koji su iz Vlasenice st'gli u Zvornik, prebace u Zavidoviće na reorganizaciju, a razbijena III. i XXVIII. ust. bojna, kao i XXI. ust. bojna, da se iz Drinjače i Zvornika prebace u Sarajevo na popunu i reorgan'zaciju. XXIX. ust. bojna da ostane kod Drinjače na razpolaganju Tuzlanskom zdruhu za zatvaranje pravca Drinjača — Zvornik.

Ciela II./9. p. p. da ostane u Varešu zbog približavanja neprijatelja sa s.i. strane prema Varešu, sve dok u Vareš ne stigne njemačko pojačanje, kada će jedan dio ove bojne biti vraćen u Brezu.

Vlastiti gubitci: 1 domobranski i 2 ustaška častnika mrtva.

Neprijateljski: Kod" Vlasenice navodno 1000 mrtvih.

II. 1.—2.) Bez promjene.

3.) Dne 26. o.m. I, bojna II. gorskog zdruha iz Bijelog Polja stigla u Konjic radi osiguranja želj. pruge Rama — Ivan Pl.

4.) Bez promjene.

III. Bez promjene.

Zapovjednik, **general**
Lukić v. r.

P 1/VII D

Za točnost:

Glavar stožera

Glst, podpukovnik (Zmavec): **Zmavec ppk**

BR. 246

**IZVJEŠTAJ ŽUPSKE REDARSTVENE OBLASTI IZ TUZLE
OD 28 JUNA 1943 GOD. O PRODORU JEDINICA NOV
PREMA TUZLI¹**

USTAŠKA NADZORNA SLUŽBA ZAGREB

SLUŽBENA BRZOJAVKA

Broj	Riječi	Vrijeme predaje			Primio	Br. U. Z.
		Dan	Sat	Čas		

Naslov:

RAVSIGUR — II B —
G. DAMICU
ZAGREB

Tekst:

DEŠIFRIRANA BRZOJAVKA IZ TUZLE

Predana 28/VI. u 18.45, primljena u 22.30

Šifre preuzele 29/VI. u 10 sati

Sada sam bio u zadnjem slobodnom selu koje nije u rukama partizana, selu Gajevu pred Đurdevikom. Do ovoga časa, sedamnaest sati, Podstupari nisu pali i izvještaj koji je došao sa terena nije točan. Dvije satnije »Vražje divizije« obkoljene su u sektoru Podstupara. Jake snage partizanske glavnine nalaze se u Kladnju i vjerovatno će noćas izvršiti nalet na Stupare koji su pred padom. Stanovništvo je sa stokom napustilo sva sela do ugljenokopa Đurdevik. Prema podacima, koje sam ovaj čas u rudničkom naselju Zivinicama dobio, stanovništvo sastavljeno isključivo od radnika raspoloženo je dobro prema partizanima, i ako ovi navale, što je u planu, mjesto će pasti bez otpora. Padom Zivinica neminovan je pad Tuzle. Obavijestite najmjerodavnije za žurnu i jaku pomoć.

Ravnateljstvo

Vujica

Pročelnik:

Odsjek II A:

Odsjek II B:

Minors — Operat. O.:

Izpostava II B.

P 29/VI D

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 29/1-15, k. 24.

BR. 238

IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 29 JUNA O ZAUZIMANJU Kladnja I Stupara I FORSIRANJU RIJEKE BOSNE OD STRANE JEDINICA NARODNO-OSLOBODILACKE VOJSKE¹

PRIMLJENA BRZOJAVKA

Primljeno: od SARAJEVA	Dan: 29.6.43.	sat i minut: 1420	Broj: 373
Putem krugovalne postaje Zagreb 1.	Dan: 29.6.43.	sat i minut: 1617	Broj: 1119

Za koga: **Operod** SADRŽAJ

Spoj: .—,—.

28. o.v. mj. neprijatelj zauzeo **Kladanj** i **Stupare**² (10 km. S. od **Kladnja**). Kod **Drinjače** vode se borbe sa neprijateljem. Pokušaj prodora oko 70 partizana iz smjera **Olova** prema **Varešu** odbijen u prostoru 9 km I. od **Vareša**.

Partizanska skupina oko 1000 partizana iz prostora **Fojnica** — **Kiseljak** 28. na 29. ov. mj. probila³ se preko r. **Bosne** kod **Dobrinja** u prostor S. od **Visokog**.

Na ovom dielu pruga prekinuta kao i brzoglasna veza **Visoko** — **Zenica**, usljed čega stanje kod **Kaknja** za sada nejasno dok se zrakoplovstvom ne izvidi.

Kod **Dobrin'a** (8 km. SZ. od **Visokog**) zapaljen jedan teretni vlak i zarobljena domobranska pratnja vlaka.

Iz **Sarajeva** upućene jače snage protiv neprijatelja u ovome prostoru. Na ostalom području stanje -nepromijenjeno.

Op. broj 2870/tajno

III. D. S.

P 29/VI D

Primio brzojavku dana 29. 6. u sati 1700.

Dešifrirao dana 29. 6. u sati 1930 Podpis:

Filković

Očevidni broj brzojavke 352	Primljena: Dan 29. mjesec VI. god. 43. sat 19 minut 35	Podpis i čin častnika, koji je brzojavku primio: Podpis: Vrabec Čin: boj.
---------------------------------------	--	--

¹ Original-telegram, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 29/1-17, k. 24.

² Vidi dok. br. 93.

³ Vidi dok. br. 105.

BR. 238

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PETE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 29 JUNA 1943 GOD. O SITUACIJI U CENTRALNOJ I ISTOČNOJ BOSNI¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIŠTVO
5 ORUŽNIČKE PUKOVNIJE

Taj. J. S. Broj 755
Sarajevo 29. lipnja 1943

Predmet: Izvješće o partizanima.

MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA, GLAVNOM
RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST,
ODSJEK X

Zagreb

Savezno okružnici M.U.P. Ravnateljstvo za javni red i sigurnost odsjek X.V.T. Br. 11/42 od 14. XII. 1942 predlažem slijedeće izvješće o partizanima za vrijeme od 11. lipnja 1943 do 26 lipnja 1943.

Područje Kalinovika: 9. i 10. VI. 1943 kod sela Vrbniče (20 km. jugoistočno od Kalinovika), jake partizanske grupe² napadaju jednu borbenu grupu 369. I. D. i potiskuju sa kote 1642 (5 km. zapadno od Vrbniče) na liniju Balinovac kota 1592 (4 do 5 km. zapadno od Vrbniče), dok partizanske grupe zauzimaju kotu 1863 (8 km. zapadno od Vrbniče). Gubitci borbene grupe: 2 vojnika poginula, 9 ranjena. Gubitci partizana: 6 poginula, 8 ranjena. Plien 1 strojopuška, 1 laki bacač i 38 pušaka.

12. VI. 1943. partizanima je uspjelo potisnuti borbene grupe na liniju Kalinovik — Jeleč — Foča, dok je jednoj jačoj grupi partizana uspjelo probiti se između Jeleča i Foče prema sjeveru. 13. VI. 1943 na području Jeleča, borbene grupe 369. I.D. vode ogorčene borbe sa partizanima. Toga dana gubitci grupe jesu: 14 vojnika poginulo, 31 ranjen i 2 nestala. Gubitci partizana: 105 poginula i 201 ranjen. 14. VI. 1943 jedna partizanska grupa koja se je odvojila od glavnine i krenula u sjevero zapadnom smjeru oko 100 do 200 partizana jaka, napala je i rastjerala domdo satniju u Jabuki (10 km. sjevero zapadno od Ustikoline). Ta partizanska grupa primjećena je 18. VI. 1943.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 28/7-1, k. 149a.

² Odnosi se na jedinice Udarne grupacije Vrhovnog štaba. Vidi dok. br. 12 i 13.

kod sela Turova (3 km. jugo zapadno od Trnova), kao i manje partizanske grupe kod Dobrog Polja i Mrežica (9 i 17 km. jugo istočno od Trnova), koje nastoje probiti se na područje kotara Konjic.

14. VI. 1943 borbene grupe 369. I.D. nastavljaju borbu sa partizanima na području 3 do 6 km. sjeverno od Jeleča (12 km. istočno od Kalinovika). Gubitci grupe: 4 vojnika poginula, 16 ranjenih i 1 nestao. Gubitci partizana: 179 poginulih i mnogo ranjenih.

Partizanska glavnina nastavlja nadiranje sa juga prema Prači.³ 17. VI. 1943 partizani napadaju naše uporište Orahovica (6 km. južno od Prače) i nad'ru prema sjeveru. Isti dan u 0400 sata na području sela Orahovice — Srednje i Vrhprače (6,5, 5 i 12,5 km jugo zapadno od Prače) došlo je do ogorčene borbe između naših, njemačkih snaga i partizana. Partizani nastoje probiti se u pravcu Romanije Planine.

18. VI. 1943 u 0300 sata partizani su prekinuli željezničku prugu između Prače i Renovice⁴ i napali Renovicu (5 km istočno od Prače), a sa prednjim dielovima stigli su do Stambulčića (7 km. jugo istočno od Pala), gdje se vode borbe. U Renovici partizani su zarobili zapovjednika naše posade i oko 100 domobrana. Njemački oklopni vlak upućen iz Prače u pomoć nije uspio. Isti dan u 2100 sat partizani zauzimaju oružničku postaju Podvitez, krilo Sarajevo. Grupa od 800 partizana nadire iz Podviteza u smjeru Romanije Planine. Nakon zauzimanja Renovice partizani su u nadiranju stigli do Sočice — Vragolovi (5 i 10 km. sjevero istočno od Renovice).

19. VI. 1943 u 0250 jedna druga grupa partizana napala je Praču, borba je trajala do 0430 sati, partizani su odbijeni.

20. VI. 1943 u 0900 sati partizani napadaju Sokolac.⁵ Ustaška posada tokom dana vodi borbu sa partizanima. Naši krilaši u akciji. Jedna grupa partizana, uspjela, probiti se na područje Sokolovići (10 km. sjevero istočno od Sokolca), dok je jedna druga grupa od 200—300 partizana⁶ uspjela probiti se preko ceste kod Košutice (4 km. jugo zapadno od Žljebova) i produžila u sjevero zapadnom pravcu. Smatra se da su partizani uspjeli svojom glavinom prijeći sa juga preko ceste i pruge Pale — Gražde. Bobene grupe 369. I.D. imale su tokom 17. i 18. VI. 1943 gubitke: 9 ranjenih. Gubitci partizana 203 poginula, 50 ranjenih i 7 zarobljenih. 19. i 20. VI. 1943 gubitci su 3 poginula i 24 ranjena vojnika. Gubitci partizana: 93 poginula, 10 prebjeglica i 6 zarobljeno. Plien 3 strojopuške,

³ Vidi dok. br. 43.

* Isto

⁵ Vidi dok. br. 246.

⁶ Vidi dok. br. 53.

43 puške, 250.000 naboja, 4 sanduka eksploziva, 50 bombi i 10 konja. Promet na pruzi Sarajevo — Višegrad uspostavljen.

Na sjevero istoku područje Šekovići — Srebrenica: 9. VI. 1943. grupa od oko 300—400 partizana (dielovi 1. vojvodanske brigade, Sremci), odvaja se od partizanske glavnine Šekovići uslijed akcije naših snaga na području Šekovići (15 km. sjevero zapadno od Vlasenice), te nadire na jugo istok u smjeru Srebrenice, 11/12. VI. 1943 zauzima Srebrenicu.⁷ 14. VI. 1943 naše snage napale su partizane i izbacile iz Srebrenice. Partizanska jača grupa odstupa u smjeru Ljeskovika (11 km. od Srebrenice) sa bočnim osigurinjem prema Milićima (17 km., sjevero zapadno od Srebrenice).

Na sjevero zapadu područje Travnik —• Jajce: U ovome razdoblju osjeća se življi pokret i akcija partizana⁸ na tome području, te napadi istih na naše i njemačke posade. Noću 14/15. VI. 1943 manje partizanske grupe otvorile su vatru na naše postave oko Travnika, vatrom naših posada odbijeni su. 17/18. VI. 1943 partizani su napali Travnik, napad odbijen.

17. VI. 1943 u 1600 sati grupa od 1500 do 2000 partizana⁹ nadirući sa sjevero zapada zaposjela je područje Fojnice¹, a 18. VI. 1943 područje Kreševa sa priednjim dielovima kod sela Rotilj (2 km. jugo zapadno od Kiseljaka) i Lepenice. Topničkom vatrom iz Kiseljaka, te našom i njemačkom brзом intervencijom, partizani su za sada spriečeni u nadiranju jugu prema željezničkoj pruzi Sarajevo — Konjic, no još se zadržavaju na rečenom prostoru, pljačkajući -po selima hranu i stoku.

Na jugo zapadu: jedna jača partizanska grupa stigla je u Vukovsko (20 km. zapadno od Gornjeg Vakufa), time je promet Bugojno — Livno ugrožen.

Kao važnije iznosim sljedeće događaje:

9. VI. 1943 u 0300 sata grupa od 20 partizana nasilno je ušla u pučku školu u selu Gornjem Odžaku (6.5 km. jugo istočno od Bugojna), uzeli krugoval i zemljovid, a zatim u istom selu potukli se sa jednim mještatinom, koji nije htio da pođe s njima. Plien jedna puška.

9./10. VI. 1943 jača grupa partizana, dolazeći iz Rudišta (12 km. sjeverno od Vlasenice) preko sela Tikvarića, krenula je u smjeru planine Sikire.

10. VI. 1943 jača grupa partizana napala je kod sela Mudrike (9 km. sjevero zapadno' od Turbeta) jedan njemački krstareći odjel. Gubitci: 2 dočastnika i 6 momaka mrtvih, 5

⁷ Vidi dok. br. 71, 160 i 221.

⁸ i ¹¹ Vidi dok. br. 85.

⁹ Isto

dočastnika i 10 momaka ranjenih, 1 častnik, 2 dočastnika i 11 momaka nestalih. Kod partizana nepoznato.

10. VI. 1943 u 0900 sati grupa od 30 partizana sačekala je 6 radnika na cesti Gornji Vakuf — Rastovo, koji su upućeni radi popravke mosta na km. 3.8. Radnike uhitili te ih zatvorili u jednu susjednu kuću. Dolazeći izviđački dieľovi dviju njemačkih satnija posade Gornji Vakuf sukobili su se sa partizanima. Jedan njemački vojnik poginuo, jedan zarobljen kojega su partizani odveli u smjeru Rastova (14 km. sjevero istočno od Gornjeg Vakufa). Dolazeći glavina njemačkih satnija, misleći da su u gore rečenoj kući partizani, otvorila je vatru na kuću, ranila 3 radnika, a troje goveda ubila. Ranjeni radnici upućeni su u njemačku bolnicu Gornji Vakuf.

12. VI. 1943 grupa od oko 1500—2000 partizana nadirući jugu napala¹⁰ je kod Karaule (6 km. sjevero zapadno od Turbeta) jednu obkopersku satniju koja je opravljala cestu Turbe — Jajce. Gubitci satnije: 50 momaka poginulo, 4 dočastnika i 15 momaka ranjeno i 9 momaka nestalo. Pošto su zaplieni dosta oružja i streljiva partizani su produžili nadiranje na područje sela Skakavci (10 km. istočno od Donjeg Vakufa). I ako su uspješno tučeni topničkom vatrom, partizani su navodno u pokretu prema, selu Rastovu (20 km. južno od Travnika).

12. VI. 1943 jedan bataljon 373. I.D. sukobio se je kod Krezluka (10 km. jugo istočno od Jajca) sa jačom grupom partizana. U borbi je grupa potisnuta uz znatne gubitke. Gubitci bataljona: 2 častnika i 1 momak poginuli, 11 dočastnika i momaka ranjeni.

12/13. VI. 1943 partizani su opljačkali pastirima sa paše kod Haranbašine Vode (15 km. sjeverno od Turbeta) 41 ovcu u vrijednosti od 246.000 kuna.

13. VI. 1943 u 2000 sati grupa od 500 partizana nadirući iz Končana (18 km. sjevero zapadno, od Travnika) stigla je u selo Grgiće i Skakavce (15.5 i 13.5 km. jugo zapadno od Travnika). Po dolasku u sela počeli su pljačkom stoke i živežnih namirnica. Vjerovatni pravac daljeg nadiranja je selo Rastovo i Šebešić (19.5 km. južno i 23.5 jugo istočno od Travnika).

14. VI. 1943 grupa od 1500—2000 partizana primjećena je kod sela Šenkovića (12 km. jugo zapadno od Travnika). Došli su sa područja Koričana¹¹ (18 km. sjevero zapadno od Travnika).

15. VI. 1943 grupa od 800—900 stigla je u Ponir i Vitovlje (18.5 km. sjevero zapadno od Travnika) daljnji pravac kre-

¹⁰ Vidi dok. br. 26.

tanje rieka Vrbas za Janj (20 km. jugo zapadno od Jajca). Vođa ove Grupe je Ilija Slavnić iz Koričana, kotar Travnik.

17. VI. 1943 pojavile su se, nadirući sa juga, jače partizanske grupe na području sela Orahovice — Srednje i Vrhprača (6.5, 5.5 i 11.5 km. jugozapadno od Prače). Razvila se ogorčena borba između naših, njemačkih snaga i partizana. Borba je počela 17. VI. 1943 u 0400 sati, a završila u 1300 sati. Krilaši su uspješno zasipali partizane bombama. Partizanske grupe nastoje probiti¹² se u pravcu Romanije Planine.

17. VI. 1943 u 1300 sati primjećena je jedna grupa od oko 500 partizana kod sela Suhe Vode (8 km. jugo zapadno od Busovače). Jedna druga grupa od oko 600 partizana primjećena je južno od Busovače prema Fojnici.

17. VI. 1943 u 1600 sati partizani su zauzeli Fojnicu.¹³

18. VI. 1943 0130 sati grupa od 50 partizana napala je naše i njemačko uporište u selu Čosići (8 km. sjevero zapadno od Turbeta) puškaranje trajalo do 0415 sati, 2 partizana poginula. Plien dvie puške. Nismo imali gubitaka. Partizani su zaposjeli selo Krezluk, Potajnicu i Božikova.c (17, 16.5 i 13 km. sjevero zapadno od Turbeta) gdje grade uporište.

18. VI. 1943 u 0300 sati partizani su zauzeli Kreševo.

18. VI. 1943 u 0300 sati nadirući sa juga partizani su prekinuli željezničku prugu između Prače i Renovice i napali Renovicu (5 km. istočno od Prače). Nadirući prema sjeveru stigli su sa prednjim dielovima do Stambulčića (7 km. jugo istočno od Pala) gdje se vode borbe. U Renovici partizani su zarobili našu posadu, zapovjednika i oko 100 domobrana. Njemački oklopni vlak upućen iz Prače u pomoć nije uspio.

18. VI. 1943 partizani su se nalazili kod sela Rotilj (2 km. jugo zapadno od Kiseljaka) i nadiru prema željezničkoj pruzi Sarajevo — Konjic.

18. VI. 1943 u 0800 sati primjećena je grupa od 100 partizana. kod sela Turovi (3 km. jugo zapadno od Trnova), propitivali su koji put vodi za kotar Konjic. Mjesna milicija napala ih je, vatrom pa su se razbježali po šumi. To je partizanska grupa razbita kod Jeleča (13 km. jugo zapadno od Foče) pa nastoji probiti se na područje kotara Konjic. Isto tako primjećene su manje partizanske grupe kod Dobrog Polja i Mrežica (16.5 km. jugo istočno od Trnova) koje nastoje, prebaciti se v također na područje kotara Konjic.

18. VI. 1943 u 1030 sati jača grupa partizana napala je našu posadu i oružničku postaju Šekovići u selu Rudište (14 km. sjeverno od Vlasenice). Uslijed nadmoćnosti partizana po-

¹² Vidi dok. br. 43.

¹³ Vidi dok. br. 85.

sada i oružnici povukli su se u Vlasenicu. Kod oružnika nema gubitaka, od posade stiglo je u Vlasenicu 40 momaka. Partizani se nalaze u Rudištu — Šekovićima i Šadićima (12 km. sjeverno, 5 km. sjevero zapadno i 8.5 km. sjevero istočno od Vlasenice).

18. VI. 1943 u 1800 sati partizanske grupe napustile su Fojnicu i krenule u smjeru Kreševa. Partizanska komanda nalazi se u selu Lipa (2 km. sjevero zapadno od Kreševa).

18. VI. 1943 u 2100 sat partizani su zauzeli postaju Podvitez, krilo Sarajevo-. Momci se priključili njemačkoj borbenoj grupi. Grupa od 800 partizana nadire iz Podviteza i u smjeru Romanije Planine.

18. VI. 1943 u 2200 sata grupa od 36 partizana pod vodstvom zloglasnog Milana Zalja i bivšeg učitelja Hotića opljačkala je u selu Rankovići (6 km. jugo istočno od Travnika) 2 konja 30 kg. suhog mesa i 40 kg. sira. Iste noći u 2230 sati partizani su krenuli u selo Stojkoviće (4.5 km. jugo istočno od Travnika) uhitili blagajnika občine, primorali ga da im otvori občinsku blagajnu iz koje su odnijeli 150.000 kuna a iz poglavarstva 80 kg. šećera. Vojne spise i blagajničke knjige odnijeli su [u] občinsku zgradu i zapalili. U kafani uhitili su pomoćnog oružnika Ivana Česića krila Jajce, razoružali ga i povelu sobom. Uhitili su občinskog pisara i njega povelu sobom. Putem su sreli občinskog vojnog izvjestitelja i razoružali ga pa pustili. Sa plienom i uhićenima partizani su krenuli za selo Šebešić (23.5 km. jugo istočno od Travnika).

19. VI. 1943 u 0250 sati jedna grupa partizana napala je Praču sa sviju strana. Borba je trajala do 0430 sati, partizani odbijeni.

20. VI. 1943 njemačke trupe sukobile su se sa partizanima kod Lepenice na lijevoj obali istoimene rieke i partizane potisnule prema selu Gornje Zeželovo (7 km. sjevero-zapadno od Hadžića). Borba u toku.

20. VI. 1943 u 0600 sati na cesti Kiseljak — Visoko km. 6 partizani razorili most i prekinuli brzoglasnu liniju Kiseljak — Visoko. Upućen kombinirani odjel domobrana i oružnika iz Visokoga na lice mjesta napadnut je od partizana. Odjel borbu prihvatio. Gubitci: Kod partizana nepoznato. Naši gubitci 1 domobran poginuo, 4 domobrana ranjeno.

20. VI. 1943 u 0900 sati partizani napali Sokolac. Tokom dana vođene borbe ustaške posade sa partizanima. Naši krilaši u akciji.

Na znanje.

Dozapovjednik, pukovnik
Koloman Bilić
Bilić

BR. 249

IZVJEŠTAJ UPRAVE ŽUPSKE REDARSTVENE OBLASTI
IZ TUZLE OD 29 JUNA 1943 GOD. O PRODORU JEDINICA
NOV PREMA TUZLI I TRAŽENJE POMOĆI¹

MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST
ODSJEK II/B.

Broj: V.T. 4975—1943.

Zagreb, 29. VI. 1943.

Predmet: Kladanj pao u ruke partizana —
partizani nadiru prema Tuzli.

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA

Operativni odjel

Zagreb

Dana 28. lipnja 1943. godine u 22.55 sati, primili smo od našeg pouzdanika u Tuzli brzojav sljedećeg sadržaja:

»U ogorčenoj borbi jutros pao u partizanske ruke Kladanj. Prije jedan sat palo mjesto Podstupari, gdje se nalazi izvor vode za Tuzlu. Partizani nadiru prema Tuzli. Do jučer sam bio optimististički raspoložen, međutim pred pola sata dobili smo argumente prema kojima partizani nastoje svim sredstvima izbjeći obkoljavanja koje vrše postrojbe »Vražje divizije« od pravca Romanije. Jučerašnji pripjeli odredi »Vražje divizije« vrlo su maleni. Ovi su se ustavili pred Stuparima. Tuzla u opasnosti, i ako u roku od četrdeset i osam sati ne stigne pomoć stojimo pred neminovnim padom. Ovo je jedini sektor kojim partizani mogu izbjeći sudbinu ukotljavanja. Pomozite.«

Dostavlja se prednje s molbom na znanje.

ZA DOM SPREMNI!

V. d. nadstojnik B. Odsjeka: u. z.

B. Kurbović

29/VI D

(M.P.)

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 29/1-14, k. 24.

BR. 238

OPŠTA BOJNA RELACIJA TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA ZA MJESEC JUN 1943 GODINE¹

OBCA BOJNA RELACIJA
o podhvatima četa na području III. domobranskog zbora
u mjesecu lipnju 1943. godine

A) PODHVATI

PODRUČJE GRADA SARAJEVA (ZAPOVJEDNIČTVO MJESTA)

U toku mjeseca lipnja ove godine, postrojbe u sastavu grada Sarajeva niese učestvovala u nikakvim podhvatima, jer nije bilo potrebe, a niti važnih događaja na području grada Sarajeva.

I.) PODRUČJE I. DJEL. STAJ. ZDRUGA

U toku mjeseca lipnja vršeni su jaki podhvati protiv neprijatelja na području zdruga, a osobito u prostoru Šekovića i Srebrenice.² Podhvatima uspjelo je djelomično razbiti skupinu od 3000 partizana, ali uslied nedovoljnog broja četa, neprijatelju je uspjelo uzmaknuti po šumama na razne strane tako da nije mogao biti podpuno uništen. Za vrieme vršenih podhvata nenadano su počele nadirati sa juga preko pruge Višegrad — Sarajevo jake partizanske skupine iz prostora Sandžaka i Crne Gore.³ Skupine sa juga bile su jake oko 15 brigada na čelu sa Titom. Partizanima je uspjelo tokom mjeseca razbiti 4 ustaške bojne i zauzeti njihova posadna mjesta, te ovladati čitavim prostorom zdruga osim samog Sokolca sa bližom okolinom i Rogatice sa bližom okolinom.

Najvažniji događaji u toku mjeseca bili su sliedeći:

6. lipnja: započeo je podhvati »Šekovići«.⁴ Južna skupina krenula je iz prostora Vlasenice, a zapadna skupina iz smjera Kladnja prema Šekovićima, a zaprečna skupina držala je prostor Zvornik — Caparde — Zivinice.⁵

7. — 11. lipnja: u podhvatima »Šekovići« vrši se obkoljavanje neprijatelja, u mjestimičnim sukobima sa neprijateljem

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9/1-2, k. 57.

² Na ovom sektoru u to vrijeme nalazila se Prva i Druga vojvo <Janska NOU brigada. Vidi dok. br. 71.

³ Odnosi se na Grupaciju Vrhovnog štaba. Vidi dok. br. 43.

⁴ Vidi dok. br. 52 i 140.

⁵ Vidi dok. br. 71 i 248.

za ovo vrijeme naši gubitci: 4 ustaše, 1 domobran i 5 milicionera mrtvi, 7 ustaša, 9 domobrana i 4 milicionera ranjeni, a kod neprijatelja oko 75 mrtvih i 10 ranjenih.

11. lipnja uspjelo je jednoj skupini oko 300—400 partizana iz prostora Šekovića probiti naš obruč, doći do Srebrenice i istu zauzeti. U Srebrenici je palo oko 20 ustaša, 16 ranjeno, a ostali se razbježali.⁶

14. lipnja: ustaše su ponovo zauzeli Srebrenicu i nadporučnik Kurelec sa jednim dielom ustaša izvršio je pokolj pravoslavnog pučanstva u Srebrenici, zbog čega je među pučanstvom nastala panika i bježanje na sve strane.

17. — 22. lipnja Tito sa svojih 15 brigada prodro je sa juga preko želj. pruge Sarajevo — Višegrad prema sjeveru i dostigao prostor Sokolca. Za ovo vrijeme njemačke i naše snage sa neprijateljem vodile su žestoke borbe oko pruge i na obje strane bilo je vrlo' osjetnih gubitaka.

23. — 30 lipnja: za ovo vrijeme Tito sa svojim brigadama u težkim borbama sa našim snagama uspio je zauzeti Knežinu, Han Pijesak, Olovo, Kladanj i konačno 26. lipnja Vlasenicu,⁷ u kojoj je razbio našu jaku posadu i nanio joj vrlo teške gubitke. U borbi je poginuo i zapovjednik posade pukovnik Kopačin, nekoliko domobranskih i ustaških častnika, te veći broj domobrana i ustaša. Od dvie ustaške bojne u Vlasenici svega se je spasilo oko 440 ustaša, koji su izbjegli u Zvornik. Od pripadnika II. bojne 15. p.p. spasio se 239 domobrana. Na strani neprijatelja u borbi za Srebrenicu palo je navodno oko 1000 partizana.

Tok operacija izniet je podrobno u bojnoj relaciji I. staj. zdruga.

II.) PODRUČJE II. GORSKOG ZDRUGA

Tokom mjeseca lipnja postrojbe zdruga nisu vršile nikakove veće podhvate, nego samo osiguravale željezničku prugu, prsile razviđanja i prikupljale podatke o neprijatelju.

15. lipnja zapovjedništvo 5. pješ. divizije preustrojeno je u zapovjedništvo 2. gorskog zdruga, kome su podređeni 15. p.p., 2. gorska pukovnija, II. bojna prometnih zdругova i 2. pohodna sat 9. p.p., a sam zdруг preko III. domobranskog zbora u taktičkom pogledu podređen je zapovjedništvu SS dragovoljačke divizije »Princ Eugen« u Mostaru.

Najvažniji događaj bio je sljedeći:

28.—30. lipnja: jake partizanske skupine iz prostora Fojnice i Kreševa prodrle su do želj. pruge:⁸ Visoko — Kakanj

⁸ Vidi dok. br. 243.

⁷ Vidi dok. br. 78, 79, 83, 190, 237, 240 i 250.

⁶ Vidi dok. br. 85.

— Lašva, istu na mnogo mjesta porušili i na ovome odsjeku spalili sve želj. postaje i porušili želj. most kod sela Doboja (2 km. j. od Kaknja) i prebacile se preko pruge i r. Bosne na sjevernu stranu. Partizani upali u Rudnik [uglja] Kakanj, savladali domobransku posadu od 200 momaka, spalili i uništili sva rudnička postrojenja nanievši državi ogromnu štetu.

III.) PODRUČJE V. DJEL. STAJ. ZDRUGA

Tokom mjeseca lipnja na području zdruga nije bilo većih podhvata protiv neprijatelja, nego su postrojbe zdruga vršile razviđanja, kojom prilikom su dolazile u manje sukobe sa neprijateljem.

Važniji događaji bili su sljedeći:

9. lipnja: skupina oko **40** partizana napala je na jedan vod koji je 'opravljao cestu G. Vakuf — Travnik. 1 njemački vojnik poginuo i 1 nestao.

15. lipnja: kod sela Halapić (6 km. s.z. od Glamoča) jedna ustaška izvidnica sukobila se sa jednom partizanskom skupinom. 1 ustaša i 7 partizana mrtvih.

17. lipnja: oko **2500** partizana prebacilo se sa prostora istočno od Bugojna u prostor G. Vukovsko (20 km. z. od G. Vakufa) sa namjerom napadaja⁹ na Livno i Tomislavgrad.¹⁰

Jedna ustaška izvidnica kod Pribelja (14 km. s.i. od Glamoča) razpršila je jednu partizansku skupinu. 15 partizana mrtvih.

27. lipr^ja: oko 300 partizana napalo je i spalilo jednu pilanu u G. Vakufu.

IV.) PODRUČJE 15. PJEŠAČKE PUKOVNIJE

Tokom mjeseca lipnja na području djelatnosti ove pukovnije nije bilo većih podhvata protiv neprijatelja, nego je **I.** polubojna i **II.** bojna ove pukovnije tokom mjeseca lipnja učestvovala u podhvat u »Šekovići« zajedno sa postrojbama I. djel. staj. zdruga i tuzlanskog zdruga.

U podhvat u »Šekovići« I. polubojna ove pukovnije 18. lipnja kod Crkvina (9 km. s.z.¹¹ od Vlasenice) bila je napadnuta od premoćnog neprijatelja, kojom prilikom je neprijatelj zarobio 2 častnika i 130 domobrana ove polubojne, a ostatak - je izvukao se u Vlasenicu.

26. lipnja: II. bojna ove pukovnije sudjelovala je u odbrani Vlasenice, kojom prilikom je zarobljeno odnosno nestalo 9 častnika i 230 domobrana, među kojima i sam zapovjednik ove pukovnije pukovnik Kopačin.

⁹ Odnosi se na dijelove Desete NOU divizije.

¹⁰ Duvno

¹¹ Sjeverno

V.) PODRUČJE ZAGREBAČKE KONJANIČKE PUKOVNIJE

Tokom mjeseca lipnja postrojbe ove pukovnije vršile su razviđanja i odbijale manje napadaje neprijatelja na posadna mjesta.

Važniji događaji bili su sljedeći:

10. lipnja: jedan njemački odjel napadnut je kod sela Mudrike (9 km. s.z. od Turbeta), kojom prilikom je poginuo 1 častnik i 5 vojnika ranjeno.

17. lipnja: napadaj na Travnik odbijen bez vlastitih gubitaka.

18. lipnja: ponovni napadaj na Travnik odbijen bez gubitaka.

VI.) PODRUČJE 9. PJEŠAČKE PUKOVNIJE

Tokom mjeseca lipnja prilikom prebacivanja partizana sa jugs prema sjeveru preko pruge Sarajevo — Višegrad, postrojbe ove pukovnije imale su nekoliko jačih okršaja sa neprijateljem oko želj. pruge i njenih objekata.

Važniji događaji bili su sljedeći:

17. lipnja: jača grupa partizana napala na naše postave kod Orahovice (6 km. j. do Pođgraba). Pred nadmoćnim neprijateljem naša posada morala se povući. U borbama nestalo 5 domobrana.

18. lipnja: prilikom prebacivanja partizana sa juga prema sjeveru, jake partizanske snage napale su našu posadu u Renovici, kojom prilikom su zarobili 28 domobrana i zapovjednika 2. sati satnika Šamaneka.

19. lipnja: izvršen je napadaj na Praču, koji je odbijen bez gubitaka, a kod neprijatelja 5 mrtvih.

VII.) PODRUČJE DOMDO SATI TRNOVO

Tokom mjeseca lipnja, -ova sat imala je nekoliko okršaja sa partizanskim skupinama, koje su prelazile preko područja ove sati.

Važniji događaji bili su sljedeći:

20. lipnja: u prostoru Pl. Treskavica, izviđački odjel ove sati sukobio se sa skupinom od 50 partizana i u borbi partizanima nanio sljedeće gubitke: 5 mrtvih, 9 zarobljenih i 9 pušaka zaplijenjeno.

22. lipnja: u selima istočno od Trnova sat je vodila borbu sa neprijateljem, istjeravši neprijatelja iz više sela. i nanijevši mu gubitke: 30 mrtvih, više ranjenh, 23 zarobljena i 18 pušaka zaplijenjeno. 2 vlastita ranjena.

23. lipnja: po selima u prostoru oko Trnova neprijatelj je u borbama sa ovom sati imao: oko 40 mrtvih, 10—15 ranjenih, 16 zarobljenih i 1 strojopušku i 12 pušaka zaplijenjenih.

Tokom cijelog mjeseca uz 2 vlastita ranjena, neprijatelj je imao: 75 mrtvih, 48 zarobljenih i oko 30 ranjenih. Plien: 1 strojopuška i 39 pušaka. Od vlastitog oružja i strijeljiva nije ništa izgubljeno.

VIII.) PODRUČJE IV. LOVAČKE BRIGADE

Postrojbe ove brigade od 1.—17. lipnja sudjelovale su u zajednici sa njemačkim snagama u podhvatima protiv neprijatelja u prostoru Slivova rieka Tare, Pive i Sutjeske.

Za ovo vrijeme brigada je imala 5 mrtvih, 7 ranjenih.

Postrojbe ove brigade od 17.—29. lipnja nalazile su se na odmoru, nakon čega su krenule u novi podhvat u prostoru Visokog, Kaknja i Vareša.

B) ISKUSTVA

U borbama protiv neprijatelja tokom mjeseca lipnja pokazalo se da je neprijatelj bio vrlo drzak i odvažan u nastupanju protiv naših snaga i da je protiv naših posada uvijek prikupljao mnogostruko veću snagu i da je na taj način uspjelo mu likvidirati skoro sve naše posade u istočnoj Bosni. Naši podhvati nisu u potrebitoj mjeri uspjevali, jer su protiv neprijatelja redovito upućivane slabe snage iz razloga što nismo imali na raspolaganju dovoljno borbenih četa, koje se nisu mogle prikupiti na određenom prostoru iz drugih područja, jer su tokom mjeseca sva područja bila skoro jednako ugrožena.

C) NEDOSTATCI I POGRIEŠKE

Nedovoljan broj teškog oružja, osobito bacača i težkih strojnica.

Nemogućnost održavanja veza između postrojbi, uslied teškog planinskog, zemljišta i uslied stalnog kidanja postojećih veza od strane neprijatelja.

Premorenost postrojbi uslied stalnog pokreta i prebacivanja s jednog u drugi prostor uvijek po teškom planinskom zemljištu. Ovo stalno prebacivanje s jednog kraja na drugi bez odmora nepovoljno djeluje na momčad i krši njihovu borbenu sposobnost.

Osobitih pogriješaka u zapovjedanju i vođenju postrojbi u borbenim podhvatima nije bilo, nego je sve zapovjedno osoblje ulagalo sav potrebit trud i davalo je sve od sebe što je moglo dati, često podnoseći najteže napore, vršilo je zdušno svoje dužnosti bez ikakvog moralnog kolebanja.

Zapovjednik general
(Prohaska)
Prohaska

BR. 251

**BOJNA RELACIJA TREĆE SATNIJE OKLOPNIH VLAKOVA
ZA MJESEC JUN 1943 GODINE¹**

**3 SAT
OKLOPLJENIH VLAKOVA**

Broj 339/taj.
30 lipnja 1943
Sarajevo

Predmet: Bojna relacija
za mjesec lipanj 1943 g.

**ZAPOVJEDNICTVU III. DOM. SBORA
(Glavnostožerni odjel)**

Savezno zapovjedi naslova Op. br. 867. Taj. od 28. XII.
1941 g, dostavlja se

BOJNA RELACIJA:

za vrijeme od 10. lipnja do 30. lipnja 1943 g.

A) I. Oklopljeni vlak:

I. oklopljeni vlak ove sate krenu na put dana 10. lipnja. Istog dana stigao u Praeu, gdje se stavio na raspoloženje zapovjedniku I. bojne 9. p.p.

Od 10. do 17. lipnja o.g. vlak je krstario od želj. postaje Stambulčić do postaje Mesići sa domicilom u Prači. Svrha ovog krstarenja bila je razviđanje i osiguranje želj. pruge, objekata i želj. postaja. Za to vrijeme nigdje nije primjećeno ništa sumnjivo.

17. lipnja o.g. noću u 11 sati vlak krenuo za Renovicu, gdje su dobiveni podatci da se odmetnici sakupljaju u selu Lunje u svrhu prebacivanja na sjever preko želj. pruge.² Sa daljine oko 700 metara otvorena je snažna vatra iz topova i strojnica na odmetnike u selu Lunje. Istodobno, dok je posada oklop, vlaka vodila borbu pred selom Lignjem, napadnuta je od istih postaja Renovica. Da bi se zaštitila malobrojna posada postaje Renovica, vlak je odmah krenuo na postaju i snažnom vatrom odbio odmetnike iz najbliže okoline postaje Renovice.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg.br. 22/1-23, k. 24.

² Vidi dok. br. 52, 183 i 248.

Oko 8 sati u oklopijenom stroju već je ponestajalo vode, te je trebalo krenuti u Praču, gdje se stroj snabdjevao sa vodom i ugljem. Na 355.5 kil. naišlo se na prekid pruge i na veće odmetničke grupe koje su »se prebacivale. Brzom i uspješnom vatrom obustavljeno je njihovo prebacivanje, te su se jače njihove grupe povlačile južno od pruge kroz selo Lunje. Između sela Lunja i sela Renovice bile su u pokretu prebacivanja jake grupe partizana u ukupnoj jačini oko 2 000 do 2.500. Oko 9.30 započe ponovno napad na postaju Renovica. Vlak se odmah povukao prema postaji i tu se do 11.30 vodila žestoka borba sa odmetnicima, koji su svakako htjeli da prodru na postaju, te jakim grupama da obkole oklopijeni vlak i posadu zarobe. Spretnim manevriranjem vlaka, bezprimjerno hrabrošću posade, a naročito neobično uspješnom strojn'čkom vatrom svi su pokušaji neprijatelja da ostvare svoju namjeru, uz velike žrtve podpuno propali. Oko 11.30 stigao je na mjesto prekinuća pruge iz Prače Njem. oklopljeni vlak sa sekcijским radnicima i alatom, te je pruga oko 12.30 bila opravljena. Odmetnici su napali radnike koji su radili na pruzi i d'o posade oklop, vlaka, koji je bio van oklopljenog vlaka na osiguranju radnika, jer su tako zemljišne prilike zahtjevale, jakom vatrom iz teških bacača granata. Posada koja je bila vani, kao i radnici, brzo su se povukli u vlak te je isti u 13.15 krenuo za Praču, da se obskrbi vodom i ugljenom. I za vrijeme pokreta vlaka odmetnici su stalno pucali na vlak iz bacača granata.

19. lipnja 1943 g. u 2.50 napadnuta je posada Prače sa manjim snagama sa juga.³ Vlak je uspješnom vatrom odbio odmetnike, a svojim prisustvom i efikasnom strojničkom vatrom neobično, podizao moral i samopouzdanje kod momčadi posade u Prači.

19. lipnja oko 15 sati pod zaštitom vlaka popravljena je pruga kod Sjetline. Borbe nije bilo.

21. lipnja oko 23.30 sati sa sjevera i juga napadnuta je posada Prače sa manjim snagama. Vlak uspješno intervenira vatrom, te su odmetnici naskoro odbijeni.

Od 21. do 26. lipnja vlak osigurava dionicu pruge Prača — Mesići te prati putničke vlakove. Borbe ni dodira sa neprijateljem nije nigdje bilo.

26. lipnja krenuo je kao osiguranje putničkog vlaka iz Prače oko 19.30 sati. Oko 21 sat u tunelu između Podgraba i Sjetline došlo je nepažnjom vlakovođe odnosno strojovođe putničkog vlaka do sudara, kojom prilikom je jače oštećen jedan topovski vagon i jedan »Lev« kola, a manje oštećen

³ Isto

jedan topovski i jedan strojnički vagon. Uslijed tih kvarova čitav vlak je povučen u Sarajevo, dok se poprave oštećeni vagoni. Žrtava prilikom sudara nije bilo. Dne 29 lipnja vlak u [svom] sastavu krenuo za Visoko na popravku pruge.

II. Oklopljeni vlak:

Po ustmenom nalogu III. dom. sбора 12. lipnja vlak krenuo oko 22.30 sati iz Sarajeva za Praču, gdje se stavio na raspoloženje zapovjedniku I. Bojne 9. p.p. Istu noć preuzeo je razviđanje, krstarenje i osiguranje dionica pruge Prača — Stambulčić, te je tu zadaću vršio nesmetano i bez ikakove borbe od 13. lipnja do 17. lipnja 1943. g.

18. lipnja u 14.30 sati na ulazu na postaju Sjetlina primjećena je velika grupa partizana u jačini 500—600 ljudi, koja se prebacivala južno od pruge, preko same postaje Sjetlina, prema sjeveru. Uspješnom vatrom obustavilo se prebacivanje odmetnika, koji su raspršeni i obezglavljeni bježali kuda je koji stigao. Tom prilikom odmetnici su oštetili oklopljeni stroj na jednom svom neuklopljenom djelu, tako da vlak nije mogao da se krene sa postaje Sjetlina, čime je data mogućnost odmetnicima da se prebacuju na drugom mjestu oko postaje, gdje nisu bili izloženi, uslijed zemljišnih prilika vatri iz okiopijenog vlaka. Odmetnici su i nadalje iz obližnj'h šuma snažnom vatrom napadali vlak i pozivali posadu vlaka na predaju, ali kao odgovor na to debija',; su sve to jaču i uspješniju vatru iz oklopljenog vlaka. Vlak je tako nepokretan vodio stalno borbu vrlo uspješno sve do 19. VI. o.g. do 11 sati.

19. VI. oko 10.30 sati došla je iz Sarajeva jedna oklopljena mašina te je sa tim novim strojem krenuo vlak prema Stambulčiću, povezavši sa sobom veći broj njemačkih ranjenika. Na pol puta između Sjetline i Stambulčića ispod jednog mosta zatekao je vlak grupu partizana od oko 200. Vlak je, zgodno postavivši se prema neprijatelju, otvorio u obje strane jaku strojničku vatru, te za kratko vrijeme djelom uništio a djelom rastjerao spomenutu grupu.

19. VI. oko 19 sati pokušalo je prebaciti se oko 300—400 partizana oko postaje Sjetlina.⁴ Uz suradnju 7 tenkova i njem. pancera i ta grupa je većim djelom uništena, a djelom rastjerana.

22. VI. o.g. oko 3 sata na postaji Podgrab napadnut je oklopni vlak sa slabim snagama sa sjeverne strane, a sa daljine od 50—100 metara puščanom i strojopuščanom vatrom. Snažnim vatrenim odgovorom napad je odbijen.

⁴ Isto

24. VI. 1943 g. u Rakitama (između Stambulčića i Sjetline) napadnut je oklopljeni i putnički vlak s juga i sjevera sa daljine oko 100 do 150 metara, pušćanom i strojopušćanom vatrom. Napad je gladko odbijen a neprijatelj otjeran.

25. VI. oko 23 sata kod postaje Stambulčić partizani su pokušali nabacati drveće i debla na prugu. Pripucali su na vlak i bacili rakete. Odmah su napadnuti i uspješno otjerani sa pruge.

III. Oklopljeni vlak:

Dana 10. VI po zapovjedi III. Dom. sbora krenuo za Travnik, gdje se stavio na raspoloženje pismenim putem za-povjedniku 373 Hrv. pješ. divizije.

Vlak se stalno nalazi u pokretu na osiguranju pojedinih mjesta i prelaza preko želj. pruge, kuda se predmnjeva da bi partizani mogli izvršiti napad i vršiti prebacivanje. Ta se krstarenja vrše stalno danju i noću na dionici pruge Lašva — Travnik — Donji Vakuf — Jajce.

Vlak nije nigdje stupio u borbu, a niti u dodir sa neprijateljem.

b) Izkustva, koja su tokom gornjih operacija stečena, jesu sljedeća:

1) Neprijatelj gdje god može izbjegava borbu sa oklopljenim vlakom. Za to je potrebno pri prvom dodiru sa neprijateljem obasuti ga jakim strojničkom i topovskom vatrom, jer se odmetnici odmah rasturaju i skrivaju se u šume, izbjegavajući otvorenu borbu sa vlakom.

Kao najuspješnije pokazalo se iznenadni vatreni prepad na neprijatelja iz svih oružja.

2) Za vrijeme operacija potrebno je da oklopljeni vlak uvijek vozi sobom najmanje 8 sekcijских radnika sa alatom potrebnim za popravku pruge, jer odmetnici teže da oklopljenom vlaku prekinu prugu na jednom uskom prostoru ispred i pozadi njega, te mu tako onemoguće pokret i manevriranje. Tada snažnim napadima, vatrom i pokretom, te pozivanjem na predaju nastoje skršiti moral posade.

3) Svaki oklopljeni vlak mora da ima pričuvnu hranu (suhu) za najmanje 4 dana, kako bi u slučaju da bude odsječen od prometa, posada imala najnužnije za ishranu. To je kod oklopljenih vlakova ove sati već i učinjeno.

4) Za vrijeme samih operacija potrebna je uvijek suradnja dvaju oklopljenih vlakova, kako bi u slučaju prekinuća pruge ista čim brže i sa čim manje žrtava popravljena.

Suradnja sa njem. oklopljenim vlakovima bila je skoro nikakva, jer su isti radili podpuno na svoju ruku i skoro nikada onako kako su to bojne prilike zahtjevale.

c) Većih nedostataka i griješki nije bilo. Jedini veći nedostatak je taj što stroj nije u svim svojim osjetljivim djelovima oklopljen, pa bi trebalo poraditi da se strojevi bolje oklope.

d) Za vrijeme gore opisanih operacija nije bilo ni poginulih ni ranjenih u oklopljenim vlakovima ove sati. .

Neprijateljski gubitci su sljedeći:

U operacijama I. oklop vlaka: Poginulih oko **120**, a ranjenih što teže što lakše preko 200.

U operacijama II. oklop vlaka: Poginulih oko **160**, a ranjenih što teže što lakše preko **250**.

Treći vlak uobče nije bio u borbi.

Podatci o poginulim i ranjenim odmetiricima dobiveni su dielom od samih zapovjednika vlakova, te momčadi **I.** i **II.** oklop vlaka, kao i ovog zapovjednika osobno, a dielom od seljana pored mjesta gdje su se vodile borbe, koji svakodnevno javljaju o velikom broju poginulih i ranjenih partizana i to baš najviše od vatre iz oklop vlakova, jer ranjeni partizani sami to priznaju.

Od strane posade I. oklop vlaka zaslužnjen je jedan ranjeni partizan, koji je predan I. bojni 9. p.p. u Prači, a od strane posade II. oklop vlaka zarobljena su dva partizana, koji su odpremljeni u Sarajevo u Mjestno zapovjedništvo. Od partizana je zaplijenjena sljedeća oprema: 7 pušaka, 1 strojopuška (izgleda talijanskog podrijetla), 1 laki bacač 50 mm, nekoliko tisuća raznog streljiva za pušku i strojnicu, 8 gunjeva i 10 bombi za bacač 50 mm.

e) Posade I. i II. oklopljenog vlaka od prvog do posljednjeg svi su bili jednako hrabri, jednako odvažni i odlučni, te su svojim zalaganjem i hrabrošću doprinijeli mnogo uništenju i rasprštavanju partizanskih grupa prilikom prebacivanja preko želj. pruga. Svojom pak revnosnom službom i stalnim razviđanjem i krstarenjem sačuvali su i prugu i sve važnije objekte od uništenja.

Vrlo savjesno i zahvalno vršilo je službu i želj. osoblje pridato I. i II. oklopljenom vlaku. Predlažem da se posada I. i II. oklopljenog vlaka ove sati, kao i želj. osoblje koje je sa njima učestvovalo u borbi, naredbom pohvali.

Zapovjednik, nadpor.
(Volarić)

G. . .

Volarić

30/VI

BR. 252

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ORUŽNIČKOG VODA VLASENICE OD 30 JUNA 1943 GOD. O OSLOBODENJ*U VLASENICE I HAN PIJESKA OD STRANE JEDINICA NARODNO-OSLOBODILACKE VOJSKE¹

ZAPOVJEDNIČTVO ORUŽNIČKOG VODA

Vlasenica

Broj Uredovno

TAJNO

U Zenici, dne 30-lipnja 1943 god.

Predmet: Vlasenica po partizanima zauzeta.

1. ZAPOVIEDNICTVU 5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SARAJEVO
2. ZAPOVIEDNICTVU ORUŽNIČKOG KRILA SARAJEVO

23. lipnja 1943 oko 8 sati partizani su zauzeli Han Pijesak. U ovoj borbi nestalo je 7 momaka s postaje Han Pijesak, dok su se 2 momka biegom u Vlasenicu spasili. Ustaška bojna, koja je branila Han Pijesak, gubitcima je prepolovljena, dok su se preživjela momčad biegom u Vlasenicu sklonili.

Takođe 23. lipnja o.g. oko 12 sati jača grupa partizana prekinula je brzoglasnu prugu između Vlasenice i Nove Kase, te opljačkala oko 20 natovarenih kola hrane dolazeće iz Zvornika za Vlasenicu. Ovim činom su 23. VI. 1943 partizani otsjekli Vlasenicu od svakog prometnog sredstva u svim pravcima.

24. lipnja o.g. u 0200 sata izvršili su partizani jak napad sa sviju strana na Vlasenicu, te je borba trajala istog dana do 2100 sat sa rezultatom: 2 ustaša i 2 domobrana poginula, dok ih je 12 ranjeno. Koliko su partizani imali gubitaka, ne zna; se. Sutradan takođe u 0200 sata partizani su ponovili napad, koji je trajao svega oko pola sata tako rekuć bez rezultata. Dok su partizani 26. VI. 1943 u 0100 sat izvršili jaku koncentričnu navalu na Vlasenicu te istu zauzeli² 27. VI. 1943. u 0600 sati. Računa se da je bilo oko 4000 partizana naoružanih bacačima i mnogobrojnim teškim i lakim strojnicama. Odbrana Vlase-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 53/7-2, k. 149a.

² Opširnije o borbama za oslobođenje Vlasenice i Han Pijeska vidi u dok. br. 78, 79, 83, 190, 237, 240 i 250.

nice bila je dosta jaka, buduć je istu branila 15. p.p., 2 ustaške bojne, Domdo bojna i oko 40 oružnika. Odbrana je raspolagala sa 4 bacača i mina i jednim brdskim topom, a sve pod zapovjedništvom zapovjednika 15. p.p. pukovnika g. Kopačina, koga su partizani prigodom otstupa zarobili.

U ovoj zadnjoj borbi poginulo je oko 15 domobranskih i ustaških častnika, 15 oružnika, pomoćni oružnika i domobrana kod oružništva, a ustaša i domobrana što poginulih, a što zarobljenih svakako više od polovine brojčanog stanja. Zarobljene ustaše su partizani odmah ubijali, a domobrane razoružavali i svlačili te ih pušćali.

Nestali su sljedeći oružnici iz voda Vlasenica: narednik Franjo Pavičić i Franjo Matoli, vodnici: Ivan Vuković i Ahmet Behram, oružnik: Ibrah'mović Zećo i Bego Durmanović, pomoć. oružnici: Salko Aličković, Hasan Kreho i Suljo Mehmedović, te domobrani: Marko Volarić, Martin Zdihan, Em 1 Ūbrig, Ahmet Pašić i Ragib Bečić. Pretpostavlja se da će koji od nestalih oružnika, pom. oružnika i domobrana stići u Zvornik, buduć su se u otstupu izgubili u šumama. '

Oružnici sa postaje Milići i Nova Kasaba su takođe 26. VI. 1943 bez gubitaka evakuirali u Zvornik sa ostalom preživjelom momčadi iz Vlaseničkog voda, ustašama i domobranima. Sad se nalaze u Zvorniku na odmoru, buduć su jako izmoreni, ogolili i obosili, te ostali bez sredstava za život. Zamoljeno je brzoglasno krilo Tuzla da ovima pomogne hranom i ostalim, te eventualnim prevozom za Tuzlu, što molim da se žurno ponovno preko 4. oruž. pukovnije dađe hrana i ostalo preživjelolj momčadi nalazećoj se u Zvorniku.

Sve našastarsko tvorivo postaje Vlasenica i Han Pijesak te ovoga, voda je propalo

Za sudbinu oružnika s postaje Knežina ne zna se.

Potpisatog su prigodom otstupa uhvatili četnici u šumi između Vlasenice i Nove Kasabe, razoružali me, svukli, opljačkali i zlostavljali tako da sam za izvjestno vrieme nesposoban za borbu. Izbjegliu momčad i onu koja bude prist'zala u Zvornik stavio sam pod zapovjedništvo narednika Zećira Ahmetovića, a ja sam se samovozom uputio u Tuzlu, odnosno vlakom za Sarajevo u svrhu podnošenja izvješća o događaju, buduć ovo nisam mogao brzoglasom učiniti, te dobijanja odore i ostalog potrebnog za život, odnosno liječenje, ali sam zastao u Zenici zbog prekida prometa Zenica ↔ Sarajevo.

O ovome događaju sam ukratko izvjestio pismeno G.Z.O., a brzoglasom zamolio zapov. krila Travnik da, ako je u mogućnosti, javi tome zapovjedništvu brzoglasom o prednjem.

U Zvorniku se nalazi i 8 momaka sa postaje Podžeplje, voda Rogatica. S molbom na znanje.

Zapovjednik, poručnik
(Luka Rajić)

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA

ZAPOVJEDNIŠTVO

5 ORUŽNIČKE PUKOVNIJE

Taj. J.S. broj 803

Sarajevo 7. srpnja 1943

Predmet: Kao napred.

Glavnom zapovjedništvu oružništva, sigurnostni odjel

Zagreb

Zapovjednik oružničkog voda Vlasenica, poručnik Luka Rajić, pod Br. uredovno od 30. lipnja 1943 iz Zenice javlja: (Izvješće je pukovnija primila 7 srpnja 1943 uslied prekida prometa Visoko — Zenica).

Predlažem. Glede hrane naredio sam potrebno. Evakuacija suvišne opreme već je ranije u duhu zapovjedi G.Z.O. izvršena, odnosno nije se imalo što evakuirati. Za momčad postaje Knežina zna se. Doznao sam da se je vodnik poručnik Luka Rajić, kojega sam dao potražiti u Zenici, vratio u Tuzlu. Po ovom postupku poručnika Luke Rajića i napuštenju oružnika poveo sam istragu. Zapovjedništvo III. domobranskog zbora i Glavar građanske uprave obavješteni su u koliko je to potrebno. S molbom na znanje.

Zamjenik zapovjednika
bojnik Hasan Bašagić
Bašagić bjk

REGISTAR

A

Aganović Muharem. — 446, 486;
 Agino Selo — 180, 191, 193, 198; 199,
 221;
 Alipašin Most — 538;
 Andrijevići — 417;
 Arsić Jovan — 224;
 Avtovac — 497;

B

Babić Ćim — 110;
 Babić Nedo — 534;
 Babić Eadomir — 24;
 Babinac (s.) — 270;
 Baće Maks — 107;
 Bačović Petar — 226;
 Bajalica D Mitar-Mitar — 52;
 Bajić Slobodan-Paja — 158, 159;
 Bajić Vlado — 256;
 Bajina Bašta — 390;
 Bakić Mitar — 37;
 Balinovae - 32, 331, 344;
 Banina Ante — 162;
 Banova Jaruga — 427;
 Bare (G. i D.) — 419, 515;
 Bašagić Hasan — 563;
 Bataljon glamočki — 107;
 Bataljon janjski — 196;
 Bataljon sajkovački — 107;
 Bataljon zenički — 213;
 Bataljon prvi Šeste istočnobosanske
 NOU brigade — 247;
 Bataljon, prvi Prve krajiške bri-
 gade Pete NOU divizije — 80, 189,
 190;
 Bataljon drugi Prve krajiške bri-
 gade Pete NOU divizije — 80;
 Bataljon treći Prve krajiške bri-
 gade Pete NOU divizije — 80, 189,
 190;

Bataljon prvi Treće krajiške NOU
 brigade — 15, 17, 137, 138;
 Bataljon drugi Treće krajiške NOU
 brigade — 15, 16, 17, 137, 138;
 Bataljon treći Treće krajiške NOU
 brigade — 15, 16, 17, 137, 138;
 Bataljon četvrti Treće krajiške NOU
 brigade — 16, 17, 137, 138, 139;
 Bataljon prvi Pete krajiške NOU
 brigade — 144;
 Bataljon četvrti *Pete* krajiške NOU
 brigade — 144, 236;
 Bataljon prvi Šeste krajiške NOU
 brigade — 230;
 Bataljon treći Šeste krajiške NOU
 brigade — 108, 231;
 Bataljon četvrti Osme krajiške
 NOU brigade — 231;
 Bataljon prvi Dvanaeste krajiške
 NOU brigade - 142, 143, 177, 193,
 201;
 Bataljon drugi Dvanaeste krajiške
 NOU brigade — 98, 142, 143, 166,
 177, 193, 201;
 Bataljon četvrti Majevičke NOU
 brigade — 245;
 Bataljon prvi Prve brigade Prve
 proleterske divizije — 111, 113,
 114, 121, 135;
 Bataljon drugi Prve brigade Prve
 proleterske divizije — 111, 114,
 122, 135;
 Bataljon treći Prve brigade Prve
 proleterske divizije — 94, 111,
 114, 122, 136;
 Bataljon četvrti Prve brigade Prve
 proleterske divizije — 57, 111,
 114, 122, 135;
 Bataljon šesti Prve brigade Prve
 proleterske divizije — 27, 30, 111,
 113, 114, 121, 135;"

- Bataljon prvi Druge brigade Druge proleterske divizije — 238, 322, 391;
- Bataljon drugi Druge brigade Druge proleterske divizije — 238, 322;
- Bataljon četvrti Druge brigade Druge proleterske divizije — 237, 238, 251, 253, 254, 391;
- Bataljon prvi Treće dalmatinske NOU brigade — 42;
- Bataljon udarni Drvarskog NOP odreda — 231;
- Bavan (šuma) — 344;
- Bayer (njem. of.) — 429;
- Behići (s.) — 464;
- Belić Zina — 241;
- Bereg (s.) — 441, 468;
- Bezuje — 272, 302;
- Bihac — 296, 400;
- Bijela Rudina (s.) — 272;
- Bileća — 263, 265, 499;
- Bilić Koloman — 474, 549;
- Bilić Niko. a — 472;
- Biokovo (pl.) — 422;
- Bistrica (kod Pala) — 405, 509;
- Bišina — 307;
- Bitovnja Pl. — 275;
- Biuk Josip — 503;
- Bjela Voda — 368, 377, 458;
- Bjela Zemlja — 479;
- Bjelajac Stanko — 149;
- Blagaj — 287, 288, 293, 324;
- Blagojević Dušan — 161; .
- Boan. — 313;
- Bogovići (kod Sokoca) — 381, 450;
- Bogovići (kod Prače) — 381;
- Bogunović Trivo — 39;
- Bojinović Nikola — 106, 107;
- Bokan Branko — 96, 134;
- Borkovići (s.) — 302;
- Borogovo — 319, 325, 459, 477, 479;
- Bosanska Krupa — 429;
- Bosanska Rača — 305, 314;
- Bosarić Nikola — 204;
- Bosna (r.) — 194, 195, 232;
- Boščija Gl. — 249, 329;
- Botić Drago — 169;
- Botić Stevan — 116;
- Božikovac (s.) — 548;
- Bradina — 322, 470;
- Branjevo (s.) — 350;
- Bratunac — 110;
- Brauchitsch (von) — 354;
- Bravsko — 22, 231;
- Brestovača (s.) — 464;
- Breza — 232;
- Brigada prva dalmatinska Treće NOU divizije — 222, 269, 342;
- Brigada druga dalmatinska Druge proleterske divizije — 249, 303;
- Brigada šesta Istočno-bosanska NOU — 31, 35, 36, 67, 73, 77, 111, 130, 131, 173, 174, 183, 209, 211, 246;
- Brigada deseta hercegovačka Treće NOU divizije — 24, 36, 70, 249, 269, 530;
- Brigada prva krajiška Pete NOU divizije — 45, 52, 80, 232, 267, 275;
- Brigada druga krajiška Četvrte NOU divizije — 46;
- Brigada treća krajiška Prve proleterske divizije — 15, 32, 55, 64, 68, 70, 71, 77, 91, 110, 130, 131, 137, 183, 209, 211, 246, 256;
- Brigada četvrta krajiška Pete NOU divizije — 52, 196;
- Brigada peta krajiška četvrte NOU divizije — 46, 104, 164, 216, 217, 236;
- Brigada šest'a krajiška Četvrte NOU divizije — 22, 41, 158;
- Brigada sedma krajiška Pete NOU divizije — 31, 35, 36, 64, 67, 71, 72, 73, 74, 77, 91, 110, 130, 131, 171, 174, 183, 217, 234, 240;
- Brigada osma krajiška Četvrte NOU divizije — 95, 133, 151, 229;
- Brigada deveta krajiška Desete NOU divizije — 22;
- Brigada deseta krajiška Desete NOU divizije — 151, 230;
- Brigada dvanaesta krajiška Četvrte NOU divizije — 49, 96, 98, 99, 104, 105, 123, 140, 142, 143, 164, 166, 177, 178, 179, 191, 192, 193, 198, 200, 216, 217, 219, 220, 257;
- Brigada sedma Sedme NOU divizije — 83;
- Brigada osma Sedme NOU divizije — 82, 83, 148, 234; .
- Brigada šesnaesta Sedme NOU divizije — 162, 215, 234;
- Brigada prva proleterska Prve proleterske divizije — 32, 55, 77, 84, 91, 93, 109, 111, 113, 121, 130, 131, 135, 170, 172, 183, 210, 303, 375; .
- Brigada druga proleterska Druge proleterske divizije — 70, 71, 303, 375;

Brigada četvrta (crnogorska) proleterska Druge proleterske divizije — 63, 65, 68, 7U, 240, 250, 341;
 Brigada peta (crnogorska) Treće NOU divizije — 222, 240, 269, 282, 289, 341;
 Brigada treća sandžačka Prve proleterske divizije — 341;
 Brigada petnaesta (prva) Majevička NOU — 31, 35, 67, 73, 77, 130, 131, 210, 242, 246;
 Brigada prva NOU vojvodanska — 109, 111, 159, 170, 171, 183, 209, 210, 381, 489;
 Brigada druga NOU vojvodanska. — 170, 171, 183, 209, 210, 489;
 Brijeg (k. 877) — 335;
 Brijeg (k. 1029) — 387, 500;
 Brod (kod Foče) — 244;
 Brod (Slavonski) — 431;
 Broz Josip-Tito — 13, 31, 150, 249, 250, 253, 326, 328, 333, 340, 348, 399, 422, 520, 525, 534, 551, 552;
 Brstina Dušan — 307;
 Brstina Milu+in — 307;
 Brvanci — 80, 81, 188;
 Bučica (G. i D.) — 26;
 Budanj (s.) — 69;
 Buha Boško — 243;
 Bukovik (kod Knežine) — 515;
 Bukovik (kod, Sćepan Polja) — 328;
 Buletić (s.) — 415;
 Bulogovina (s.) — 351;
 Burazor Branko — 230;
 Busovača — 386, 387, 434, 548;
 Bušatlija Bude — 40;
 Bužim — 229;

C

Oaparde — 210, 433;
 Carević Dušan — 243;
 Cazin — 395;
 Cer (k. 1578) — 16;
 Cetingrad — 423;
 Cicmil Obrad — 240;
 Cincar (pl.) — 106, 107;
 Crkvina (kod Vlasenice) — 390, 499, 506, 531, 553;
 Crna Gora (s.) — 266, 311, 337;
 Crna Rijeka — 463, 466;
 Crni Vrh — 246;
 Crvena Štijenja — 510, 533;
 Crveno Ždrijelo — 305;
 Cvetanović Grujo — 534;

C

Oatići — 195;
 Osići — 548;
 Čuk Avdo — 96;
 Čurevo — 247, 312, 330;

C

Čajniče — 244, 245;
 Čapljina — 404, 406;
 Čardaci — 428;
 Čečava — 97, 331;
 Čelebić — 17, 246, 266;
 Čelić — 343, 407;
 Čemernica (kod Goražda) — 391;
 Čemernica Pl. — 140, 144, 166, 218, 219, 220, 221, 257;
 Čemerno — 322, 498;
 Čerjek Savo — 51;
 Čista (s.) — 497;
 Čukovac — 193, 219, 221;

D

Dangić Vojin — 275;
 Danilović Uglješa — 245;
 Dapčević Peko — 29, 37, 66, 71, 74, 207, 249, 250, 253, 254;
 Debela Ravan (k. 1276) — 37;
 Delijaš — 411, 494;
 Derikonja Savo — 110, 161, 533;
 Devetak Pl. 443;
 De Nardo (ital. of.) — 399;
 Dicmo — 155;
 Divizija treća NOU — 18, 253;
 Divizija četvrta NOU — 7, 22, 27, 133, 157, 228;
 Divizija peta NOU — 44, 59, 187;
 Divizija sedma NOU — 82, 89, 215, 234, 250, 375;
 Divizija deseta NOU — 8;
 Divizija dvanaesta NOU — 9, 22, 46, 50, 51, 75, 103, 125, 144, 146, 164, 175, 191, 197, 208, 216, 217, 235;
 Divizija prva proleterska — 27, 29, 30, 32, 55, 56, 65, 68, 70, 77, 89, 126, 129, 159, 170, 172, 180, 209, 407;
 Divizija druga proleterska — 36, 58, 74, 89, 129, 160, 184, 207, 212, 222, 223;
 Dobož (s.) — 553;
 Dobravina — 232;
 Dobrinje — 232, 438, 543;

- Dobro Polje — 258, 378, 383, 474,
531, 545, 548;
Dobrun — 530, 536;
Dogić Vojin — 443;
Dojčić (s.) — 199;
Domanik (dom. of.) — 457;
Došen Ilija — 109;
Došenović Pero → 204;
Dragaljevac (s.) — 346, 360, 373;
Dragočava — 245;
Dragojlov (dom. gen.) — 262;
Dragoš Sedlo — 248;
Drechsler (njem. of.) — 277, 279,
292, 296, 304, 323, 331, 337, 343,
350, 360, 366, 376;
Drenović Uroš — 286;
Drina (r.) — 301;
Drinjača (s.) — 209, 424, 433, 434,
530, 543;
Drinić → 154;
Duhljevići — 272, 302;
Dubi-ava (s.) — 500;
Dulić dr Vojislav — 253;
Durmitor (pl.) — 313;
Dursum Branko — 532;
Duži (kod Vučeva) — 248;
- Đ
- Đilas Milovan — 25;
Đujić Momčilo — 22, 451;
Đukić Dobrica — 110;
Đurđevik (rudnik) — 542;
Đurić Ljubodrag-Ljubo — 35, 66;
Đurković Slavko — 275, 443;
- F
- Fejzić Safet — 51;
Filipović Mirko — 244;
Foča — 242, 243, 295, 355, 534;
Fojnica — 188, 189, 386, 387, 507,
548, 549;
- G
- Gacko — 264, 265, 320, 497;
Galica, (pl.) — 187;
Gašići (s.) — 199;
Gilinoge — 15;
Glamoč — 28, 228, 270, 276, 286, 378,
380, 444, 447, 473, 474, 491;
Glavaš Cvijo — 167;
Glavice (s.) — 28, 228, 306, 490;
Glina — 296;
Glog (k. 1352) — 58;
Gojčin (s.) — 477;
Goli Vrh (k. 1309) — 242;
- Golubić (s.) — 230;
Golubović Marko — 161;
Gornja Tužla — 418;
Gornje Bare (kod Tjent.šta) — 249'
Gornje Igrane — 311, 321, 328, 335;
Gornje Zezelovo — 549;
Gornji Petrovići — 228;
Gornji Teslić — 267;
Gornji Vakuf — 428, 553;
Gosteč (k. 1088) — 274, 275, 281;
Gostilj — 44, 59, 475;
Govza (s.) — 56, 139;
Grabovac — 422;
Gradac (kod Metkovića) — 311, 328,
348;
Gradac (kod Pljevajija) — 447, 472;
Gračica (k. 943) — 189;
Grmuša Rade — 82;
Gučja Gora — 354;
- H
- Hadžibegić Vejsil — 526;
Hadžići — 534;
Hal'apić (s.) — 490, 553;
Hamzići — 411, 503;
Han (kod Sinja) — 155;
Han Mitrović — 387;
Han Obodaš — 515;
Han Pijesak — 130, 131, 172, 255,
373, 418, 419, 484, 491, 515, 521
552, 561;
Handelije — 378;
Harambašići — 421;
Hasić Avdaga → 185;
Hercegovac Adem — 51;
Hladno Brdo. (k. 1498) — 93, 94;
Hobera Suma — 458, 473;
Hodbina — 307;
Hotić Mesud — 53, 54, 316, 473;
Hotičina — 252;
Hranjen — 419, 515;
Hranjevac → 534;
Hrčava — 315;
Hrvačani (s.) — 261, 270;
Hum (kod Šćepan Polja) — 279;
Humo Avdo — 245;
- I
- Ifsar — 245;
Igrište — 466, 468;
Ilić Pavle-Veljko — 56, 63, 72, 171
241;
Inač (k. 1425) — 425;
Indija — 426;

Iva (s.) — 280;
Ivanović Miladin — 25;
Ivanović Milun — 249;

J

Jabuka (kod Ustikoline) — 383, 484,
544;
Jabučko Sedlo — 441;
Jakotina — 191, 192, 219;
Jakšić Pavle — 215;
Jamaković Avdo — 161;
Jamaković M'ehmed — 253;
Janićijević Rade — 161;
Janj (predeo) — 14;
Jasenova (s.) — 83;
Jasenovo Polje — 238;
Javorani — 221;
Ječmište — 245;
Jehovina. — 232, 233;
Jeleč — 73, 138, 139, 322, 335, 337,
340, 344, 348, 355, 356, 359, 361,
365, 378, 416, 482, 483, 490, 491,
544, 545, 548;
Jelica (pl.) — 415;
Jelino Polje — 231;
Jovanović R. Arso — 21, 75, 101,
525;
Jovanović Vaso — 42, 43, 63, 64, 65,
67, 69, 71, 72, 73, 74, 79, 133, 184;
Jurjevići — 458;

K

Kakanj — 232, 233, 553;
Kalauzovići — 252, 405;
Kalesija — 519;
Kalezić Mirko — 216;
Kalinovik — 351;
Kamenica — 494;
Kapetanović Zaim — 213;
Kapar Momir — 51;
Karabegović Berka — 76;
Karabegović Osman — 88;
Karačići — 480;
Karanović Nikola — 18, 44, 55, 63,
64, 67, 74;;
Karaula — 482, 484, 547;
Karaula Gora — 362, 482;
Karlovac (k. 1291) — 387, 388, 391;
Katenovići — 424, 521;
Kazani (k. 10341) — 335;
Kesar Savo — 96;
Kiseljak — 507, 546;
Kladanj — 110, 185, 207, 224, 254,
255, 415, 417, 419, 424, 427, 431,

433, 437, 515, 519, 540, 542, 543,
550, 552;
Kladarin Đuro — 215;
Klek (k. 1744) — 458, 474, 494;
Klenak — 436;
Klisura (kod Bijelog Polja) — 273;
Klj'ajić Filip-Fića — 71, 79, 133, 184;
Kljenak — 311, 321, 328;
Klopački Vrh — 458;
Klotijevac — 415, 514;
Klupe — 380, 407;
Knežina — 515, 530, 552;
KobUja Glava (k. 625) — 190;
Kočić S. — 157;
Komar (s.) — 473;
Komar sedlo — 368;
Komarnica (r.) — 282, 292, 313;
Konjske Vode — 32;
Kopačin (dom. of.) — 530, 540, 552,
553, 562;
Kopito (pl.) — 515;
Kopriviec (s.) — 513;
Korična — 276, 444;
Koričani — 49, 369, 476, 547;
Korčula (o.) — 321;
Korpus prvi bosanski NOU — 87,
115, 121, 125;
Korpus drugi bosanski NOU — 7,
19, 21, 40, 52, 101, 150, 152, 202;
Kasorić Pero — 241;
Kosorić Radivoje — 110, 464;
Košur (k. 787) — 248, 249, 295, 303,
327, 333;
Košutica — 545;
Kotor Varoš — 208, 217, 219, 221;
Kovačević Dušan — 108;
Kovačević Sava — 25, 238, 363, 369;
Kozica (s.) — 311, 321;
Krachenfels V adim'r — 442;
Kram — 407;
Krbljine — 469;
Krekovi — 330;
Kreševo — 188, 397, 507, 549;
Krezluk — 354, 361, 482, 547, 548;
Krmina (s.) — 199;
Kršulj (ust. of.) — 526, 529;
Kruševo (G. i D.) — 323;
Kukalj Vukajlo — 240;
Kulaši — 343;
KuTenović Hajro — 76;
Kulenović Skender — 109;
Kulundžija Mičo — 52;
Kundalež (k. 814) — 262, 267;
Kurbović B. — 550;
Kurelec Josip (ust. of.) — 489, 526,
529, 552;

Kurjaković (Kurjak) Veljko — 292, 396;
Ku'ezero (s.) — 377, 381, 494;
Kutleša (borac) — 107;

L

Lašva (ž. st.) — 438;
Lavovo Brdo — 292;
Lazić Lazo — 51;
Lazići (s.) — 199;
Lekić Danilo — 67, 74, 136, 247;
Lepenac (s.) — 16;
Levicki Stevo — 160, 161, 252;
Ličko Petrovo Selo — 385, 414;
Liječevina — 241;
Lipa (kod Kreševa) — 549;
Lisa Stijena (k. 1377) — 328;
Lončarević Đuro — 256;
Lučić Stjepan — 532, 533;
Lučke Kolibe — 31, 248, 249;
Lug (kod G. Brezne) — 282;
Lukić (dom. gen.) — 442, 444, 448, 449, 450, 451, 478, 483, 484, 491, 495, 501, 507, 509, 511, 514, 516, 522, 531, 541;
Lunje — 556, 557;

Lj

Ljuba (s.) — 436;
Ljubić (pl.) — 292;
Ljubičić Nikola — 240;
Ljubin Grob — 250;
Ljubina (V. i M.) — 58;
Ljubimir Ivo — 496;

M

Mačija Greda — 229;
Maglajlić Šefket — 125;
Maglić (pl.) — 310, 328, 333;
Magulica (s.) — 226;
Majetić (dom. of.) — 493, 506;
Majeвица (pl.) — 402;
Majkić Uroš — 204;
Maksić Ljubiša — 241;
Mali Radić (s.) — 204;
Mandžić Pašaga — 245;
Marica (s.) — 344;
Marin Mladen — 81;
Marinović Jovan — 216;
Marjanović Joco — 50, 51;
Marković Dragoslav — 243;
Maslovare — 50, 100;
Materić Ilija — 45, 63, 190;
Matić Dragan — 106;

Mazlina (s.) — 250;
Mažar Josip-Soša — 50, 51, 76, 105, 145, 147, 165, 192, 197, 217, 218, 236;
Mečava Petar — 29, 97, 100, 124, 141, 142, 164, 166, 178, 180, 193, 200, 201, 220, 258;
Medna (s.) — 230;
Medeđa — 408;
Međugorje (kod G'amoča) — 392, 500;
Memići — 179;
Mesić Dragutin — 496;
Mešterović Julka — 42;
Meštrovac — 267, 280;
Metaljka — 244;
Me'ikoš (dom. of.) — 453;
Mihailović Draža — 127, 390;
Mihajlović Marko — 107;
Mijatović Milorad — 75;
Mij'atović Cvijetin-Majo — 159;
Milanovići (s.) — 199;
Milenković Dragi — 241;
Milidrag Mile — 532;
Milinklada — 303;
Milići — 562;
Miljevina (s.) — 139, 250, 348, 376;
Milojević Miloje — 42;
Milovanović Miodrag-Lune — 30, 241, 242, 243, 249, 251, 253, 255;
Mislovo — 464;
Mitrić Nedo — 472;
Mitrović Drago — 110;
Mitrović Golub — 324;
Mitrovići — 477;
Modrinje — 232;
Mojkovac — 16;
Mokri Do — 56, 66;
Mokri Lug — 141;
Mokro (s.) — 252, 532;
Morača Milutin — 45, 63, 190;
Mostar — 263, 282, 293, 498;
Mratinje — 291, 303, 310, 312, 322, 340;
Mramorje — 464;
Mrčin Kolibe — 42, 43;
Mrčin Pl. — 315;
Mrčevo — 472;
Mrežica — 532, 548;
Mrkalje — 248;
Mudrike (s.) — 338, 345, 35', 354, 361, 469, 475, 476, 482, 546, 554;

N

Nađ Košta — 22, 88, 125;
Naromanija (s.) — 252, 405, 508;

Nedajno — 311, 330, 337;
Nedelište — 261, 267, 441, 468, 472;
Nevesinje — 497;
Nikitović Milenko — 248;
Nikoliš dr Gojko — 42, 253;
Nikšan (katun) — 335;
Nikšić — 239;
Ninković Dimitrije — 107;
Nova Gradiška — 427;
Nova Kapela — 413;
Nova Kasaba — 519, 562;
Nova Pazova — 417;
Nozdre (k. 757) — 368;

O

Oberkamp (njem. ol.) — 370, 398, 399;
Oborci — 287, 293, 473;
Obrovac — 155;
Ocrkavlje (s.) — 69, 250;
Očevlje — 222;
Očauš — 267, 390;
Odred NOP banjalučki — 49 104, 105, 164, 165, 178;
Odred NOP cetinski — 155;
Odred NOP drvarski — 150, 151, 229;
Odred NOP glamočki — 151;
Odred NOP grmečki — 22;
Odred NOP kupreško-janjski — 22;
Odred NOP prnjavorski — 145;
Odred NOP ribnički — 41;
Odred NOP šekovički — 109;
Odred NOP travnički — 22;
Okruglica (s.) — 383;
Olovo — 160, 253, 415, 513, 515, 519, 520, 534, 552;
Omanović Hamdija — 26 134;
Operativna grupa 2 — 25;
Operativna grupa drinska — 242;
Orahovica (kod Prače) — 391, 494, 545, 554;
Orahovica (kod Nemile) — 505;
Orlosjed (k. 1198) — 82, 83;
Orlova Stijena — 510;
Orlovača (k. 1960) — 32;
Osiječani — 408;
Oskar Danon-Cigo — 170;
Osmaci — 280, 319, 325, 331;
Ostojić Zarija-čika Branko — ' 226;
Ošlji Do — 32;
Oštri Kuk (k. 1342) — 331;
Oštrelj — 28, 231;
Otlovići (s.) — 166;
Ozren (k. 1405) — 327, 333;

P

Pajčin Košta — 106, 107;
Pale — 385, 391, 412, 414;
P'alivuk — 96, 105, 396;
Pantoš Mirko — 106, 107, 108, 306;
Papkov Do — 246;
Paunovac — 230;
Pećigrad — 277;
Pediše — 465;
Pejanović Radovan — 498;
Pekić Mirko — 75, 105, 145, 165, 192, 197, 208, 217, 218, 236;
Penezić Slobodan-Krcun — 35, 240, 244, 253;
Perić Ratko — 244;
Perović Danica — 76;
Perović Todor — 307, 308;
Peručica (r.) — 347;
Petrinja — 427;
Petrović (s.) — 419, 513, 534;
Phleps (njem. of.) — 370, 430;
Piazzoni Sandro (ital. gen.) — 266, 272, 283, 290, 302, 312, 321, 329, 446;
Pitić Dragan — 250;
-Plana — 264;
Pleće (brdo) — 333, 337;
Pliska Džemal — 526;
Ploča — 468, 525;
Plužine — 266;
Podgoriea (Titograd) — 330;
Podgrab — 391, 558;
Podkleče (s.) — 253, 368, 480;
Podosoje — 191, 192;
Podstupari — 542, 550;
Podvi^ez — 500, 532, 533, 545, 549;
Polić Rade — 108;
Polje (G. i D.) — 311, 321;
Ponir — 44, 59, 475, 476, 547;
Ponjerka (s.) — 253;
Popov Do — 17, 280, 284;
Popov Most — 248, 295,;
Popović Cedo — 224;
Popović Koča — 27, 30, 31, 35, 36, 37, 42, 44, 56, 57, 67, 68, 71, 72, 73, 75, 79, 171, 184, 211, 246;
Popuže (s.) — 449;
Porječani — 232, 233;
Potajnica (k. 1202) — 548;
Potajnik (k. 913) — 458, 473;
Prača — 500, 534, 545, 549, 554, 557;
Predanović Đurin — 472;
Pribelja — 23, 108, 286, 324, 392, 461, 500, 553;
Pribičević Joco — 235;

Pribinić — 125, 314, 331, 415;
Prnjavor — 102, 270, 277, 383;
Prohaska (dom. gen.) — 555;
Prozor — 395;
Prozorsko sedlo — 396, 403, 509;
Prpić (dom. gen.) — 262;
Pucar Đuro-Stari — 107;
Pucile — 277, 280;
Puhare — 277, 280;
Puhovac (s.) — 344;
Puzigaća Jovo — 108;

R

Rača — *vidi* Bos. Rača;
Radić Rade — 103, 115, 118, 125;
Radomiljci — 321;
Radomišlje — 71;
Radovan (pl.) — 345;
Radović B. — 110;
Rađići (s.) — 208, 216, 219, 257;
Raić Frano — 476;
Rajčević Radoš — 50, 124, 141, 143,
165, 166, 193, 200, 201;
Rajić Luka — 563;
Rajković Dušan — 157;
Rakino Brdo — 489;
Rakite — 559;
Rakova Noga — 252;
Rama (s.) — 293;
Ranković Aleksandar-Marko — 253;
Rastošnica — 411;
Rastovo — 379, 547;
Raševo — 331;
Raškovina — 411;
Rataj. (s.) — 72, 351;
Ravne Njive — 243;
Ravno — 403, 511;
Razrez — 280;
Razvršje — 16;
Renovica — 500, 501, 545, 548, 554,
556, 557;
Ribar Ivo-Lola — 101;
Robotti Mario — 263;
Rodić Gojko — 44, 106;
Rodić Slavko — 14, 23, 46, 54, 102,
106, 151, 306;
Rodić Spasoje — 204;
Rogatica — 490, 535;
Rogoj Suma — 474;
Romanija (pl.) — 410, 508;
Rotilj — 546, 548;
Rudice — 231;
Rudine — 321;
Rudište (kod Sekovića) — 531, 546,
548, 549;

Rudo — 541;
Rudo Polje — 497;
Rujevac (s.) — 261;

S

Sajtovići — 459;
Samardžija Stevo — 51;
Sando Vaso — 533;
Semizovac — 533;
Serdar Stevo — 110;
Setihovo — 514;
Sikira (k. 1071) — 387, 469, 477, 540,
546;
Siljevac (k. 1214) — 351;
Sjetlina — 251, 385, 408, 558;
Skakavci — 379, 380, 484, 490, 547;
Slano Brdo (k. 1138) — 295;
Slavnić Ilija — 51, 476, 548;
Slavnić Jovo — 476;
Slepač Most — 15;
Slunj — 26, 287, 296, 308, 316, 330,
343, 360, 379;
Smirnov Vladimir-Voloda — 235;
Smoljana — 154;
Smrekova Njiva — 411;
Sokolac — 172, 262, 267, 400, 402, 405,
407, 506, 508, 510, 532, 533, 545,
549; i
Spasić Branko — 186;
Spužević (podžupan) — 539;
Srdanović Pane — 242;
Srebrenica — 110, 132, 159, 171, 172,
255, 346, 360, 367, 373, 377, 402,
424, 427, 477, 478, 479, 480, 481,
482, 483, 484, 489, 490, 519, 521,
546, 552;
Srpska Jasenica — 28;
Stakić dr Branko — 213;
Stambulčić — 408, 500, 545, 548, 558,
559'
Stari Brod — 360, 478;
Steić Spasoje-Bačo — 240;
Stevandić Rade — 107;
Stipković I. (dom. of.) — 443, 468;
Stjenjani (s.) — 379;
Stojanović Mladen — 103;
Stojnić Veljo (Velimir) — 14, 23, 54,
109;
Stolac — 263, 329;
Stolac (k. 1519) — 458, 474;
Stanica (G. i D.) — 408, 411, 514,
533, 534'
Strugar Niko — 67, 71, 72, 239;
Stupar Vojo — 51;
Stupari — 235, 433, 434, 543;

Suha — 248, 279, 284, 295, 312, 335, 337, 340, 347, 348;
Suha Voda — 386, 387, 548;
Suho Polje — 287, 292;
Sutjeska (r.) — 27, 137, 247, 284, 295, 301, 322, 333, 365, 376;
Suva ja — 28;

Suvodo (kod Zabljaka) — 295;

Š

Šadići — 549;
Š'ahbegovići — 411;
Šarinci — 287;
Šarnbek Ivan — 495, 499;
Šavnik — 278, 291, 313;
Šćepan Polje — 17, 240, 241, 246;
Šcipe — 406;
Šebešić — 549;
Šegrt Vlado — 24, 36;
Sekovići — 132, 211, 254, 285, 314, 353, 360, 367, 381, 390, 402, 415, 434, 449, 459, 463, 480, 481, 483, 489, 506, 549;
Šijaković Veseljko — 532;
Šiljegović Boško — 29, 134;
Šimić Franjo (dom. of.) — 311, 421, 496;
Šipka Ranko — 179;
Šiprage — 275, 331;
Šolaji (s.) — 140, 141, 220;
Špoljar Nikola — 76;
Šterger Albin — 451;
Štirno — 24;
Švabić Mihailo — 252;

T

Tabor (dom. of.) — 512;
T'arevo — 435;
Teočak — 404;
Tepca — 339;
Terzić Velimir — 65, 68, 222,
Tešanović Lazar (Lazo) — 103, 125, 221;
Tetima — 420;
Tjentište — 279, 284, 312, 322, 328, 333, 335, 349, 365;
Todić Simo — 18;
Todorović Mijalko-Plavi — 87;
Todorović Vojo — 81;
Todevac — 313;
Tomić Cvijan, — 186, 224;
Travnik — 102, 386, 389, 410, 416, 484, 546, 554;
Trifunović Radovan — 224;

Trkulja Mile — 51;
Trnovo — 504;
Trovrh (k. 1386) — 453;
Trtica Stevo — 50;
Trudanj — 478;
Tržac (s.) — 287;
Tupkovići — 477;
Turbe — 392;
Turković Vladimir — 503;
Turovi (s.) — 545, 548;
Tuzla — 404, 413, 519, 550;

U

Ugljevik (rudnik) 353, 367, 385, 386, 390, 396;
Ulog — 291;
Urošević Ljubiša — 215, 222;
Urošević Sredoje — 240;
Uzelac Smilja — 204;
Uzlomac — 99, 100;
Uzlup — 17, 247;

V

Vagan (s.) — 21, 287, 288, 293;
Vareš — 432, 540, 541, 543;
Velika Kladuša — 229, 261, 385, 395, 413;
Veliki Siljevac (k. 1448) — 361, 388;
Videž (k. 1863) — 331, 332, 344;
Vidovska (G. i D.) — 270, 277;
Vilinjak (k. 1764) — 333;
Vinca (G. i D.) — 504;
Viogor — 479, 526;
Virovitica — 427;
Vis (k. 452) — 419;
Vis (k. 1371) — 65, 70, 71, 138, 351;
Visoko — 189;
Višegrad — 536, 541;
Viševce (s.) — 221;
Višnjica (kod Vrgorca) — 321;
Vitez <kod Busovače) — 428;
Vitez (kod Sjetline) — 251, 385, 391, 397;
Vitlovac — 490, 526;
Vitovlje — 44, 187, 476, 547;
Vlahovići — 383;
Vlaka — 321, 328;
Vlasenica — 170, 171, 172, 173, 180, 255, 274, 381, 415, 418, 419, 424, 427, 494, 515, 519, 521, 526, 529, 530, 534, 535, 552, 553, 561;
Vlatković Nemanja — 106;
Volarić (dom. of.) — 560;
Vrabci (s.) — 443;

Vranje Brdo — 141;
Vranović (k. 486) — 348;
Vrba (kod Meijaka) — 267, 442;
Vrbica — 311;
Vrbijani — 41;
Vrbnica (s.) — 58, 249, 250, 303, 313,
315, 322, 325, 461, 470, 544;
Vrbnička Reka — 58;
Vrbničke Kolibe — 31, 32, 249;
Vrgorac — 311, 321;
Vrhovni štab NOV i PO Jugoslavije
— 250, 251, 385;
Vučevica (s.) — 536;
Vučevo — 247, 347;
Vučijak — 287;
Vujović Mile — 249;
Vukanović Radovan — 24, 25;
Vukotić Jovo — 25, 58, 66, 253;
Vukovina — 419;
Vukovsko (G. i D.) — 403, 406, 473,
494, 510, 546;
Vuletić Mijat — 252;

W

Wohlsein Anđelko — 503;

Z

Zabrežje — 465;
Zagornice (s.) — 405, 408, 412, 508,
514;

Zagvozd — 311;
Zajnović Muratbeg — 249;
Zakmur — 359;
Zalazje — 490, 526;
Zaostrog (s.) — 374;
Zavajit — 242, 246;
Zavidovići — 480;
Zec Mile — 204;
Zečević Vlado — 101;
Zečije Brdo (k. 689) — 17;
Zelengora — 485;
Zgonjanin Žarko — 50, 51, 76, 105,
145, 165, 176, 192, 197, 218;
Zimije — 307;
Zlatni Bor — 17;
Zuech Stjepo — 496;
Zvornik — 210;

Ž

Žabijak — 313;
Žalja Milan — 549;
Ždrijelo — vidi Crveno Ždrijelo;
Žepa — 415, 514;
Žeravice (s.) — 464;
Zivinice (s.) — 88, 221;
Zljebovi — 419;
Zmavec (dom. of.) — 455, 458, 460,
461, 470, 481;
Zunovi (s.) — 227;